

Youth4Youth

*Εκπαιδευτικό
Εγχειρίδιο για
Ενδυνάμωση
των Νέων για
την Πρόληψη της
Εμφυλης Βίας μέσω
Αλληλοδιδακτικής
Προσέγγισης*

Youth4Youth

*Εκπαιδευτικό
Εγχειρίδιο για
Ενδυνάμωση
των Νέων για
την Πρόληψη της
Έμφυλης Βίας μέσω
Αλληλοδιδακτικής
Προσέγγισης*

ΦΟΡΕΑΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ:

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (Κύπρος)

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ:

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας – Ε.Δ.κ.Β. (Ελλάδα) – www.antiviolence-net.eu
- Casa delle Donne per non Subire Violenza (Ιταλία) – www.casadonne.it/cms
- Women's Issues Information Centre (Λιθουανία) – www.lygus.lt/mic
- Centre of Research in Theories and Practices that Overcome Inequalities- University of Barcelona (Ισπανία) – www.creaub.info

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:

Άρτεμις Πάνα και Στάλω Λέστα

ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ:

Rugile Butkevičiūtė, Sylvia Carboni, Τζιωρτζίνας Χρίστου, Σάκη Ντιναπόγια, Σουζάνας Ελίζας Παύλου, Sandra Girbés Peco, Κυκίης Πετρουλάκη, Maša Romagnoli, Mimar Ramis Salas, Gisela, Redondo Sama, Tinka Schubert, Jurate Seduikiene, Πηνελόπης Σωτηρίου.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Τζιωρτζίνα Χρίστου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ:

Σουζάνα Ελίζα Παύλου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους νεαρούς και στις νεαρές συμμετέχοντες/ουσες από όλη την Ευρώπη του Προγράμματος Youth4Youth για την πολύτιμη συνεισφορά τους, τον ενθουσιασμό τους και την δέσμευση τους στην επιτυχή διεξαγωγή του Προγράμματος.

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ:

Daphne III Programme, European Commission

ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΣ:

Mario Pavlou — www.mariopavlou.com

Entypo pictograms by Daniel Bruce — www.entypo.com

© 2012, ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΥΛΟΥ, ALL RIGHTS RESERVED.

Το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εκληφθεί ότι απηχεί απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δεν φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε αυτήν.

ISBN 978-9963-711-10-9

Για περισσότερες πληροφορίες:

Email: info@medinstgenderstudies.org

Website: www.medinstgenderstudies.org

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License. To view a copy of this license, visit:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>.

1. Εισαγωγή	4
2. Έμφυλη βία: Ορισμός, Αιτίες και Συνέπειες	6
3. Σκοπός και Επιμέρους Στόχοι του Προγράμματος Youth4Youth	10
4. Σύνοψη του Προγράμματος Youth4Youth	11
5. Εφαρμογή του Youth4Youth στο Σχολείο σας ή στο Πρόγραμμα Νέων	18
6. Διαχείριση Αποκαλύψεων Έμφυλης Βίας	21
7. Περίληψη των Δραστηριοτήτων του Youth4Youth	23
8. Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Εγχειρίδιο	25
Έμφυλες νόρμες	27
Έμφυλη Βία στο σχολικό περιβάλλον	39
Έμφυλη Βία στις συντροφικές σχέσεις	53
Κατάρτιση Εκπαιδευτών/-ριών Συνομηλίκων	69
Συναντήσεις Αλληλοδιδασκτικής	83
Καλλιτεχνική Δραστηριότητα	87
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης	92
Παράρτημα Β : Βιβλιογραφία	96

1. Εισαγωγή

Το **εκπαιδευτικό εγχειρίδιο Youth4Youth** αποτελεί το επιστέγασμα μιας σειράς πρωτοβουλιών που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, με στόχο την ανάδειξη του ζητήματος της έμφυλης βίας μεταξύ των εφήβων. Πολυάριθμα προγράμματα, χρηματοδοτούμενα από το Πρόγραμμα Daphne της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνέβαλαν στη συγκέντρωση πληθώρας πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο που σκέφτονται και ενεργούν οι νέοι και οι νέες αναφορικά με την έμφυλη ταυτότητά τους και τις συντροφικές τους σχέσεις. Αυτό το υλικό αποτέλεσε τα θεμέλια του Προγράμματος Youth4Youth, ένα από τα παραδοτέα του οποίου είναι αυτό το εγχειρίδιο¹. Κυρίως όμως, αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία μπορούν να αναπτυχθούν παρεμβάσεις, όπως αυτές που περιλαμβάνονται στο παρόν εγχειρίδιο, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σε σχολεία και κέντρα νεότητας με στόχο την πρόληψη της έμφυλης βίας γενικά, και της βίας κατά των γυναικών ειδικά, αντιμετωπίζοντας τις αιτίες που τις προκαλούν όσο το δυνατόν πιο νωρίς. Πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι τα πρότυπα βίας και θυματοποίησης μπορεί να εμφανιστούν από την πρώιμη εφηβεία, και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα η αναστροφή τους καθίσταται πολύ δύσκολη. Συνεπώς, τα μέτρα πρωτογενούς πρόληψης παίζουν καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της έμφυλης βίας, καθώς το σχολείο και τα υπόλοιπα κέντρα εκπαίδευσης αποτελούν βασικό στοιχείο της ζωής των εφήβων και ένα από τα σημαντικότερα πλαίσια μέσα στα οποία πραγματοποιείται η έμφυλη κοινωνικοποίησή τους αλλά και όπου διαμορφώνονται και ενισχύονται οι στάσεις τους απέναντι στον εαυτό και τους άλλους.² Αυτού του είδους τα έργα, προχωρούν περαιτέρω και τονίζουν τη σπουδαιότητα που έχουν στο πλαίσιο της Ε.Ε. τα χρηματοδοτικά προγράμματα που ως προτεραιότητές τους έχουν την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης που στοχεύουν να παρέχουν στους νέους και τις νέες όλης της Ευρώπης γνώσεις και δεξιότητες που θα τους ενδυναμώσουν και θα προάγουν τη δυνατότητά τους να δημιουργούν πιο υγιείς σχέσεις.

Το Εγχειρίδιο Youth4Youth περιγράφει ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης και αλληλοδιδασκτικής προσέγγισης που απευθύνεται σε νέους/-ες που βρίσκονται σε πλαίσια τυπικής και μη-τυπικής εκπαίδευσης. Αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του διακρατικού προγράμματος Youth4Youth: Empowering Young People in Preventing Gender-based Violence through Peer Education υπό το συντονισμό του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS) και υλοποιήθηκε με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος Daphne III της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το πρόγραμμα διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη τα δεδο-

 Long URL - Original URL
Short URL - The same URL shortened for easier typing

- 1) Daphne III Programme: PERSPECTIVE <http://medinstgenderstudies.org/current-projects/perspective-peer-education-roots-for-school-pupils-to-enhance-consciousness-of-tackling-and-impeding-women-violence-in-europe/>, <http://goo.gl/A4Q10> Daphne III programme: GEAR against IPV <http://gear-ipv.eu/>, Daphne II Programme: Secondary Education Schools and Education in Values: Proposals for Gender Violence Prevention <http://medinstgenderstudies.org/past-projects/daphne-ii-secondary-education-schools-and-education-in-values/>, <http://goo.gl/F4JRb> and Daphne II Programme: Date Rape Cases among Young Women <http://medinstgenderstudies.org/past-projects/date-rape-cases-among-young-women>, <http://goo.gl/EPtfa>.
- 2) Mediterranean Institute of Gender Studies (2010), REACT to Domestic Violence: Building a Support System for Victims of Domestic Violence, http://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/REACT_ENG.pdf, <http://goo.gl/TIWVY>

μένα που παρείχαν νέοι και νέες από πέντε ευρωπαϊκές χώρες –την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ιταλία, και τη Λιθουανία– με την υποστήριξη των σχολείων τους και των οργανισμών-εταίρων του Προγράμματος, που είναι οι: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας (Ελλάδα), Centre of Research in Theories and Practices that Overcome Inequalities, Πανεπιστήμιο Βαρκελώνης (Ισπανία), Casa delle Donne per non Subire Violenza (Ιταλία), και Women's' Issues Information Centre (Λιθουανία).

Πιο συγκεκριμένα, πάνω από 2.300 νέοι και νέες συμμετείχαν σε μια διακρατική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των αντιλήψεων και στάσεων των νέων για τα έμφυλα στερεότυπα και τη βία καθώς και το βαθμό ανοχής τους προς αυτά. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, σχεδιάστηκαν τα εργαστήρια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του Youth4Youth με τρόπο ώστε, μέσα από μια διαδικασία βιωματικής μάθησης και προσωπικής ενδυνάμωσης, να παρέχουν στους νέους και τις νέες τη δυνατότητα να αποκτήσουν την αναγκαία κατανόηση και τις απαραίτητες δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αμφισβητούν τις επιζήμιες στάσεις που συμβάλλουν ευθέως στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου η έμφυλη βία είναι όχι απλώς πιθανή αλλά, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να γίνεται και ανεκτή ή ακόμα και να επιδοκιμάζεται.

Επιπλέον, 350 νέοι και νέες από τις πέντε συμμετέχουσες χώρες πήραν μέρος στα εργαστήρια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του Youth4Youth, 200 εκ των οποίων προσφέρθηκαν να γίνουν εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων και κατάφεραν να ευαισθητοποιήσουν επιτυχώς πάνω από 1.000 συνομηλίκους/-ές τους στα σχολεία τους. Χάρη στις απόψεις, στη δημιουργικότητα και στον ενθουσιασμό όλων αυτών των νέων, η πρωτοβουλία Youth4Youth κατάφερε να καταλήξει σε ένα δυναμικό πρόγραμμα πρόληψης της έμφυλης βίας που μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί και να υλοποιηθεί και σε άλλες χώρες.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί έναν Οδηγό για την εφαρμογή του Προγράμματος Youth4Youth στο σχολείο σας ή στο κέντρο νεότητας που εργάζεσθε. Περιλαμβάνει εκτενείς πληροφορίες για το θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο του προγράμματος, καθώς και σχέδια εργαστηρίων, ιδέες για δραστηριότητες και εργαλεία αξιολόγησης. Το πρόγραμμα μπορεί να εφαρμοστεί συνολικά, ή μπορούν να προσαρμοστούν και να ενσωματωθούν επιλεγμένες ασκήσεις, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος. Σε κάθε περίπτωση, η ομάδα του Youth4Youth ελπίζει ότι το πρόγραμμα θα συμβάλει σημαντικά στον αγώνα κατά της έμφυλης βίας και θα αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές/-ριες νέων, στην αδιάκοπη προσπάθειά τους για τη δημιουργία ενός πιο δίκαιου και ειρηνικού κόσμου, ίσων ευκαιριών.

Τζιωρτζίνα Χρήστου

Συντονίστρια προγράμματος Youth4Youth

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου

2. Έμφυλη βία: Ορισμός, Αιτίες και Συνέπειες

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ³

Η έμφυλη βία (ΕΒ) είναι ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει κάθε διάκριση ή βλαπτική συμπεριφορά που στρέφεται εναντίον κάποιου προσώπου και συμβαίνει εξαιτίας του (πραγματικού ή θεωρούμενου) κοινωνικού του φύλου ή σεξουαλικού του προσανατολισμού.

Η ΕΒ μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική ή κοινωνικοπολιτισμική. Για να γίνουν κατανοητές οι βασικές της αιτίες πρέπει να εξεταστούν μέσα στο πλαίσιο των έμφυλων νορμών, αξιών και πεποιθήσεων που στηρίζουν ανισότιμες ιεραρχίες εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά ακόμη και μεταξύ ανδρών ή μεταξύ γυναικών. Αυτές οι ιεραρχίες εξουσίας δεν καθιστούν απλώς δυνατή την έμφυλη βία, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου αυτή γίνεται ανεκτή ή θεωρείται ακόμα και αποδεκτή. Δράστες μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας ή της κοινότητας, καθώς και άτομα που ενεργούν εκ μέρους πολιτισμικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών.

Η έμφυλη βία επηρεάζει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, αλλά πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, αντανakλώντας την υποδεέστερη θέση τους στην κοινωνία. Διαφορετικές ομάδες ανδρών και γυναικών, όπως όσοι και όσες ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες,⁴ είναι επίσης πιθανό να επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία.

2.2 ΤΙ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΟΤΑΝ ΛΕΜΕ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΥΛΟ» ΚΑΙ «ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ»;

Οι λέξεις «βιολογικό φύλο» και «κοινωνικό φύλο» δεν σημαίνουν το ίδιο. Όταν γεννιέται ένα παιδί, είναι (συνήθως) ξεκάθαρο αν είναι αγόρι ή κορίτσι από τα γεννητικά του όργανα. Αυτή είναι μια διαφορά βιολογικού φύλου. Τα ροζ ρούχα για τα κορίτσια και τα γαλάζια για τα αγόρια είναι επιλογή και είναι, επομένως, μια διαφορά κοινωνικού φύλου.

Το «βιολογικό φύλο» αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που έχουν εκ γενετής οι άνδρες και οι γυναίκες. Είναι οικουμενικά και κατά κανόνα μόνιμα, π.χ. οι άνδρες δεν μπορούν να θηλάσουν, οι γυναίκες έχουν έμμηνο ρύση, κ.λπ.

Το «κοινωνικό φύλο» αναφέρεται στους ρόλους και τις ευθύνες που η κοινωνία αναθέτει στους άνδρες και τις γυναίκες. Τα κορίτσια και τα αγόρια δεν γεννιούνται γνωρίζοντας πώς πρέπει να δείχνουν, να ντύνονται, να μιλάνε, να συμπεριφέρονται ή να σκέφτονται. Η κοι-

νωτικοποίησή τους επηρεάζεται από την οικογένεια, τα συνομήλικα άτομα, την κοινότητα και από θεσμούς όπως τα μέσα ενημέρωσης. Οι έμφυλες νόρμες δημιουργούνται από τον πολιτισμό μας, όχι από τη φύση και, για αυτό, μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου. Για παράδειγμα, πριν από μερικές δεκαετίες θα ήταν εξαιρετικά ασυνήθιστο, αν όχι αδιανόητο, να αφήσει ένας άνδρας τη δουλειά του προκειμένου να μένει στο σπίτι και να φροντίζει τα παιδιά.

Παρά τις προόδους που έχουν γίνει στο ζήτημα της ισότητας των ευκαιριών και των δικαιωμάτων μεταξύ ανδρών και γυναικών, «παραδοσιακές» ή «άκαμπτες» έμφυλες νόρμες παραμένουν ευρέως διαδεδομένες στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο, τόσο ανάμεσα στους ενήλικους όσο και στους νέους ανθρώπους. Οι έμφυλες νόρμες μπορεί να είναι τόσο βαθιά ριζωμένες που συχνά οι άνθρωποι τις αποδέχονται σαν «κάτι δεδομένο» και δεν αντιλαμβάνονται το πόσο δραστικά διαμορφώνουν τις προσδοκίες και τη συμπεριφορά μας (Carroll, 2010). Για παράδειγμα, τα αγόρια είναι πιθανότερο να επιδοκιμάζονται αν παίζουν με αυτοκινητάκια ή εργαλεία, ενώ τα κορίτσια παροτρύνονται πολύ περισσότερο να παίζουν με κούκλες και να φροντίζουν την εμφάνισή τους.

2.3 ΤΙ ΣΥΝΔΕΕΙ ΤΙΣ ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ;

Οι άκαμπτες έμφυλες νόρμες δεν περιορίζουν απλώς την ταυτότητα και τις δυνατότητες των ανθρώπων, αλλά επιπλέον διαχωρίζουν τους άνδρες από τις γυναίκες με βάση τις κοινωνικές προσδοκίες για την εμφάνιση, τη συμπεριφορά και τις πράξεις τους. Ο διαχωρισμός αυτός γεννά ανισότιμες ιεραρχίες εξουσίας, καθώς η κοινωνία παραδοσιακά δίνει μεγαλύτερη αξία στις «ανδρικές έμφυλες νόρμες» της κυριαρχίας, της επιθετικότητας και του ανταγωνισμού, απ' ό,τι στις «γυναικείες» της υποτακτικότητας, της ευαλωτότητας και της φροντιστικής συμπεριφοράς.

Αν και κανένας άνθρωπος δεν έχει 100% «γυναικεία» ή «ανδρικά» χαρακτηριστικά, τα αγόρια και τα κορίτσια, οι άνδρες και οι γυναίκες κοινωνικοποιούνται έτσι ώστε να προσπαθούν να «ταιριάξουν» σε ιδεώδη αρρενωπότητας ή θηλυκότητας, που συχνά είναι μη ρεαλιστικά ή ακόμη και αντιφατικά μεταξύ τους. Τα άτομα που δεν συμμορφώνονται με αυτά τα ανδρικά ή γυναικεία ιδεώδη, όπως οι άνδρες που θεωρούνται «θηλυπρεπείς» ή οι γυναίκες που έχουν πολλούς ερωτικούς συντρόφους, συχνά υφίστανται απομόνωση, διακρίσεις ή κακοποίη-

3) Ο ορισμός προέρχεται από το ReliefWeb, τη διαδικτυακή πύλη πληροφοριών για την ανθρωπιστική βοήθεια σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης, <http://reliefweb.int>

4) Σεξουαλικές μειονότητες ονομάζονται οι ομάδες με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό από αυτή που θεωρείται ότι έχει η πλειονότητα του πληθυσμού: όπου η πλειονότητα θεωρείται ως ετεροφυλοφιλική.

ση. Αυτού του είδους βία που στρέφεται εναντίον ενός προσώπου εξαιτίας του κοινωνικού του φύλου ή του σεξουαλικού του προσανατολισμού αναγνωρίζεται ως έμφυλη βία. Η ΕΒ διαπράττεται από ορισμένους ανθρώπους για να ελέγξουν τη συμπεριφορά άλλων ανθρώπων, τους οποίους θεωρούν υποδεέστερους, ή ως μέσο για να «τιμωρήσουν» εκείνα τα άτομα που δεν συμμορφώνονται με τις εξιδανικευμένες έμφυλες νόρμες.

ΕΒ μπορεί να υποστούν τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες, αλλά επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια σε σύγκριση με τους άνδρες και τα αγόρια εξαιτίας της υποδεέστερης θέσης τους στην κοινωνία. Στην Ευρώπη, σήμερα, οι άνδρες απολαμβάνουν μεγαλύτερο κύρος από τις γυναίκες στη δημόσια ζωή και βρίσκονται σε ισχυρότερη θέση ως προς τη δυνατότητά τους να ορίζουν την πολιτική ατζέντα και το δημόσιο λόγο:

- 🔴 Το 2009, οι γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη αμείβονταν κατά μέσο όρο με ακαθάριστο μέσο ωρομίσθιο χαμηλότερο κατά 17% από τους άνδρες για την ίδια εργασία (EC Eurostat Service, Οκτώβριος 2010).
- 🔴 Γυναίκες είναι μόνο ένα στα δέκα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών εταιρειών (περίπου 12%), και το ίδιο ισχύει μόνο για το 3% των ηγετικών θέσεων, π.χ. προέδρου ή διευθύνοντα συμβούλου (European Commission's Network to Promote Women in Decision-making in Politics and the Economy, Ιούλιος 2011).
- 🔴 Κατά μέσο όρο, οι γυναίκες έχουν το 25% των εδρών στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission's Network to Promote Women in Decision-making in Politics and the Economy, Ιούλιος 2011).
- 🔴 Στοιχεία από 24 ευρωπαϊκές χώρες δείχνουν ότι οι γυναίκες αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στο νοικοκυριό, (σε ορισμένες περιπτώσεις μέχρι και 20 επιπλέον ώρες την εβδομάδα) σε σχέση με τους άνδρες συντρόφους τους (Voicu, 2008).

Γενικά οι άνδρες (και ιδίως οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες) εξακολουθούν να απολαμβάνουν μεγαλύτερα προνόμια και κύρος από τις γυναίκες και τα άτομα που ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες. Οι κοινωνικές έμφυλες νόρμες, οι νόμοι και οι θεσμοί που γεννούν αυτή την ανισότιμη ιεραρχία εξουσίας δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου η έμφυλη βία δεν είναι απλώς πιθανή, αλλά μπορεί επίσης να θεωρείται ένας θεμιτός και αποδεκτός μηχανισμός διατήρησης αυτής της ιεραρχίας. Συνεπώς, η έμφυλη βία θεωρείται συχνά φυσιολογική και δικαιολογημένη από την ευρύτερη κοινωνία, και πολλές φορές

κατηγορούνται και στιγματίζονται τα θύματα αντί για τους δράστες.

2.4 ΠΟΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ;

Η βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων (ΒΕΣ), η ενδοοικογενειακή βία ή η βία στις ρομαντικές/ συντροφικές σχέσεις είναι κακοποίηση, η οποία διαπράττεται από κάποιο άτομο ως μέσο ελέγχου του/της συντρόφου ή πρώην συντρόφου του και συνήθως κλιμακώνεται με την πάροδο του χρόνου. Μπορεί να περιλαμβάνει σωματική βία (όπως χτυπήματα, γροθιές ή κλωτσιές), σεξουαλική βία (όπως σεξουαλική επίθεση ή βιασμό), συναισθηματική βία (όπως διαρκείς εξευτελισμούς, απομόνωση από την οικογένεια και τους φίλους ή υπαγόρευση του τι επιτρέπεται να φοράει ή να κάνει το θύμα) και οικονομική βία (όπως παρακράτηση των οικονομικών απολαβών). Όταν υπάρχουν παιδιά, γίνονται συχνά μάρτυρες ή και υφίστανται μεγάλο μέρος αυτής της κακοποίησης και υπάρχει σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην ενδοοικογενειακή βία και την ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών.

Οι ψυχολογικές και συναισθηματικές μορφές της ΕΒ περιλαμβάνουν πράξεις όπως ο έμφυλος εκφοβισμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η καταδίωξη, η απομόνωση, ο εξευτελισμός, οι ταπεινώσεις και οι λεκτικές προσβολές, η τρομοκράτηση μέσω εκφοβισμού ή απειλών, η άσκηση ελέγχου σχετικά με τα άτομα που μπορεί να βλέπει το θύμα ή τα ρούχα που μπορεί να φοράει, τα σεξουαλικά υπονοούμενα και τα αστεία σχετικά με τη σεξουαλικότητα των αγοριών και τη σεξουαλική διαθεσιμότητα των γυναικών. Ψυχολογική βία μπορεί να ασκούν άτομα που το θύμα γνωρίζει (π.χ. σύντροφος, συγγενής, συμμαθητές/-ριες ή συναδέλφοι/-ισσες) ή που του είναι άγνωστα (π.χ. προσβλητικά σχόλια από άγνωστα άτομα στο δρόμο).

Η σεξουαλική βία αναφέρεται σε όλα τα είδη επιβολής σεξουαλικών πράξεων, όπως ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα χωρίς συναίνεση, καθώς και οποιαδήποτε ανεπιθύμητη, και συνήθως επαναλαμβανόμενη και χωρίς ανταπόκριση, σεξουαλική πρόταση ή ανεπιθύμητη προφορική ή σωματική συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα. Περιλαμβάνει το βιασμό (βιασμό σε ραντεβού, ομαδικό βιασμό, συζυγικό βιασμό και βιασμό σε περίοδο πολέμου), την σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, τη σεξουαλική παρενόχληση και τη διακίνηση γυναικών, κοριτσιών ή αγοριών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η οικονομική βία μπορεί να περιλαμβάνει την αρπαγή περιουσιακών στοιχείων, την αποστέρηση αγαθών για την κάλυψη των βασικών αναγκών, τον έλεγχο των οικονομικών απολαβών των θυμάτων, την απαγόρευση εργασίας και τον αποκλεισμό των θυμάτων από τις

διαδικασίες λήψης αποφάσεων που τα αφορούν. Σε πολλές χώρες η οικονομική βία επικυρώνεται από τη νομοθεσία, π.χ. με νόμους που δίνουν στον σύζυγο πλήρη δικαιώματα στην περιουσία της συζύγου του ή που αποκλείουν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες από τις εκλογές.

Η κοινωνικοπολιτισμική βία περιλαμβάνει βλαπτικές παραδοσιακές και πολιτισμικές πρακτικές κακοποίησης, όπως η κλειτοριδεκτομή, η βία για λόγους τιμής, η κληρονομήση της συζύγου μαζί με την περιουσία κάποιου, οι γάμοι με ανήλικα άτομα, η επιβαλλόμενη σεξουαλική έκθεση και εκπαίδευση και η προίκα και η τιμή της νύφης κακοποίηση με αιτία την προίκα.

2.5 ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ;

Η έμφυλη βία υπάρχει σε όλες τις χώρες και δε σχετίζεται με παράγοντες όπως η ηλικία, η κουλτούρα, η κοινωνική τάξη, το μορφωτικό επίπεδο, η εθνότητα και η καταγωγή. Η έμφυλη βία αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και αναγνωρίζεται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνήθως οι πράξεις έμφυλης βίας διαπράττονται από άτομα κοντινά στα θύματα:

- ♥ Στην Ευρώπη, υπολογίζεται ότι το ένα πέμπτο με ένα τέταρτο όλων των γυναικών έχουν υποστεί σωματική βία τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους, και πάνω από το ένα δέκατο έχουν υποστεί σεξουαλική βία. Τα ποσοστά για όλες τις μορφές ΕΒ, συμπεριλαμβανομένης και της καταδίωξης, φτάνουν σε ποσοστά μέχρι και 45%. Οι βίαιες αυτές πράξεις διαπράττονται κατά κύριο λόγο από άνδρες που είναι γνωστοί στα θύματα, συνήθως από συντρόφους ή πρώην συντρόφους (COE, 2011).
- ♥ Στην Ιταλία, υπολογίζεται ότι το 32% των γυναικών ηλικίας 16-70 ετών έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από άνδρες κατά τη διάρκεια της ζωής τους και μάλιστα, οι γυναίκες ηλικίας 16-24 ετών φαίνεται να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα βίας (Istituto Nazionale di Statistica, 2006).
- ♥ Το 63.3% των γυναικών στη Λιθουανία έχουν πέσει θύματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή απειλών από άνδρες μετά τα 16 τους χρόνια, ενώ το 71.4% έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης ή σεξουαλικά προσβλητικής συμπεριφοράς από κάποιον άγνωστό και το 43.8% από ένα γνωστό τους άνδρα (Purvanekienė, 1996).
- ♥ Μελέτες για τον επιπολασμό της βίας με δράστη γυναίκα και θύμα άνδρα δείχνουν ότι ενώ οι άνδρες υφίστανται επίσης ενδοοικογενειακή βία, αυτό

συμβαίνει σπανιότερα και η βία που τους ασκείται είναι λιγότερο σοβαρή. Επιπλέον, οι άνδρες σπάνια υφίστανται πολλές μορφές βίας και η εξάρτηση από τη σχέση δεν είναι τόσο μεγάλη που να καθιστά δύσκολη ή ακόμα και αδύνατη την εγκατάλειψη της βίαιης συντρόφου τους (COE, 2008).

Σχετικά με τις εμπειρίες έμφυλης βίας των νέων:

- ♥ Ο έμφυλος εκφοβισμός είναι η πιο συνηθισμένη μορφή σχολικής βίας στις ΗΠΑ. Εθνικές έρευνες δείχνουν ότι το 80% των εφήβων στις ΗΠΑ θα υποστούν κάποιο είδος έμφυλου εκφοβισμού μέχρι να αποφοιτήσουν από το λύκειο (Anagnostopoulos et al., 2009).
- ♥ Πολλές έρευνες σε νεαρά άτομα, ομοφυλόφιλου και αμφισεξουαλικού προσανατολισμού, στη Βρετανία, τις ΗΠΑ και την Αυστραλία δείχνουν σταθερά ότι το 30% με 50% αυτών έχουν υποστεί κάποιο είδους ομοφοβική παρενόχληση σε εκπαιδευτικά πλαίσια (Warwick, 2004).
- ♥ Μια πρόσφατη έρευνα στην Ισπανία, σε δείγμα 11.000 νέων, έδειξε ότι μια σημαντική μειοψηφία αγοριών και κοριτσιών δεν ήταν σε θέση να αναγνωρίσουν ότι διάφορες συμπεριφορές αποτελούσαν μορφές κακοποίησης. Για παράδειγμα, το 35% των αγοριών και το 26% των κοριτσιών δεν θεωρούσαν ότι το «να ελέγχεις τα καθετί που κάνει ο/η σύντροφός σου» αποτελεί μια μορφή κακοποίησης, ενώ το 33% των αγοριών και το 29% των κοριτσιών θεωρούσαν τη ζήλεια ως μια έκφραση αγάπης (Díaz-Aguado, 2011).
- ♥ Έρευνα στη Βρετανία, σε δείγμα 1.353 νέων άνω των 13 ετών, κατέληξε σε παρόμοια ποσοστά αγοριών και κοριτσιών που ανέφεραν ότι έχουν βιώσει συναισθηματική και σωματική βία στις συντροφικές τους σχέσεις. Ωστόσο, τα κορίτσια ανέφεραν συχνότερα ότι είχαν υποστεί σοβαρές μορφές βίας, όπως επίσης ότι η βία ήταν επαναλαμβανόμενη και ότι παρέμενε στο ίδιο επίπεδο ή εντεινόταν με τον καιρό (Barter et al., 2009).
- ♥ Διακρατική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Μάλτα, τη Λιθουανία και τη Λετονία με 1.850 κορίτσια ηλικίας 18-24 ετών έδειξε ότι το 10 - 16% των συμμετεχουσών ανέφεραν ότι είχαν υποστεί κάποια μορφή ανεπιθύμητης σεξουαλικής εμπειρίας, κατά τη διάρκεια ραντεβού, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού ή της απόπειρας βιασμού (MIGS, 2008b).

2.6 ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ;

Όλες οι χώρες, εκτός από τη Σομαλία και τις ΗΠΑ, έχουν υπογράψει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC)⁵ που αναγνωρίζει ότι τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι έχουν νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, στα οποία περιλαμβάνονται:

- 🔗 το δικαίωμα προστασίας από τις διακρίσεις ή την τιμωρία λόγω του κοινωνικού ή του βιολογικού φύλου, κ.λπ (Άρθρο 2)
- 🔗 το δικαίωμα στη ζωή και στο μέγιστο των ευκαιριών επιβίωσης και ανάπτυξης (Άρθρο 6)
- 🔗 το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, καθώς και τον σεβασμό του ίδιου δικαιώματος στους άλλους ανθρώπους (Άρθρο 13)
- 🔗 το δικαίωμα προστασίας από την κακοποίηση ή την παραμέληση από γονείς ή κηδεμόνες (Άρθρο 19)
- 🔗 το δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 28)
- 🔗 το δικαίωμα προστασίας από τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Άρθρο 34).

Για τους νέους και τις νέες, η οποιαδήποτε εμπειρία ΕΒ, είτε πρόκειται για εκφοβισμό στο σχολείο, είτε για ενδοοικογενειακή βία ή κακοποίηση από σύντροφο, παραβιάζει αυτά τα δικαιώματα. Δεν αφήνουν όλες οι μορφές βίας ορατά σημάδια, κι ενώ ορισμένες μορφές βίας έχουν σοβαρότερες σωματικές ή συναισθηματικές συνέπειες από άλλες, στις επιπτώσεις της ΕΒ μπορεί να περιλαμβάνονται η απώλεια αυτοεκτίμησης, η κατάθλιψη, η αυτοκαταστροφικότητα, η χαμηλή σχολική επίδοση, η ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, τα σωματικά τραύματα, η αυτοκτονία ή ακόμα και ο θάνατος.

5) http://unicef.org/crc/index_30160.html, <http://goo.gl/Vr004>

2.7 ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ;

Σε θεσμικό επίπεδο, το εκπαιδευτικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, των συλλόγων των εκπαιδευτικών και των υπουργείων παιδείας, μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας μεταξύ εφήβων, όπως επίσης και στην πρόληψη της βίας στην ενήλικη ζωή. Το σχολείο αποτελεί κεντρικό στοιχείο της ζωής των νέων και ένα από τα κύρια πλαίσια μέσα στα οποία πραγματοποιείται η έμφυλη κοινωνικοποίησή τους αλλά και όπου διαμορφώνονται και ενισχύονται οι στάσεις τους απέναντι στον εαυτό και τους άλλους. Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της εφηβείας, οι νέοι και οι νέες αρχίζουν να διαμορφώνουν τις αξίες τους και τις προσδοκίες τους αναφορικά με τις συντροφικές τους σχέσεις.

Προγράμματα, όπως το Youth4Youth, είναι ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι οι νέοι άνθρωποι θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν τις συνέπειες που έχουν οι «άκαμπτες» έμφυλες νόρμες για την ταυτότητα και τη συμπεριφορά τους, και να αναπτύξουν τη γνώση, τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές που θα τους επιτρέψουν να δημιουργούν υγιείς σχέσεις, βασισμένες στην ισότητα και το σεβασμό. Αναγνωρίζοντας το γεγονός αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει καλέσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν στρατηγικές πρόληψης της έμφυλης βίας μέσω στοχευμένων εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, τόσο σε σχολεία όσο και σε πλαίσια μη-τυπικής εκπαίδευσης (European Parliament, 2009).

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΕΤΗ

Το εγχειρίδιο Gender Matters – A Manual on Addressing GBV Affecting Young People, του Συμβουλίου της Ευρώπης, περιλαμβάνει ένα εκτενές και εύληπτο κεφάλαιο που συνοψίζει τη θεωρία σχετικά με την έμφυλη κοινωνικοποίηση και τη σχέση της με τις ανισότιμες ιεραρχίες εξουσίας και την έμφυλη βία. Μπορείτε να το κατεβάσετε στο: <http://eycb.coe.int/gendermatters/> (Διαθέσιμο μόνο στα αγγλικά)

Το GEAR against IPV (Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence) Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού (Τεύχος III) περιλαμβάνει επίσης ένα χρήσιμο θεωρητικό κεφάλαιο που εστιάζει στις αιτίες και τις συνέπειες της Βίας μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (ΒΕΣ). Μπορείτε να το κατεβάσετε στο: <http://gear-ipv.eu/> (Διαθέσιμο στα ελληνικά, τα αγγλικά, τα γερμανικά και τα κροατικά)

3. Σκοπός και Επιμέρους Στόχοι του Προγράμματος Youth4Youth

Οι νέοι άνθρωποι, καθώς μεγαλώνουν, θα βιώσουν διάφορες μορφές έμφυλης βίας, ως θύματα, δράστες ή παρατηρητές/-ριες. Σε πολλές περιπτώσεις αυτό μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική και την ψυχική τους υγεία, τις μαθησιακές τους επιδόσεις και τις σχέσεις τους. Η εστίαση της προσοχής στα κορίτσια και τα αγόρια από 14 έως 18 ετών δεν προλαμβάνει μόνο την έμφυλη βία σε αυτά τα κρίσιμα -για τη διαμόρφωσή τους- χρόνια, αλλά μπορεί και να περιορίσει τη βία στη

μετέπειτα ζωή τους. Οι νέοι και οι νέες, τα αγόρια και τα κορίτσια, χρειάζονται συστήματα υποστήριξης και ασφαλείς χώρους για να αναπτύξουν θετικές στάσεις απέναντι στις σχέσεις, ώστε να μπορέσουν να αμφισβητήσουν τις αξίες και τις πεποιθήσεις που προάγουν τη βίαιη συμπεριφορά.

Το Youth4Youth έχει στόχο να περιορίσει τη συχνότητα και τις επιπτώσεις της έμφυλης βίας στην κοινωνία και στη ζωή των νέων.

Με αυτό τον τρόπο

2

*δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον όπου οι νέοι και οι νέες μπορούν να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους η έμφυλη βία επηρεάζει άμεσα τους/τις ίδιους/-ες και τους/τις συνομήλικους/-ές τους,

3

*δίνοντας στους νέους ανθρώπους τη δυνατότητα να αναγνωρίσουν το δικαίωμά τους να τους εκτιμούν και να τους αντιμετωπίζουν με σεβασμό, καθώς και την υποχρέωσή τους να εκτιμούν και να σέβονται τους άλλους,

6

*παρέχοντας στο εκπαιδευτικό προσωπικό που εργάζεται σε πλαίσια τυπικής και μη-τυπικής εκπαίδευσης εργαλεία για να δουλεύουν με ομάδες νέων για την πρόληψη της ΕΒ,

1

*ενισχύοντας τη γνώση και την κατανόηση των νέων για τη φύση της έμφυλης βίας και τις θεμελιώδεις αιτίες της που αφορούν στην επιβολή των έμφυλων νορμών και της ανισότητας των φύλων,

4

*ενδυναμώνοντας τους/τις νέους/-ες με δεξιότητες και αυτοπεποίθηση ώστε να γίνουν φορείς αλλαγής στις κοινότητές τους, αμφισβητώντας και εμποδίζοντας την έμφυλη βία που επηρεάζει τους/τις ίδιους/-ες και τους/τις συνομήλικους/-ές τους,

5

*ενισχύοντας το ρόλο των σχολείων και των δομών μη-τυπικής εκπαίδευσης στην πρόληψη της ΕΒ μεταξύ νέων και στην προαγωγή των σχέσεων που βασίζονται στην ανεκτικότητα, το σεβασμό και την ισότητα.

4. Σύνοψη του Προγράμματος Youth4Youth

4.1 ΤΙ ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΜΕ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ;

Έρευνες για την έμφυλη βία, όπως παρουσιάζονται στην ανασκόπηση των Hagemann-White et al. (2010), επισημαίνουν συγκεκριμένους παράγοντες που αυξάνουν την πιθανότητα άσκησης, ανοχής ή ακόμα και αποδοχής της έμφυλης βίας, όπως:

- ❖ Η ανισότητα των φύλων, που θεμελιώνεται από κανονιστικές πεποιθήσεις σχετικά με τα πεδία που ταιριάζουν σε γυναίκες και άνδρες, τη σχετική αξία αυτών των πεδίων για την κοινωνία και τη θεμιτή κατανομή εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών σε κάθε πεδίο.
- ❖ Οι παραδοσιακές, άκαμπτες αντιλήψεις για τα φύλα που συσχετίζουν τον αρρενωπότητα με τον έλεγχο, την κυριαρχία και τον ανταγωνισμό και τη θηλυκότητα με τη φροντίδα και την ευαλωτότητα.
- ❖ Η απεικόνιση στερεοτύπων για τους άνδρες και τις γυναίκες στα μέσα ενημέρωσης και η παρουσίαση βίαιων πράξεων με όρους επιβράβευσης και επιτυχίας, παράλληλα με τη σεξουαλική φόρτιση της βίας και την απεικόνιση των γυναικών ως διαθέσιμων και εύαλτων σεξουαλικών αντικειμένων.
- ❖ Οι ομάδες συνομηλίκων (ιδίως στην εφηβεία) που ενθαρρύνουν τη σεξιστική συμπεριφορά ή τη βία και ενισχύουν την εχθρική αρρενωπότητα και την επιθετικότητα.
- ❖ Η αποτυχία των αρμόδιων φορέων να επιβάλουν κυρώσεις για την έμφυλη βία, όπως για παράδειγμα καθηγητές/-ριες που αγνοούν περιστατικά έμφυλου εκφοβισμού στο σχολείο.

Το 2011, έρευνα⁶ που διεξήχθη στις πέντε χώρες-εταίρους του Youth4Youth –Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία, Ισπανία και Λιθουανία– σε δείγμα μεγαλύτερο από 2.300 νέους ανθρώπους έδειξε ότι οι νέοι/-ες εξακολουθούν ακόμα και σήμερα να υποστηρίζουν ορισμένες στερεοτυπικές απόψεις για το φύλο, να δείχνουν ανοχή απέναντι σε ορισμένες μορφές ΕΒ και να αποδέχονται τους κυρίαρχους μύθους σχετικά με τους λόγους που προκύπτει η ΕΒ:

- ★ Η πλειονότητα κοριτσιών και αγοριών υποστηρίζουν απόλυτα την ισότητα ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις ευκαιρίες εκπαίδευσης ή διασκέδασης. Εντούτοις, τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια υπο-

στηρίζουν στερεοτυπικές απόψεις για το κοινωνικό φύλο, όπως για παράδειγμα ότι είναι πιο αποδεκτό για τα αγόρια απ' ό,τι για τα κορίτσια να έχουν πολλές ερωτικές συντρόφους και ότι στα αγόρια αρέσει να βγαίνουν με κορίτσια μόνο για το σεξ.

- ★ Οι νέοι/-ες δεν θεωρούν την έμφυλη βία ζήτημα που τους/τις επηρεάζει άμεσα, αλλά τη θεωρούν γενικά πρόβλημα των «μεγάλων».
- ★ Αναγνωρίζουν τις σωματικές μορφές βίας, αλλά είναι λιγότερο πιθανό να αναγνωρίσουν ψυχολογικές μορφές της, π.χ. το να φωνάζεις στο/στη σύντροφό σου ή να ελέγχεις τι κάνει ή τι φοράει.
- ★ Πολλοί νέοι/-ες θεωρούν τη ζήλεια ως ένδειξη αγάπης από τον ή τη σύντροφο.
- ★ Σημαντική μειονότητα των αγοριών θεωρούν θεμιτό ένα αγόρι να πιέζει ένα κορίτσι για να κάνουν σεξ αν βγαίνουν μαζί.
- ★ Οι νέοι/-ες δεν θεωρούν αποδεκτή τη βία, ιδίως τη σωματική, αλλά σπεύδουν να τη δικαιολογούν κάτω από ορισμένες συνθήκες, όπως αν ο/η σύντροφός σου σε απατήσει ή φλερτάρει με κάποιο άλλο άτομο. Επιπλέον, διαδεδομένη μεταξύ των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν η πεποίθηση ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορούν να προκαλέσουν σεξουαλική επιθετικότητα με τον τρόπο που ντύνονται ή συμπεριφέρονται. Η στάση αυτή αντανάκλα τη νοοτροπία της επίρριψης της ευθύνης στο θύμα που υπάρχει στην κοινωνία.

Οι Συναντήσεις του Youth4Youth δίνουν στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες τη δυνατότητα να εξετάσουν κριτικά τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τις έμφυλες νόρμες, δηλαδή το πώς διαμορφώνονται από την κοινωνία και πώς, με τη σειρά τους, διαμορφώνουν τις ατομικές ταυτότητες και τα πρότυπα συμπεριφοράς και μπορούν να οδηγήσουν στην ΕΒ. Μέσα από την εξέταση αυτών των ζητημάτων, οι νέοι/-ες αρχίζουν να συνειδητοποιούν ότι, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά, έχουν τη δύναμη να εμποδίσουν τις διακρίσεις, τη βία και την κακοποίηση, έτσι ώστε να μην επηρεάζουν τη ζωή τους. Όπως είπε ένα νέο παιδί από την Ιταλία, όταν είχε ολοκληρώσει το Youth4Youth: «Κατάλαβα ότι εμείς, ως νέοι, μπορούμε να κάνουμε κάτι για να αλλάξουμε την κατάσταση, αρχίζοντας από τον εαυτό μας».

6) Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ερευνητική μεθοδολογία και τα ευρήματα του Youth4Youth, επισκεφθείτε την παρακάτω ιστοσελίδα για να διαβάσετε την αναφορά της έρευνας του προγράμματος για κάθε χώρα: <http://medinstgenderstudies.org/news/youth4youth-empowering-young-people-in-preventing-gender-based-violence-through-peer-education/>, <http://goo.gl/aAKsd>

Σε θεσμικό επίπεδο, το Youth4Youth βοηθάει τα σχολεία και τους οργανισμούς μη-τυπικής εκπαίδευσης να καλλιεργήσουν μια κουλτούρα ισότητας και σεβασμού, τόσο μεταξύ των νέων όσο και ανάμεσα στους/στις νέους/-ες και το εκπαιδευτικό προσωπικό. Εφοδιάζει επίσης τους/τις εκπαιδευτικούς με δεξιότητες που τους επιτρέπουν να αντιμετωπίσουν περιστατικά ΕΒ και να προσφέρουν υποστήριξη στα θύματα.

4.2 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ

Ένα αρχαίο ρητό λέει: Πες μου... ξεχνάω. Δείξε μου... θυμάμαι. Κάνε με να συμμετέχω... κατανοώ.

Παρόλο που η γνώση για την έμφυλη βία μπορεί να μεταδοθεί μέσω διδασκαλίας, δεξιότητες και αξίες όπως ο σεβασμός, η επικοινωνία, η ενσυναίσθηση και η κριτική σκέψη μαθαίνονται μόνο μέσα από την εμπειρία. Το Youth4Youth χρησιμοποιεί πολλές διασκεδαστικές, βιωματικές και διαδραστικές μεθόδους όπως, για παράδειγμα, ομαδική συζήτηση, παιχνίδια ρόλων, ελεύθερους συνειρμούς, συζήτηση σε μικρές ομάδες, υποθετικά σενάρια, που επιτρέπουν στους νέους και τις νέες να μαθαίνουν «συμμετέχοντας», και παράλληλα να δημιουργούν από κοινού τα μηνύματα του προγράμματος, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα να αισθάνονται ότι τους ανήκουν.

Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσω της ευκαιρίας που έχουν οι νέοι άνθρωποι να συνεργαστούν μεταξύ τους και να αποκτήσουν τον έλεγχο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αναπτύσσουν εμπιστοσύνη μεταξύ τους που τους επιτρέπει να ανταλλάσσουν τις απόψεις τους και να συζητούν για ζητήματα που αφορούν τη ζωή τους. Για να στηρίξουν αυτή τη διαδικασία, οι συντονιστές/-ριες είναι σημαντικό να μπορούν να είναι ευέλικτοι/-ες και να τροποποιούν τις δραστηριότητες έτσι ώστε να διευκολύνουν την ομάδα να εστιάσει και να εμβαθύνει στα ζητήματα εκείνα που θα φανεί ότι την απασχολούν περισσότερο.

Ο βασικός στόχος του Youth4Youth είναι η ενδυνάμωση των νέων ώστε να μπορέσουν να συμμετάσχουν στην υλοποίηση των αλλαγών που θα ήθελαν να δουν στον εαυτό

τους και το περιβάλλον τους. Οι νέοι/-ες σπάνια συμπεριλαμβάνονται ή έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε συζητήσεις που τους/τις αφορούν ή τους/τις επηρεάζουν άμεσα. Η αλληλοδιδασκτική προσέγγιση συμβάλλει στην ενδυνάμωση των νέων ανθρώπων, καθώς τους δίνει «φωνή» και ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους, καθώς οι ανάγκες, οι αντιλήψεις και οι απόψεις τους ακούγονται και αποκτούν σημασία. Αναλαμβάνοντας το ρόλο του/της εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων, οι νέοι/-ες είναι σε θέση να συνειδητοποιήσουν τη δυνατότητά τους να αποτελέσουν πρότυπα και να συντελέσουν στις αλλαγές του αύριο. Επίσης, έχουν την ευκαιρία να βιώσουν μια σημαντική αίσθηση επιτυχίας και να αναπτύξουν πολύτιμες δεξιότητες, όπως η ηγετική ικανότητα, ο σχεδιασμός, ο συντονισμός, η επικοινωνία και η ενσυναίσθηση.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της αλληλοδιδασκτικής προσέγγισης που την κάνει αποτελεσματική είναι ότι αξιοποιεί την επιρροή των συνομηλίκων, κατευθύνοντάς την σε ένα θετικό αποτέλεσμα. Σε αντίθεση με τους ενήλικους συντονιστές/-τριες, οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων έχουν «ισότιμο κύρος» με τους υπόλοιπους νέους/-ες και γι' αυτό τα άλλα παιδιά τους/τις εμπιστεύονται περισσότερο και τους/τις θεωρούν πιο αξιόπιστους/-ες. Είναι σχεδόν απίθανο τα άλλα παιδιά να τους/τις αντιμετωπίσουν σαν φιγούρες εξουσίας που «κάνουν κήρυγμα» με επικριτική διάθεση για τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να συμπεριφέρονται οι νέοι/-ες. Έχουν κοινές πολιτισμικές αναφορές και μιλάνε την ίδια γλώσσα με τα άτομα που συμμετέχουν στις Συναντήσεις και μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους. Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον όπου οι συμμετέχοντες/-ουσες θα αισθάνονται άνετα να διερευνήσουν ευαίσθητα ζητήματα όπως η ανισότητα των φύλων ή η έμφυλη βία. Επιπλέον, ως συντονιστές/-ριες, είναι πολύ καταλληλότεροι/-ες από τους ενήλικους για να αναδείξουν τη σχέση που έχουν τα ζητήματα αυτά με τη ζωή των νέων.

4.3 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ YOUTH4YOUTH

1
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΕΜΦΥΛΕΣ
ΝΟΡΜΕΣ

Οι δραστηριότητες της Συνάντησης 1 ενθαρρύνουν τους νέους και τις νέες να διερευνήσουν τις προσδοκίες σχετικά με το κοινωνικό φύλο που τους έχει μεταδώσει η οικογένειά τους, η κοινωνία και τα μέσα ενημέρωσης. Μαθαίνουν να αξιολογούν κριτικά τις επιπτώσεις που έχουν οι άκαμπτες έμφυλες νόρμες στην ταυτότητά τους και να αντιλαμβάνονται τη σχέση που έχουν οι έμφυλες νόρμες και η ανισότητα με την κακοποίηση. Μέσω της διαδικασίας αυτής ενδυναμώνονται ώστε να μπορούν να κατανοήσουν το δικαίωμά τους να τους/τις εκτιμούν και να τους/τις σέβονται για αυτό που πραγματικά είναι (και όχι για αυτό που επιτάσσει η κοινωνία να είναι) και την υποχρέωσή τους να εκτιμούν και να σέβονται εξίσου τους άλλους.

2
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΕΒ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη Συνάντηση 2, οι νέοι/-ες κατανοούν τις διαφορετικές μορφές της έμφυλης βίας, όπως η σωματική, η ψυχολογική και η σεξουαλική κακοποίηση. Η κύρια δραστηριότητα της συνάντησης εστιάζει σε υποθετικά σενάρια έμφυλου εκφοβισμού στο σχολείο. Το να μπορούν να κατονομάσουν τον έμφυλο εκφοβισμό, να αναγνωρίσουν τις επιπτώσεις του και να κατανοήσουν το γιατί συμβαίνει, δίνει στους νέους ανθρώπους τη δύναμη να υπερασπίσουν τον εαυτό τους και τους/τις φίλους/-ες τους αλλά και να αναλογιστούν δικές τους συμπεριφορές ή πράξεις που μπορεί να πλήγωσαν κάποιον/-α άλλο/-η.

3
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΕΒ ΣΤΙΣ ΡΟΜΑΝΤΙΚΕΣ/
ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η Συνάντηση 3 εξετάζει την έμφυλη βία στις ρομαντικές ή συντροφικές σχέσεις. Το να μάθουν πως μοιάζει μια σχέση κακοποίησης μπορεί να «ανοίξει τα μάτια» στους/στις νέους/-ες, πολλοί/-ές από τους/τις οποίους/-ες μπορεί να δίνουν μια «ρομαντική χροιά» στις βίαιες συμπεριφορές, αποτυγχάνοντας έτσι να αναγνωρίσουν διάφορες μορφές κακοποίησης, και ιδίως την ψυχολογική κακοποίηση. Ως αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας, οι νέοι/-ες που συμμετέχουν κινητοποιούνται να αναπτύξουν στρατηγικές αντιμετώπισης της έμφυλης βίας, αν οι ίδιοι/-ες ή οι φίλοι/-ες τους τη βιώνουν στο πλαίσιο μιας συντροφικής σχέσης.

4
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ
ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Δεν θα θελήσουν όλοι/-ες οι νέοι/-ες που πήραν μέρος στις Συναντήσεις 1-3 να γίνουν εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων αλλά, από την εμπειρία μας, τα ποσοστά εκείνων που θα θέλουν θα είναι τεράστια! Η Συνάντηση 4 έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να δώσει στους/στις μαθητευόμενους/-ες εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων τις γνώσεις και τις δεξιότητες που χρειάζονται για να υλοποιήσουν τις δραστηριότητες του Youth4Youth σε ομάδες άλλων νέων που φοιτούν στο σχολείο τους ή που παρακολουθούν κάποιο άλλο πρόγραμμα.

5
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Εναπόκειται στους/στις ίδιους/-ες τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να επιλέξουν τις δραστηριότητες που θέλουν να υλοποιήσουν με την ομάδα συνομηλίκων τους. Στην ενότητα αυτή παρέχονται μερικά υποδείγματα Συναντήσεων έτσι όπως σχεδιάστηκαν από νέους/-ες που συμμετείχαν στο Youth4Youth.

**ΚΑΛΛΙ-
ΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙ-
ΟΤΗΤΑ**
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η καλλιτεχνική δραστηριότητα είναι μια συμπληρωματική Συνάντηση, στην οποία οι συμμετέχοντες/-ουσες έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν καλλιτεχνικά έργα, όπως αφίσες, ταινίες μικρού μήκους ή θεατρικά για να επικοινωνήσουν τα μηνύματα του προγράμματος Youth4Youth στους/στις συνομήλικους/-ές τους. Οι δημιουργίες της δραστηριότητας μπορούν κατόπιν να παρουσιαστούν στο σχολείο ή την ευρύτερη κοινότητα στο πλαίσιο μιας έκθεσης.

4.4 ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ/-ΕΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

Το Πρόγραμμα Youth4Youth φαίνεται να είναι αποτελεσματικό όσον αφορά την αύξηση των γνώσεων και της κατανόησης των νέων σχετικά με τις έμφυλες νόρμες και την έμφυλη βία. Η σύγκριση των απαντήσεων των συμμετεχόντων/-ουσών σε ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν πριν και μετά από τις Συναντήσεις 1-3 φανερώνουν μεταβολή στη στάση και την ανοχή τους απέναντι στην ανισότητα και την κακοποίηση.

Ακόμα πιο εντυπωσιακά είναι τα αποτελέσματα, όπως τα εξέφρασαν τα ίδια τα παιδιά που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Οι απόψεις τους για όσα έμαθαν και κέρδισαν παρουσιάζονται με τα δικά τους λόγια.

Οι νέοι/-ες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την ευκαιρία να διερευνήσουν ζητήματα που συνήθως δεν κουβεντιάζονται στο σχολείο ή σε πλαίσια μη-τυπικής εκπαίδευσης:

«[Η ΕΒ] είναι ταμπού. Οι καθηγητές/-ριες δεν μιλάνε γι' αυτή με τους μαθητές και τις μαθήτριάς τους και οι γονείς δεν μιλάνε γι' αυτή με τα παιδιά τους. Προγράμματα όπως αυτό μας βοηθούν να καταλάβουμε ότι υπάρχει πραγματικά... Δεν είναι τόσο μακριά μας όσο νομίζουμε.»
κορίτσι, Ιταλία

«Μου άρεσε που μιλήσαμε για ζητήματα που δεν θα μπορούσα να συζητήσω με άλλους ανθρώπους, δηλαδή για ζητήματα σχετικά με τις σχέσεις και το σεξ».
κορίτσι, Ελλάδα

Συνειδητοποίησαν την ύπαρξη διαφορετικών μορφών έμφυλης βίας και απέκτησαν την ικανότητα να τις αναγνωρίζουν:

«Νομίζεις ότι βία υπάρχει όταν πέφτουν χαστούκια, αλλά η βία είναι περισσότερα απ' αυτό. Τώρα μπορώ να αναγνωρίσω την ψυχολογική βία».
κορίτσι, Ιταλία

«Θεωρούσα ότι η σωματική κακοποίηση είναι χειρότερη από την ψυχολογική, επειδή η ψυχολογική κακοποίηση δεν ήταν σημαντική για μένα, αλλά τώρα... παρόλο που η ψυχολογική κακοποίηση δεν αφήνει σημάδια στο σώμα, μπορεί να αφήσει σημάδια στον τρόπο που σκέφτεσαι».
κορίτσι, Ισπανία

Αυξήθηκαν σημαντικά οι γνώσεις τους για τις έμφυλες νόρμες και τον τρόπο που επηρεάζουν τη ζωή τους:

«Μου δόθηκε η ευκαιρία να εξετάσω μερικές καταστάσεις και να σκεφτώ πώς μπορεί η κοινωνία και οι άλλοι άνθρωποι να περιορίσουν τις επιλογές και τη ζωή μου».
κορίτσι, Ελλάδα

«Παλιότερα, νόμιζα ότι το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο ήταν το ίδιο πράγμα».
αγόρι, Ισπανία

Κατάφεραν να εκφράζουν με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση την ατομικότητά τους και να απαιτούν το σεβασμό των άλλων γι' αυτό που είναι και, συγχρόνως, δεσμεύτηκαν να σέβονται εξίσου τα άλλα άτομα:

«Παλιότερα μπορεί να έκανα αρνητικά σχόλια για κορίτσια που ντύνονταν με έναν ορισμένο τρόπο. Τώρα ξέρω ότι έχουν το δικαίωμα να ντύνονται όπως θέλουν».
κορίτσι, Κύπρος

«Με την άσκηση στη γραμμή [Ψηφίστε με τα πόδια] μάθαμε να μιλάμε με σεβασμό ο ένας στον άλλο... να καταλαβαίνουμε ότι υπάρχει κι άλλη εκδοχή της ιστορίας και απόψεις διαφορετικές από τις δικές μας. Δεν έμαθα να σέβομαι τους ανθρώπους μόνο στα ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο, αλλά σε όλα τα ζητήματα».
κορίτσι, Κύπρος

«Η εκπαίδευση με βοήθησε να μάθω να σέβομαι τον εαυτό μου... να έχω αυτοπεποίθηση... να δέχομαι αυτό που είμαι».
αγόρι, Κύπρος

Ένωσαν αρκετά δυνατοί/-ές για να αντιμετωπίσουν περιστατικά έμφυλης βίας και να τα εμποδίσουν να επηρεάσουν τη ζωή τους:

«Παλιότερα, αν έβλεπα κάποιον να χτυπάει ένα άλλο άτομο έλεγα "τσακώνονται" κι αυτό ήταν όλο. Δεν ήξερα ότι ήταν εκφοβισμός ή έμφυλη βία, κι έτσι δεν έκανα τίποτα, αλλά τώρα ξέρουμε άλλους τρόπους να αντιμετωπίζουμε τέτοιες καταστάσεις».
κορίτσι, Ισπανία

«Με έκανε να αναθεωρήσω τις απόψεις μου για τη ζήλια. Εξακολουθώ να νιώθω ζήλια στις σχέσεις μου, αλλά τα όριά μου έχουν αλλάξει και είμαι πιο ανεκτικός».
αγόρι, Κύπρος

«Συνειδητοποίησα ότι το να ενεργείς μόνη σου δεν είναι αρκετό για να σταματήσεις ένα βίαιο επεισόδιο και ότι χρειάζεται να ζητήσεις βοήθεια από φίλους/-ες και από ειδικούς».
κορίτσι, Ιταλία

Οι νέοι και οι νέες που προσφέρθηκαν να γίνουν εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων ένωσαν ότι είχαν αποκτήσει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στις ικανότητές τους ως συντονιστές/-ριες και ήταν υπερήφανοι/-ες για το γεγονός ότι έκαναν όντως κάτι για να αλλάξουν τα πράγματα στην κοινότητά τους:

«Θυμάμαι ότι πέρσι είχα να παρουσιάσω μια εργασία και είχα τέτοια νευρική κατάσταση που η γλώσσα μου είχε δεθεί κόμπος. Ως εκπαιδεύτρια συνομηλίκων ένιωθα διαφορετικά. Αισθανόμουν άνετα και δεν το σκεφτόμουν πολύ. Μέχρι που κάθισα με τα πόδια σταυρωμένα πάνω σ' ένα θρανίο καθώς μιλούσα στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς μου. Ένιωθα ότι μπορούσα να διαχειριστώ ό,τι κι αν μου έλεγαν. Ήξερα ότι είχα στη διάθεσή μου όλα τα επιχειρήματα που χρειαζόνταν για να τους πείσω. Τα εργαστήρια βελτίωσαν θεαματικά την ικανότητά μου στις παρουσιάσεις».
κορίτσι, Κύπρος

«Μου άρεσε πολύ η εμπειρία του εκπαιδευτή συνομηλίκων. Οι μαθήτριάς και οι μαθητές συμμετείχαν με μεγάλη προθυμία, αφηγούνταν ιστορίες από τη ζωή τους, έκαναν ερωτήσεις και έδειχναν μεγάλο ενδιαφέρον».
αγόρι, Ιταλία

«Ένωσα πολύ ωραία βλέποντας τους μαθητές και τις μαθήτριάς να συμμετέχουν τόσο ενεργά στη συζήτηση, ιδίως καθώς έφευγαν. Ένωσα ότι είχα πετύχει κάτι σπουδαίο. Αυτά τα αγόρια και τα κορίτσια μπορεί μετά την εκπαίδευση και να μιλήσουν στους γονείς τους, τις φίλες και τους φίλους τους. Νιώθεις σαν κάπως να τα έχεις βοηθήσει».
αγόρι, Κύπρος

«Δεν ήταν σαν το σχολείο, όπου έχουμε απλώς έναν καθηγητή ή μία καθηγήτρια που όλο μιλάει. Τα εργαστήρια έδιναν σε σένα τον ίδιο την ευκαιρία να μιλήσεις και να εκφράσεις την άποψή σου. Επιπλέον, οι συζητήσεις μας βοήθησαν να μάθουμε όχι μόνο να σεβόμαστε τη γνώμη των άλλων, αλλά και ότι μπορείς να μάθεις από τους άλλους».
αγόρι, Κύπρος

Απόλαυσαν τη δυνατότητα που είχαν να εκφράσουν τις απόψεις τους, να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και να ανταλλάξουν ιδέες με τους/τις συνομηλίκους/-ές τους:

4.5 ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ YOUTH4YOUTH...

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

Δεξιότητες	Στάσεις	Γνώσεις
<ul style="list-style-type: none"> ★ Ενεργητική ακρόαση και επικοινωνία: ικανότητα να ακούν διαφορετικές απόψεις, να εκφράζουν τις δικές τους και να αξιολογούν και τα δύο ★ Κριτική σκέψη: ικανότητα να διακρίνουν ανάμεσα στα γεγονότα και τις απόψεις, να συνειδητοποιούν τις προκαταλήψεις, να αναγνωρίζουν τις διάφορες μορφές χειραγώγησης ★ Συνεργασία σε ομάδα ★ Επίτευξη συναίνεσης και θετική αντιμετώπιση συγκρούσεων ★ Δημοκρατική συμμετοχή σε δραστηριότητες με συνομήλικα άτομα ★ Ικανότητα να εκφράζονται με αυτοπεποίθηση ★ Επίλυση προβλημάτων ★ Τεχνικές αντίστασης κατά της έμφυλης ανισότητας, των διακρίσεων και της κακοποίησης ★ Ευκολότερη ή γρηγορότερη αναζήτηση βοήθειας 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Αυτοσεβασμός και σεβασμός των άλλων ★ Αυξημένη αυτοεκτίμηση ★ Αυτοπεποίθηση να είσαι ο εαυτός σου και να εκφράζεις τις απόψεις σου ★ Αίσθηση ευθύνης για τις πράξεις σου ★ Περιέργεια, ανοιχτό μυαλό και εκτίμηση της διαφορετικότητας ★ Ενσυναίσθηση για τα άλλα άτομα και αυτοπεποίθηση ώστε να μπορείς να αντιστέκεσαι στην ανισότητα και τις διακρίσεις ★ Ενδυνάμωση: επιθυμία να συμβάλουν στη βελτίωση του σχολείου ή της κοινότητας και επίγνωση ότι οι νέοι άνθρωποι έχουν τη δύναμη να διαμορφώνουν το περιβάλλον και το μέλλον τους 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Κατανόηση του τρόπου που λειτουργούν οι έμφυλες νόρμες: πώς διαμορφώνονται από την κοινωνία και πώς αυτές, με τη σειρά τους, διαμορφώνουν ατομικές ταυτότητες και πρότυπα συμπεριφοράς που μπορούν να γεννήσουν διακρίσεις και βία ★ Κατανόηση της έμφυλης βίας, των αιτιών και των συνεπειών της ★ Γνώση των διαφορετικών ειδών ΕΒ (σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής) και των επιπτώσεών τους στους νέους ανθρώπους και τους ενήλικους ★ Κατανόηση των στοιχείων που συνιστούν τις υγιείς και τις μη υγιείς συντροφικές σχέσεις ★ Γνώση στρατηγικών για να αντιμετωπίσουν την ΕΒ και να προστατεύσουν τον εαυτό τους και τα συνομήλικά τους άτομα

4.6 ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΜΗ-ΤΥΠΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στις θετικές συνέπειες για τον ευρύτερο πληθυσμό του σχολείου ή της μη-τυπικής εκπαιδευτικής ομάδας/οργανισμού περιλαμβάνονται:

- ✓ Μείωση των περιστατικών έμφυλης βίας και δημιουργία ενός ασφαλέστερου μαθησιακού περιβάλλοντος για τους/ τις νέους/-ες και για το προσωπικό.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ/-ΡΙΕΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Δεξιότητες	Στάσεις	Γνώσεις
<ul style="list-style-type: none"> ★ Σχεδιασμός και προετοιμασία: ικανότητα να σχεδιάσουν και να προετοιμάσουν μια εκπαιδευτική συνάντηση για νέους και νέες ★ Διαχείριση χρόνου και οργανωτικές δεξιότητες ★ Έρευνητικές δεξιότητες ★ Παρουσίαση και ομιλία σε κοινό ★ Συντονισμός/διδασκαλία: ικανότητα να καθοδηγήσουν νέους ανθρώπους να διερευνήσουν ευαίσθητα ζητήματα ★ Προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των ατόμων στην ομάδα ★ Ευελιξία: ικανότητα να «σκέφτονται γρήγορα» και να προσαρμόζουν/τροποποιούν μια άσκηση αν το απαιτούν οι περιστάσεις 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Ηγετική ικανότητα ★ Εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να επηρεάζουν και να εκπαιδεύουν άλλα άτομα ★ Εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να προκαλέσουν αλλαγές στην κοινότητα ★ Κίνητρο να συνεχίσουν να ασχολούνται με θετικές δραστηριότητες 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Αυξημένη και σε βάθος κατανόηση των ζητημάτων που εξετάζονται στις Συναντήσεις 1-3 του Youth4Youth ★ Κατανόηση των κατάλληλων στρατηγικών για την επίτευξη θετικών αλλαγών στο σχολείο ή την ευρύτερη κοινότητα ★ Μεθοδολογίες διδασκαλίας και συντονισμού

✓ Αυξημένη ενεργητική συμμετοχή των νέων στη δημιουργία ενός θετικού, μη βίαιου περιβάλλοντος στο σχολείο ή το πρόγραμμα νέων.

✓ Το προσωπικό αισθάνεται καλύτερα ενημερωμένο για ζητήματα έμφυλης βίας και μπορεί με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να στηρίζει νέους ανθρώπους ή συναδέλφους που μπορεί να έχουν προσωπικές εμπειρίες τέτοιας βίας.

✓ Εισαγωγή διαφορετικών μεθοδολογιών διδασκαλίας και εκπαιδευτικών προσεγγίσεων στο σχολικό ή το μη-τυπικό πρόγραμμα εκπαίδευσης νέων.

✓ Δυνατότητα ανταπόκρισης στις προτεραιότητες του εθνικού σχολικού προγράμματος, όπως η Αγωγή των πολιτών και η υγεία.

✓ Βελτίωση της διασύνδεσης ανάμεσα στα σχολεία, τους οργανισμούς μη-τυπικής εκπαίδευσης των νέων και άλλους εξωτερικούς φορείς.

Η εκπαίδευση για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση των διακρίσεων θα πρέπει να θεωρείται ως μια διαρκής διαδικασία, που δεν μπορεί να περιοριστεί σε μία και μόνο εκπαιδευτική δραστηριότητα στο πλαίσιο ενός μαθήματος. Τα αποτελέσματα του Youth4Youth θα έχουν μεγαλύτερη διάρκεια αν αυτό αποτελέσει μέρος μιας διευρυμένης προσέγγισης για την αμφισβήτηση των έμφυλων στερεοτύπων και την ενδυνάμωση των νέων ως φορέων αλλαγής που θα αφορά όλο το σχολείο ή όλα τα άτομα που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα νέων.

5. Εφαρμογή του Youth4Youth στο Σχολείο σας ή στο Πρόγραμμα Νέων

5.1 ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ/-ΟΥΣΩΝ

Είναι σημαντικό οι συντονιστές/-ριες να είναι σε θέση να εκτιμήσουν ποιες από τις δραστηριότητες είναι κατάλληλες για τις ηλικίες των παιδιών με τα οποία θα δουλέψουν. Οι δραστηριότητες του Youth4Youth έχουν σχεδιαστεί κυρίως για νέους και νέες ηλικίας 14-18 ετών. Τα άτομα αυτής της ηλικιακής ομάδας θεωρούνται αρκετά μεγάλα ώστε να έχουν ήδη αρκετές εμπειρίες εντός και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων, σε ορισμένες περιπτώσεις, και συντροφικών σχέσεων και είναι, επομένως, πιθανότερο να αναγνωρίζουν ότι τα ζητήματα που τίθενται στις Συναντήσεις σχετίζονται άμεσα με τη ζωή τους. Για τα άτομα ηλικίας 14-16 ετών, υπάρχει το επιπλέον όφελος ότι κατά πάσα πιθανότητα θα είναι για μερικά χρόνια ακόμα στο σχολείο ή το κέντρο νεότητας και συνεπώς θα είναι σε θέση να συνεχίσουν να λειτουργούν ως φορείς αλλαγής μεταξύ των συνομηλίκων τους στους χώρους αυτούς.

Το ιδανικότερο θα ήταν τα άτομα που θα συμμετάσχουν στη Συνάντηση Αλληλοδιδασκτικής (Συνάντηση 5) να είναι στην ίδια περίπου ηλικία ή λίγο μικρότερα από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συνομηλίκων, καθώς έτσι δημιουργείται ευκολότερα μια άμεση σχέση ανάμεσα στην ομάδα και τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων που συντονίζουν τις δραστηριότητες.

5.2 ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΥΛΩΝ

Το Youth4Youth έχει εφαρμοστεί με μεγάλη επιτυχία σε ομάδες μέχρι και 30 νέων, αλλά εξαιτίας του διαδραστικού χαρακτήρα των δραστηριοτήτων οι Συναντήσεις λειτουργούν καλύτερα όταν γίνονται σε μικρότερες ομάδες μέχρι 22 ατόμων, κάτι που επιτρέπει σε όλους και όλες να μιλούν και να συμμετέχουν εξίσου. Οι δραστηριότητες λειτουργούν επίσης καλύτερα σε ομάδες που περιλαμβάνουν σχεδόν ίσο αριθμό αγοριών και κοριτσιών, αν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε ομάδες ίδιου φύλου.

5.3 ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΤΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ/-ΡΙΩΝ

Αν και αυτό δεν είναι πάντα εφικτό, η ύπαρξη δύο συντονιστών/-ριών δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν διαφορετικά στυλ συντονισμού, κάτι που αυξάνει την πιθανότητα να συμμετάσχει ενεργά στις δραστηριότητες μεγαλύτερος αριθμός ατόμων. Εξασφαλίζεται επίσης ότι θα υπάρχει πάντα ένα «επιπλέον» άτομο που θα μπορεί, αν χρειαστεί, να αφιερώσει χρόνο έξω από την ομάδα σε νέους και νέες που χρειάζονται το δικό τους χώρο για να μιλήσουν για τις προσωπικές τους εμπειρίες ΕΒ. Επιπλέον, η ύπαρξη ενός συντονιστή και μιας συντονίστριας βοηθάει να επιτευχθεί καλύτερη επαφή με όλα τα μέλη μιας μεικτής ομάδας. Τα αγόρια που συμμετέχουν τείνουν να θεωρούν πιο αξιόπιστους τους άνδρες

συντονιστές και, ταυτόχρονα, η συνύπαρξη των δύο φύλων στο συντονιστικό ρόλο της ομάδας λειτουργεί ως μια έμπρακτη παραδοχή ότι οι άνδρες έχουν εξίσου σημαντικό ρόλο και ευθύνη στην προσπάθεια να μπει τέλος στην ανισότητα των φύλων και την ΕΒ.

Οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων συνιστάται να δουλεύουν πάντα σε ομάδες των δύο ή τριών ατόμων, τουλάχιστον στις πρώτες τους παρεμβάσεις, μέχρι να αποκτήσουν αρκετή αυτοπεποίθηση και δεξιότητες ώστε να μπορούν να αναλάβουν μόνοι ή μόνες τους την εκπαίδευση μιας ομάδας μαθητών/-ριών.

5.4 ΔΟΜΗ, ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

Η διάρκεια των συναντήσεων εξαρτάται από τις δραστηριότητες που θα επιλέξουν οι συντονιστές/-ριες. Στα Σχέδια Δραστηριοτήτων περιλαμβάνεται μια προτεινόμενη διάρκεια για κάθε επιμέρους δραστηριότητα, αλλά αυτό είναι απλώς ένας οδηγός, καθώς οι συντονιστές/-τριες μπορούν να προσαρμόζουν τις δραστηριότητες κατά περίπτωση ώστε να ταιριάζουν στο πρόγραμμά τους.

Ορισμένες δραστηριότητες κάθε Συνάντησης θεωρούνται «κεντρικές». Οι δραστηριότητες αυτές παρέχουν τη βασική γνώση και κατανόηση του ζητήματος που θίγεται σε κάθε Συνάντηση. Οι υπόλοιπες δραστηριότητες μπορούν να θεωρηθούν «συμπληρωματικές». Είναι ειδικά σχεδιασμένες, όχι μόνο για να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση, αλλά και για να κινητοποιήσουν και να ενδυναμώσουν τους/τις νέους/-ες να αναλάβουν δράση ενάντια στην έμφυλη βία και τις διακρίσεις. Λεπτομέρειες για τις δραστηριότητες υπάρχουν στην Ενότητα 7: Περίληψη των Δραστηριοτήτων για τις Συναντήσεις του Youth4Youth. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το εγχειρίδιο μπορούν να χρησιμοποιηθούν και μεμονωμένες, εάν ενσωματωθούν σε προγράμματα εκπαίδευσης που αφορούν ζητήματα σχετικά με το φύλο. Με δεδομένους τους χρονικούς περιορισμούς που υπάρχουν σε κάθε εκπαιδευτική δραστηριότητα, οι συντονιστές/-ριες μπορεί να προτιμήσουν ορισμένες δραστηριότητες από άλλες, ανάλογα με το αντικείμενο με το οποίο σκοπεύουν να ασχοληθούν. Ωστόσο, το Εγχειρίδιο μπορεί επίσης να εφαρμοστεί ως πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις έμφυλες νόρμες και την ΕΒ.

Είναι καλύτερο οι Συναντήσεις να γίνονται σε εβδομαδιαία ή δεκαπενθήμερη βάση, ώστε τα άτομα που συμμετέχουν να μην ξεχνούν όσα έχουν μάθει και να διατηρούν τον ενθουσιασμό τους. Οι Συναντήσεις έχουν σχεδιαστεί για να διεξάγονται διαδοχικά, καθώς κάθε Συνάντηση βασίζεται στις γνώσεις και τις δεξιότητες που είχαν αποκτηθεί την προηγούμενη. Σχετικά με τη συχνότητα των συναντήσεων, κατά τη φάση της εφαρμο-

γής του Youth4Youth διαπιστώσαμε ότι η προσπάθεια να ολοκληρωθεί το πρόγραμμα σε διάστημα μίας εβδομάδας αποτέλεσε υπερβολικά έντονη εμπειρία για τα άτομα που συμμετείχαν καθώς δεν τους παρέχει το χρόνο που χρειάζεται για να αφομοιώσουν και να επεξεργαστούν τα πράγματα που έμαθαν.

5.5 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ YOUTH4YOUTH

Η λίστα που ακολουθεί έχει καταρτιστεί με βάση την εμπειρία μας από τη δημιουργία και την εφαρμογή του προγράμματος Youth4Youth στην Κύπρο, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Ιταλία και την Ισπανία. Παρότι δεν είναι εξαντλητική, μπορεί να σας βοηθήσει να σχεδιάσετε την εφαρμογή του Youth4Youth στο σχολείο σας ή στο πρόγραμμα νέων που συντονίζετε.

ΕΝΤΟΠΙΣΤΕ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΥΝ ΣΤΟ YOUTH4YOUTH

- ✓ Θα καλέσετε νέους και νέες να συμμετάσχουν εθελοντικά στον ελεύθερό τους χρόνο ή θα προσπαθήσετε να εμπλέξετε μια ολόκληρη τάξη ή ομάδα; Στα σχολεία, για παράδειγμα, το Youth4Youth υλοποιήθηκε είτε σε ολόκληρα τμήματα εντός του ωρολογίου προγράμματος είτε ως επιπρόσθετη εξωσχολική δραστηριότητα την οποία μπορούσαν να επιλέξουν μαθητές και μαθήτριες από διαφορετικά τμήματα. Και τα δύο μοντέλα λειτούργησαν ικανοποιητικά.
- ✓ Με ποιο τρόπο θα προσκαλέσετε τα παιδιά να συμμετάσχουν στο Youth4Youth;

ΑΔΕΙΕΣ

- ✓ Χρειάζεται να ζητήσετε άδεια από το σχολείο ή τον οργανισμό σας για να πραγματοποιήσετε τις Συναντήσεις του προγράμματος;
- ✓ Αν σκοπεύετε να κάνετε την Καλλιτεχνική Δραστηριότητα, μήπως χρειάζεται να ζητήσετε ειδική άδεια για να εκθέσετε τα έργα των παιδιών σε δημόσιο χώρο, όπως στο σχολείο, το δημαρχείο ή σε άλλο δημόσιο χώρο;
- ✓ Χρειάζεται να ζητήσετε τη συγκατάθεση των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών στο Youth4Youth;

ΥΛΙΚΑ & ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

- ✓ Έχετε πρόσβαση σε όλα τα υλικά και τα μέσα (π.χ. υλικά για την καλλιτεχνική δραστηριότητα και δυνατότητα για φωτοτυπίες ή εκτυπώσεις) που χρειάζονται για την υλοποίηση του Youth4Youth;
- ✓ Χρειάζεστε μήπως έναν μικρό προϋπολογισμό για να αποκτήσετε αυτά τα υλικά ή τα μέσα;

ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ/-ΡΙΩΝ

Είναι σημαντικό, πριν από την έναρξη του Προγράμματος, οι συντονιστές/-ριες να διερευνήσουν τις δικές τους στάσεις, γνώσεις και συμπεριφορές σε σχέση με την ισότητα των φύλων και την έμφυλη βία. Καθώς θα μελετάτε το θεωρητικό κομμάτι και τις δραστηριότητες του Youth4Youth, κατά την προετοιμασία για την υλοποίηση του προγράμματος, εξετάστε τις δικές σας αντιλήψεις και πεποιθήσεις σχετικά με τα ζητήματα που θα θέσετε στις νέες και τους νέους που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα. Αν νομίζετε ότι σας χρειάζεται εκπαίδευση, πιθανότατα να υπάρχουν τοπικοί εξειδικευμένοι οργανισμοί που θα σας παρέχουν αυτή τη δυνατότητα.

- ✓ Θεωρείτε ότι το να λάβετε κάποια εκπαίδευση σε σχέση με ζητήματα φύλου θα σας ωφελούσε προκειμένου να υλοποιήσετε το Youth4Youth;
- ✓ Υπάρχουν τοπικοί εξειδικευμένοι οργανισμοί από τους οποίους θα μπορούσατε να πάρετε επιπλέον πληροφορίες ή και να εκπαιδευτείτε;
- ✓ Υπάρχουν τοπικοί εξειδικευμένοι οργανισμοί με τους οποίους θα μπορούσατε να συνεργαστείτε για την υλοποίηση του Youth4Youth στο σχολείο σας ή την ομάδα νέων;

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

- ✓ Πώς θα αναγνωρίσετε και θα ανταμείψετε τη συμμετοχή των νέων στο Youth4Youth; (π.χ. πιστοποιητικά συμμετοχής, συστάσεις για όσους/-ες εκπαιδευτήκαν ως εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, επιπλέον βαθμό σε μαθήματα με παρεμφερή θεματική)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ ΒΙΑΙΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

- ✓ Έχει το σχολείο ή ο οργανισμός σας κατευθυντήριες οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο το προσωπικό οφείλει να χειρίζεται τις αποκαλύψεις νέων για εκφοβισμό ή κακοποίηση;
- ✓ Εάν ναι, οι νέοι/-ες γνωρίζουν αυτές τις οδηγίες;
- ✓ Έχετε στη διάθεσή σας κάποιο κατάλογο με οργανισμούς ή τηλεφωνικές γραμμές που μπορούν να προσφέρουν βοήθεια και υποστήριξη σε νέους/-ες που εκφοβίζονται ή κακοποιούνται, αν νιώθουν την ανάγκη να μιλήσουν;
- ✓ Έχετε φυλλάδια ή πληροφορίες από φορείς στήριξης για να μοιράσετε σε νέους/-ες;

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- ✓ Πώς θα αξιολογήσετε την αποτελεσματικότητα του Youth4Youth;

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση της συμμετοχής των νέων στο Youth4Youth, δηλαδή τι έμαθαν, τι δεξιότητες απέκτησαν και αν τους άρεσε που συμμετείχαν, θα σας επιτρέψει:

- ★ να μετρήσετε την επίδραση του Youth4Youth στη γνώση και τις στάσεις των νέων
- ★ να βελτιώσετε το πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις και τις προτάσεις των νέων που συμμετείχαν
- ★ να εξασφαλίσετε ότι οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων θα πάρουν ανατροφοδότηση για την επίδραση που είχαν οι Συναντήσεις τους με την ομάδα
- ★ να ενημερώσετε για την εφαρμογή του προγράμματος άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, π.χ. συναδέλφους, εξωτερικούς οργανισμούς, γονείς, κ.λπ.
- ★ Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης: Το Παράρτημα Α περιλαμβάνει ένα υπόδειγμα ερωτηματολογίου αξιολόγησης
- ★ Ποιοτική αξιολόγηση από τους νέους/-ες συμμετέχοντες/-ουσες: Το να πάρετε μια συνοπτική εικόνα των απόψεων όσων συμμετείχαν για τις Συναντήσεις του προγράμματος μπορεί να είναι, σε πρακτικό επίπεδο, ευκολότερο από ότι η συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου. Για το σκοπό αυτό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ανοιχτές ερωτήσεις, στις οποίες οι νέοι/-ες μπορούν να απαντούν είτε προφορικά είτε γράφοντας τις απαντήσεις τους σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί, π.χ.:

Τι σας άρεσε περισσότερο;

Τι σας άρεσε λιγότερο;

Τι μάθατε;

Τι θα θέλατε να γίνει διαφορετικά;

Η προσέγγιση αυτή προτείνεται και ως μια μέθοδος «απολογισμού» από τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, μετά από την υλοποίηση των Συναντήσεών τους με άλλους νέους/-ες. Προτείνεται επίσης και οι ίδιοι/-ες οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να κλείνουν τις Συναντήσεις τους με μια ανάλογη άσκηση ανατροφοδότησης, μέσω της οποίας οι νέοι/-ες που συμμετείχαν σε αυτές θα τις αξιολογούν.

6. Διαχείριση Αποκαλύψεων Έμφυλης Βίας

Οι νέοι/-ες μπορεί να βιώνουν διαφορετικές μορφές ΕΒ καθώς μεγαλώνουν. Μπορεί να είναι θύματα έμφυλου εκφοβισμού στο σχολείο, μπορεί στο σπίτι τους να υπάρχει ενδοοικογενειακή βία ή να κακοποιούνται στη σχέση τους, από το αγόρι τους ή το κορίτσι τους.

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες «ενδείξεις» που να επιτρέπουν την εύκολη αναγνώριση των νέων που εκτίθενται σε έμφυλη βία. Ορισμένα άτομα μπορεί να κλείνονται στον εαυτό τους, να παρουσιάζουν σημάδια κατάθλιψης ή άγχους, να μην είναι συγκεντρωμένα στην τάξη ή να

παρουσιάζουν ανάρμοστη και/ή προβληματική συμπεριφορά. Άλλα μπορεί να αριστεύουν στα μαθήματα και να συμμετέχουν εθελοντικά σε κάθε δραστηριότητα προκειμένου να μην τραβάνε επάνω τους την προσοχή. Ανεξάρτητα από τα «σημάδια» που δείχνουν οι νέοι/-ες, είναι ζωτικής σημασίας να θυμάστε ότι όλες οι μορφές έμφυλης βίας -ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική- μπορεί να έχουν καταστροφικές συνέπειες στην ευημερία ενός νέου ατόμου. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε αποκάλυψη πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΕ ΝΕΑΡΑ ΑΤΟΜΑ

⚡ Σωματικά τραύματα	⚡ Χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση
⚡ Κατάθλιψη	⚡ Διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD)
⚡ Άγχος	⚡ Διαταραχές ύπνου
⚡ Κοινωνική απόσυρση	⚡ Δυσκολίες στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων
⚡ Απώλεια αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης	⚡ Εγκυμοσύνη
⚡ Αυτοτραυματισμοί	⚡ Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα
⚡ Ανθυγιεινές διατροφικές συνήθειες (απώλεια βάρους, ανορεξία)	⚡ Ριψοκίνδυνη ή ανάρμοστη συμπεριφορά
⚡ Πολλές απουσίες από το σχολείο	⚡ Αυτοκτονικός ιδεασμός και απόπειρες αυτοκτονίας
⚡ Έλλειψη συγκέντρωσης στην τάξη	⚡ Θάνατος

Οι συντονιστές/-ριες του Youth4Youth μπορεί να μην γνωρίζουν αν οι νέοι/-ες με τους οποίους συνεργάζονται έχουν προσωπικές εμπειρίες έμφυλης βίας, αλλά με την καλλιέργεια μιας κουλτούρας «μοιράσματος» για τέτοια ζητήματα είναι πιθανό οι νέοι/-ες να αισθανθούν αρκετή ασφάλεια ώστε να μιλήσουν για όσα τους απασχολούν, καθώς και να νιώθουν σίγουροι/-ες ότι θα τους πάρουν στα σοβαρά. Είναι δύσκολο για τους/τις συντονιστές/τριες να έχουν προετοιμαστεί από πριν για να αντιμετωπίσουν πιθανές αποκάλυψεις μέσα στην ομάδα. Το νεαρό άτομο μπορεί να έχει έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις, όπως και άλλοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες καθώς θα ακούν την ιστορία. Γι' αυτό θα πρέπει να λάβετε υπόψη τα εξής:

🕒 Φροντίστε να τεθούν εξ' αρχής κάποιοι «βασικοί κανόνες» λειτουργίας της ομάδας, σύμφωνα με τους οποίους όλα τα άτομα που συμμετέχουν θα πρέπει να τηρούν απόλυτη εχεμύθεια για οποιοδήποτε προσωπικές πληροφορίες αποκαλυφθούν σε συζητήσεις της ομάδας και βεβαιωθείτε ότι όλοι και όλες συμφωνούν να σέβονται τις απόψεις, τις αντιλήψεις

και τις εμπειρίες των άλλων. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες/-ουσες θα πρέπει να ξέρουν ότι μπορούν αν θέλουν να βγουν από την αίθουσα αν σε κάποιο σημείο αισθανθούν ότι πιέζονται συναισθηματικά.

🕒 Αν δουλεύετε ως ζευγάρι, με κάποιον/-α συν-συντονιστή/-τρια, φροντίστε να έχετε συμφωνήσει από πριν τι θα κάνετε σε περίπτωση που κάποιο άτομο θελήσει να αποκαλύψει προσωπικές εμπειρίες κακοποίησης. Ίσως ο/η ένας/μία από τους/τις δύο σας μπορεί να του/της προτείνει να πάνε μαζί έξω, αν ο/η νέος/-α θέλει να μιλήσει ιδιωτικά ή χρειάζεται απλώς λίγη ηρεμία.

🕒 Αν υποστηρίζετε εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων που υλοποιούν Συναντήσεις με άλλα νεαρά άτομα, είναι σημαντικό να τους έχετε μιλήσει από πριν για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίσουν άτομα που θα κάνουν αποκάλυψεις και για το ρόλο που θα έχετε εσείς σε τέτοια περίπτωση.

Αν γίνει κάποια αποκάλυψη στην ομάδα:

- ⊖ Είναι πρωταρχικής σημασίας να μην αγνοήσετε, να μη διακόψετε και να μην προσπαθήσετε να σταματήσετε το άτομο που την κάνει.
- ⊖ Φροντίστε να τον/την ακούσετε για όσο θέλει να μιλήσει.
- ⊖ Αν το κρίνετε βοηθητικό και αν ο/η νέος/-α δεν έχει αντίρρηση, ζητήστε από την ομάδα να εκφράσει τις σκέψεις της, έχοντας πάντα κατά νου ότι αυτού του είδους η συζήτηση απαιτεί αυστηρό συντονισμό, ιδίως αν μέλη της ομάδας επιχειρήσουν να κατηγορήσουν το θύμα για την κακοποίηση που έχει υποστεί.
- ⊖ Ένας καλός τρόπος να αποφορτιστεί η κατάσταση, αν χρειάζεται, είναι να κάνετε ένα διάλειμμα και να ζητήσετε από όλους/-ες να βγουν λίγο έξω και να χαλαρώσουν.
- ⊖ Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στο άτομο που έκανε την αποκάλυψη και φροντίστε να μην μείνει μόνο, εκτός κι αν το ίδιο θέλει κάτι τέτοιο. Ένας/μία από τους/τις συντονιστές/-ριες μπορεί να πάει με αυτό το άτομο σε μια άλλη αίθουσα για να έχει λίγη ηρεμία εάν χρειάζεται να περάσει λίγο χρόνο μακριά από την ομάδα ή μόνος/-η.

Όταν μιλάτε σε κάποιο νεαρό άτομο για τις εμπειρίες κακοποίησης που έχει υποστεί, υπάρχουν έξι πράγματα που θα θέλει να ακούσει από εσάς:

- 1) Σε πιστεύω.
- 2) Χαίρομαι που μου το είπες. Είσαι πολύ γενναίος/-α που το τόλμησες.
- 3) Λυπάμαι που σου συνέβη αυτό.
- 4) Δεν είσαι ο/η μόνος/-η που έχει υποστεί κακοποίηση, μπορεί να συμβεί σε πολλούς ανθρώπους.
- 5) Δεν φταίς εσύ.
- 6) Υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να σε βοηθήσουν.

Για να μπορέσετε εσείς και ο/η νέος/-α να αποφασίσετε τι είναι καλύτερο να γίνει, είναι χρήσιμο να εξετάσετε τα εξής:

- ✔ Η αποκάλυψη αφορά κακοποίηση που εξακολουθεί να συμβαίνει ή που συνέβη στο παρελθόν;
- ✔ Μήπως ο/η νέος/-α βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο;
- ✔ Πώς αισθάνεται ο/η νέος/-α για την κατάσταση;
- ✔ Ο/η νέος/-α θέλει/χρειάζεται να κάνει κάτι σήμερα; Θέλει να το πει σε κάποιον;
- ✔ Τι έχει κάνει ο/η νέος/-α στο παρελθόν για να προστατευτεί (αν έχει κάνει κάτι) και πόσο βοήθησε αυτό;
- ✔ Ο/η νέος/-α ξέρει κάποιο πρόσωπο που μπορεί να βοηθήσει;

Οι νέοι/-ες δεν περιμένουν από εσάς να τους υποσχεθείτε ότι θα τηρήσετε εχεμύθεια (ούτε και πρέπει να κάνετε κάτι τέτοιο). Αν είστε καθηγητής/-τρια ή επαγγελματίας που συντονίζει ομάδες εφήβων, η δουλειά σας δεν είναι να κάνετε συμβουλευτική στο νεαρό άτομο. Ο ρόλος σας είναι να το ακούσετε και κατόπιν να προτείνετε τρόπους δράσης ή να το παραπέμψετε σε αρμόδια πρόσωπα (π.χ. στο σχολικό σύμβουλο ή σε άλλο φορέα). Να συζητάτε πάντα με τους/τις νέους/-ες ποιος νομίζουν ότι είναι ο καλύτερος τρόπος να λάβουν βοήθεια και να τους δίνετε πληροφορίες για τοπικούς φορείς υποστήριξης ή γραμμές βοήθειας που ειδικεύονται στην έμφυλη βία.

Πριν αρχίσετε να εφαρμόζετε το Youth4Youth, θα πρέπει να εξοικειωθείτε με την πολιτική του σχολείου ή του φορέα σας για την αντιμετώπιση αποκάλυψεων κακοποίησης και για τις νομικές σας υποχρεώσεις όσον αφορά την ενημέρωση των αρμόδιων αρχών, π.χ. αστυνομίας, κοινωνικών υπηρεσιών, κ.λπ. Αν χρειαστεί να αναλάβετε δράση, είναι ζωτικής σημασίας να κρατάτε το νεαρό άτομο ενήμερο για ό,τι συμβαίνει και να έχετε διασφαλίσει ότι οι ενέργειές σας δεν θα το βάλουν σε μεγαλύτερο κίνδυνο. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις που ένα νεαρό άτομο βιώνει ενδοοικογενειακή βία, το να έρθετε σε επαφή με τον βίαιο γονέα για να συζητήσετε την αποκάλυψη που σας έγινε, θα βάλει -κατά πάσα πιθανότητα- σε μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης το νεαρό άτομο και τον μη βίαιο γονέα.

7. Περίληψη των Δραστηριοτήτων του Youth4Youth

Οι «κεντρικές» δραστηριότητες παρέχουν τη βασική γνώση και κατανόηση του ζητήματος που τίθεται σε κάθε Συνάντηση. Οι «συμπληρωματικές» δραστηριότητες είναι σχεδιασμένες όχι μόνο για να

αυξήσουν την ευαισθητοποίηση, αλλά και για να κινητοποιήσουν και να ενδυναμώσουν τους νέους ανθρώπους ώστε να μπορούν να αντιδρούν στην έμφυλη βία και τις διακρίσεις.

1

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Διαφορές μεταξύ κοινωνικού και βιολογικού φύλου	Κοινωνικό και βιολογικό φύλο	Κεντρική δραστηριότητα	20 λεπτά
Έμφυλες νόρμες	Η φυλακή του φύλου	Κεντρική δραστηριότητα	60 λεπτά
Έμφυλες νόρμες	Σκοποβολή	Συμπληρωματική δραστηριότητα	30 λεπτά
Δραστηριότητα ενδυνάμωσης	Είναι δικαίωμά μου!	Συμπληρωματική δραστηριότητα	20 λεπτά

2

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΒ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Είδη έμφυλης βίας	Είδη έμφυλης βίας	Κεντρική δραστηριότητα	30 λεπτά
ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον	Σενάρια ΕΒ στο σχολείο	Κεντρική δραστηριότητα	50 λεπτά
Δραστηριότητα ενδυνάμωσης	Ψηφίστε με τα πόδια!	Συμπληρωματική δραστηριότητα	30 λεπτά
Δραστηριότητα ενδυνάμωσης	Οι κανόνες του σχολείου	Συμπληρωματική δραστηριότητα	25 λεπτά

3

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΒ ΣΤΙΣ ΡΟΜΑΝΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Μύθοι και πραγματικότητες για την ΕΒ	Μύθοι και πραγματικότητες για την ΕΒ	Κεντρική δραστηριότητα	35 λεπτά
ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις	Παιχνίδι ρόλων	Κεντρική δραστηριότητα	60 λεπτά
Δραστηριότητα ενδυνάμωσης	Παρέμβαση των παρευρισκόμενων	Συμπληρωματική δραστηριότητα	25 λεπτά

7. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ YOUTH4YOUTH

4

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/
-ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Εισαγωγή στην αλληλοδιδασκτική προσέγγιση	Τι είναι η αλληλοδιδασκτική προσέγγιση και γιατί είναι αποτελεσματική	Κεντρική δραστηριότητα	40 λεπτά
Χαρακτηριστικά και δεξιότητες του/της εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων	Χαρακτηριστικά και δεξιότητες των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων	Κεντρική δραστηριότητα	20 λεπτά
Δεξιότητες συντονισμού ομάδας	Εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων σε δράση - παιχνίδι ρόλων	Κεντρική δραστηριότητα	70 λεπτά
Οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων σχεδιάζουν και εκτελούν	Σχεδιασμός και εξάσκηση για τη Συνάντηση αλληλοδιδασκτικής	Κεντρική δραστηριότητα	2 ώρες +

5

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ (ΔΕΙΓΜΑ)

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Εισαγωγή	Σύντομη εισαγωγή για την εκπαίδευση	-	5 λεπτά
Έμφυλες νόρμες	Δραστηριότητα 1.2 Η φυλακή του φύλου	Κεντρική δραστηριότητα	60 λεπτά
ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον	Δραστηριότητα 2.2 Σενάρια ΕΒ στο σχολείο	Κεντρική δραστηριότητα	50 λεπτά
Σύντομη αξιολόγηση συμμετεχόντων/-ουσών	Μοίρασμα ερωτηματολογίων που θα συμπληρωθούν ανώνυμα	-	5 λεπτά

6

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Γενική θεματική της δραστηριότητας	Όνομα δραστηριότητας	«Κεντρική» ή «συμπληρωματική»	Διάρκεια
Οι μαθητές/-ριες δημιουργούν καλλιτεχνικά έργα για να επικοινωνήσουν τα μηνύματα του Youth4Youth στην κοινότητά τους	Καλλιτεχνική δραστηριότητα	Συμπληρωματική δραστηριότητα	αναλόγως διαθεσιμότητας
Τα έργα εκτίθενται (μόνιμα ή για ορισμένο χρόνο)	Έκθεση	Συμπληρωματική δραστηριότητα	αναλόγως διαθεσιμότητας

8. Πώς να Χρησιμοποιήσετε αυτό το Εγχειρίδιο

Κάθε Συνάντηση αρχίζει με μια σύντομη επισκόπηση όσων ήδη γνωρίζουμε για τις απόψεις και τις συμπεριφορές των νέων σχετικά με τα ζητήματα που προσεγγίζουν οι δραστηριότητες. Οι πληροφορίες αυτές, που σκοπός τους είναι να αποτελέσουν το υπόβαθρο των Συναντήσεων, έχουν συγκεντρωθεί από έρευνες σε νέους ανθρώπους τόσο στο πλαίσιο της δημιουργίας του Youth4Youth όσο και άλλων συναφών ευρωπαϊκών μελετών.

Για κάθε δραστηριότητα έχει καταρτιστεί ένα Σχέδιο Δραστηριότητας, το οποίο περιλαμβάνει κάποιες (ή όλες) τις παρακάτω ενότητες:

Διάρκεια

Ο χρόνος που υπολογίζεται ότι θα χρειαστεί για την υλοποίηση της δραστηριότητας.

Μαθησιακοί στόχοι

Σκοπός της δραστηριότητας και συγκεκριμένες δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι μαθητές/-ριες από αυτή.

Υλικά

Απαραίτητα υλικά για τη διεξαγωγή της δραστηριότητας.

Προετοιμασία

Προετοιμασίες που πρέπει να γίνουν πριν από τη δραστηριότητα (όπου χρειάζεται).

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

Οδηγίες βήμα-προς-βήμα για την υλοποίηση της δραστηριότητας.

Σημειώσεις για τον/την συντονιστή/-ρια

Ειδικές σημειώσεις για τον/την συντονιστή/-ρια (όπου χρειάζεται).

Ερωτήσεις για συζήτηση

Ερωτήσεις για συζήτηση κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Αναμενόμενο αποτέλεσμα. Ζητήματα για να επαναλάβετε με τους/τις μαθητές/-ριες και να τονίσετε στο τέλος της δραστηριότητας, όπως τα μηνύματα που θέλουμε να «κρατήσουν» τα παιδιά.

Ευαίσθητα ζητήματα

Αμφιλεγόμενα ή ευαίσθητα ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν στη δραστηριότητα και ιδέες για την διαχείρισή τους.

Το Σχέδιο των δραστηριοτήτων που δεν χρειάζονται προετοιμασία ή ειδικές σημειώσεις για τον/την συντονιστή/-ρια, δεν περιλαμβάνει αυτές τις ενότητες.

ΘΕΤΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ «ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ»

Διάρκεια
10 -20 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες να ορίσουν κοινά αποδεκτούς και αμοιβαία σεβαστούς κανόνες συμπεριφοράς που θα βοηθήσουν να δημιουργηθεί ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Υλικά

- 1) Μεγάλα φύλλα χαρτί
- 2) Μαρκασόροι
- 3) Ένα φύλλο με «Βασικούς κανόνες» φτιαγμένο από πριν

Προετοιμασία

Ετοιμάστε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί με τίτλο «Βασικοί Κανόνες» (βλ. το «αναμενόμενο αποτέλεσμα» αυτής της δραστηριότητας).

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- Κάντε στους/στις μαθητές/-ριες μια σύνοψη του σκοπού του Youth4Youth και της δομής του προγράμματος.
- Εξηγήστε τι είναι οι Βασικοί Κανόνες και γιατί είναι χρήσιμοι (βοηθούν τους/τις μαθητές/-ριες να μοιράζονται με άνεση και ασφάλεια τις σκέψεις και τις απόψεις τους, ιδίως όταν οι δραστηριότητες αφορούν ευαίσθητα ζητήματα, όπως αυτά της κακοποίησης και της ανισότητας). Ρωτήστε: Ποιους Βασικούς Κανόνες θα θέλατε να ορίσετε;
- Καταγράψτε τις απαντήσεις τους και συγκρίνετέ τις με το έτοιμο φύλλο με τους 10 Βασικούς Κανόνες που υπάρχουν στο Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της Δραστηριότητας. Μπορείτε να προτείνετε κάποιους Βασικούς Κανόνες που δεν σκέφτηκαν οι μαθητές/-ριες.
- Τοποθετήστε το φύλλο με τους Βασικούς Κανόνες σε κάποιο εμφανές σημείο (π.χ. στον τοίχο) όπου θα παραμείνει κατά τη διάρκεια όλων των Συναντήσεων.

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

- 1) Ομαδικό πνεύμα: Λειτουργούμε σαν ομάδα.
- 2) Ισότητα & σεβασμός: Σεβόμαστε τις απόψεις των άλλων, ακόμα κι όταν διαφέρουν από τις δικές μας.
- 3) Αφήνουμε τα άλλα άτομα να μιλήσουν: Ακούμε με προσοχή, χωρίς να διακόπτουμε το άτομο που μιλάει.
- 4) Δεν διστάζουμε να κάνουμε ερωτήσεις: Δεν υπάρχουν χαζές ή λάθος ερωτήσεις. Όταν δεν καταλαβαίνουμε κάτι, ρωτάμε.
- 5) Μιλάμε ελεύθερα, αλλά δεν αισθανόμαστε πίεση, ότι πρέπει οπωσδήποτε να μοιραστούμε προσωπικές πληροφορίες: Κάθε άτομο είναι ελεύθερο να εκφράσει τις απόψεις του, αλλά κανείς/-μία δεν είναι υποχρεωμένος/-η να αποκαλύψει ιδιωτικές λεπτομέρειες ή να συζητήσει για πράγματα που τον/την φέρνουν σε δύσκολη θέση.
- 6) Δεν επιτρέπονται οι προσωπικές επιθέσεις: Κανείς/-μία δεν κατηγορεί τους άλλους για οτιδήποτε.
- 7) Απρεπή, υποτιμητικά ή ταπεινωτικά σχόλια δεν έχουν θέση εδώ.
- 8) Σεβόμαστε το χρονοδιάγραμμα που έχει οριστεί.
- 9) Οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικές: Όσα λέμε και μοιραζόμαστε είναι εμπιστευτικά και δεν πρόκειται να συζητηθούν έξω από την αίθουσα ή να αποκαλυφθούν σε άλλα άτομα. Το «κουτσομπολιό» απαγορεύεται.
- 10) Περνάμε όλοι καλά!

1

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	28
Επισκόπηση δραστηριοτήτων	29
1.1 Δραστηριότητα: Βιολογικό και Κοινωνικό Φύλο	32
Φύλλο εργασίας	33
1.2 Δραστηριότητα: Φυλακή του Φύλου	34
Φύλλο εργασίας: Ερωτήσεις για τη δραστηριότητα 'Φυλακή του Φύλου'	35
1.3 Δραστηριότητα: Σκοποβολή	26
Φύλλο εργασίας	37
1.4 Δραστηριότητα: Είναι δικαίωμα μου	38

ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ

Οι περισσότεροι νέοι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι άνδρες και γυναίκες αναμένεται να συμπεριφέρονται και να ενεργούν με συγκεκριμένους τρόπους. Αναγνωρίζουν σε κάποιο βαθμό την πίεση που τους ασκείται από την οικογένεια, τα συνομήλικά τους άτομα, την κοινότητα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) να συμμορφώνονται με ενίοτε αντιφατικά στερεότυπα για τους άνδρες και τις γυναίκες προκειμένου να είναι «όπως πρέπει». Για παράδειγμα, τα κορίτσια «πρέπει» να είναι όμορφα, αδύνατα, στοργικά, ευγενικά και σεμνά, αλλά επίσης (και σε απόλυτη αντίθεση) σέξι, προκλητικά και να φλερτάρουν. Τα αγόρια «πρέπει» να είναι δυνατά, σκληρά, γυμνασμένα, μάγκες, αλλά επίσης ευαίσθητα και τρυφερά. Οι άνδρες «πρέπει» να είναι οι «κουβαλητές» της οικογένειας, ενώ οι γυναίκες να είναι «υπεράνθρωπες», υπεύθυνες για τη φροντίδα των παιδιών, αλλά και ικανές να συνδυάζουν το νοικοκυριό με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Οι νέοι και οι νέες αναγνωρίζουν ότι αυτές οι «έμφυλες νόρμες» έχουν αλλάξει σε κάποιο βαθμό με το πέρασμα των χρόνων, αλλά συγχρόνως τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια εξακολουθούν να βιώνουν καταστάσεις όπου αντιμετωπίζονται διαφορετικά ή τους προσφέρονται διαφορετικές ευκαιρίες λόγω του φύλου τους. Ακόμα και οι ίδιοι/-ες ασπάζονται συχνά τις «παραδοσιακές» αντιλήψεις για τους άνδρες και τις γυναίκες. Για παράδειγμα, σε έρευνα που έγινε πρόσφατα στην Κύπρο (MIGS, 2010), πολλοί νέοι και νέες διαφώνησαν με την πρόταση «αν και οι δύο σύζυγοι εργάζονται, ο άνδρας θα πρέπει να αναλάβει ένα τμήμα του νοικοκυριού, όπως το να πλένει τα πιάτα ή τα ρούχα», και συμφώνησαν με τη δήλωση «είναι περισσότερο αποδεκτό για ένα αγόρι, παρά για ένα κορίτσι, να έχει πολλούς ερωτικούς συντρόφους». Αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι, σε σύγκριση με τα κορίτσια, μεγαλύτερο ποσοστό αγοριών συμφώνησε με τις παραδοσιακές αυτές απόψεις. Αν λάβουμε υπόψη την επιρροή που έχει σήμερα η σύγχρονη κουλτούρα στη νεολαία, είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι οι γυναίκες απεικονίζονται συχνά στα ΜΜΕ ως εξαρτημένες από τους άνδρες, με το να είναι π.χ. θύματα, σεξουαλικά αντικείμενα, σύζυγοι ή μητέρες πρόθυμες να θυσιαστούν (EC Advisory Committee on Equal Opportunities, 2010).

Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΜΦΥΛΕΣ ΝΟΡΜΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Οι έμφυλες νόρμες διακρίνουν τις γυναίκες και τους άνδρες. Δημιουργούν μια καταστροφική διάκριση, συχνά ήδη από τη στιγμή που γεννιόμαστε, και η διάκριση αυτή επιφέρει την ανισότητα. Η κοινωνία αποδίδει διαφορετικά επίπεδα ελευθερίας και προνομίων, κοινωνικής θέσης και αξίας στους άνδρες και τις γυναίκες. Ακόμα και μεταξύ ανδρών ή μεταξύ γυναικών, ορισμένες ομάδες που δεν συμμορφώνονται με την «ιδεώδη νόρμα» (όπως, για παράδειγμα, οι «θηλυπρεπείς» άνδρες, οι «ανδροπρεπείς» γυναίκες, οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι ή τα διαφυλικά άτομα) θεωρείται ότι έχουν χαμηλότερη αξία και κοινωνική θέση και απολαμβάνουν λιγότερα ή καθόλου προνόμια. Αυτή η ανισορροπία που υπάρχει ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες ή μεταξύ μόνο ανδρών ή μόνο γυναικών, μπορεί να οδηγήσει στην έμφυλη βία (ΕΒ). Η ΕΒ μπορεί να είναι ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική, οικονομική ή κοινωνικοπολιτισμική, και χρησιμοποιείται από ορισμένους ανθρώπους ως μέσο για να ασκήσουν εξουσία σε όσους/-ες θεωρούν ότι έχουν μικρότερη αξία ή κύρος από τους ίδιους.

Το γεγονός, ωστόσο, είναι ότι οι περισσότερες νέες και οι περισσότεροι νέοι δεν θεωρούν ότι οι έμφυλες νόρμες περιορίζουν αναγκαστικά τις επιλογές τους και ούτε συνδέουν την επιβολή των νορμών αυτών με τις εμπειρίες της ανισότητας, των διακρίσεων ή της βίας που μπορεί να βιώνουν οι ίδιες/-οι. Η ευκαιρία να διερευνήσουν αυτά τα ζητήματα μέσα από το πρόγραμμα Youth4Youth είναι ένα αποκαλυπτικό ταξίδι, κεντρικό σημείο του οποίου είναι να αρχίσουν να κατανοούν ότι οι άνθρωποι βιώνουν την ανισότητα ή τη βία όχι επειδή είναι διαφορετικοί γενικά αλλά επειδή είναι διαφορετικοί σε σχέση με ένα επιθυμητό ιδεώδες που διαμορφώνεται από την κοινωνική κατασκευή του φύλου. Αυτό που θα προσφέρει στους νέους και τις νέες τη μεγαλύτερη ενδυνάμωση είναι ακριβώς η διαδικασία μέσω της οποίας θα αμφισβητήσουν την εγκυρότητα των άκαμπτων νορμών του φύλου και παράλληλα θα αναγνωρίσουν το δικαίωμά τους να τους/τις εκτιμούν και να τους/τις σέβονται, αλλά και τη δική τους υποχρέωση να εκτιμούν και να σέβονται τα άλλα άτομα, ανεξάρτητα από το κατά πόσο συμμορφώνονται με τις νόρμες αυτές.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 1

Στόχοι

1.1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΥΛΟ

20 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό φύλο και την κατασκευή του κοινωνικού φύλου.

1.2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ

60 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να διερευνήσουν νόρμες και στερεότυπα του φύλου που δημιουργούνται και ενισχύονται από την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ
- να εξετάσουν τις αντιλήψεις τους για το τι σημαίνει να είσαι αγόρι ή κορίτσι στην κοινωνία μας
- να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα του φύλου και τις «αποδεκτές» ή «φυσιολογικές» πεποιθήσεις για τον ανδρισμό και τη θηλυκότητα
- να αναγνωρίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν για τα αγόρια/άνδρες και τα κορίτσια/γυναίκες οι άκαμπτες έμφυλες νόρμες και να διερευνήσουν πώς τα στερεότυπα αυτά περιορίζουν τις επιλογές ανδρών και γυναικών
- να κατανοήσουν τη σχέση ανάμεσα στην έμφυλη κοινωνικοποίηση, την ανισότητα των φύλων και τις ιεραρχίες εξουσίας
- να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο η επιβολή των έμφυλων νορμών συμβάλλει στην εκδήλωση της έμφυλης βίας.

1.3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ

30 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξετάσουν πώς επηρεάζουν τη ζωή τους τα στερεότυπα του φύλου
- να αντιληφθούν πως όση κι αν είναι η πίεση να συμμορφωθούν, οι ίδιοι/-ες και οι συνομήλικοί/-ές τους έχουν το δικαίωμα να «ζουν έξω από τη φυλακή του φύλου τους» χωρίς το φόβο της βίας ή της κακοποίησης.

1.4

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΟΥ!

20 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να αναγνωρίσουν το δικαίωμά τους να ζουν χωρίς φόβο και διακρίσεις (και την υποχρέωσή τους να αναγνωρίζουν στους άλλους ανθρώπους το ίδιο δικαίωμα)
- να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση ώστε να μπορούν να εκφράζουν τη μοναδική τους ατομικότητα και ταυτότητα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΦΥΛΟ

Διάρκεια
20 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Να κατανοήσουν οι μαθητές/-ριες τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό φύλο και την κατασκευή του κοινωνικού φύλου.

Υλικά

- Αντίτυπα του Φύλλου εργασίας 1.1 για κάθε μαθητή/-ρια, με δηλώσεις για το κοινωνικό και το βιολογικό φύλο

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Ξεκινήστε με έναν σύντομο ορισμό του κοινωνικού και του βιολογικού φύλου:
  - Βιολογικό φύλο: Αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που έχουν εκ γενετής οι άνδρες και οι γυναίκες. Αυτά είναι οικουμενικά και κατά κανόνα μόνιμα, π.χ. οι άνδρες δεν μπορούν να θηλάσουν, οι γυναίκες εμμηνορροούν.
  - Κοινωνικό φύλο: Αναφέρεται στους κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους και αρμοδιότητες που αποδίδονται στους άνδρες και τις γυναίκες από την κοινωνία. Οι έμφυλες νόρμες δεν είναι βιολογικά δεδομένες: τα κορίτσια και τα αγόρια δεν γεννιούνται γνωρίζοντας πώς πρέπει να δείχνουν, να ντύνονται, να μιλάνε, να φέρονται ή να αντιδρούν. Οι διαφορές του κοινωνικού φύλου δημιουργούνται από πολιτισμικούς παράγοντες και όχι από τη φύση και, ως εκ τούτου, μπορούν να αλλάξουν.
- 2) Δώστε σε κάθε μαθητή/-ρια ένα αντίτυπο του Φύλλου εργασίας 1.1 και ζητήστε τους μέσα σε 3-4 λεπτά να διαβάσουν τις προτάσεις εντοπίζοντας αν η καθεμία αναφέρεται στο κοινωνικό ή το βιολογικό φύλο.
- 3) Συζητήστε κάθε πρόταση με ολόκληρη την ομάδα.
- 4) Ρωτήστε τους/τις μαθητές/-ριες γιατί ταξινόμησαν κάθε πρόταση στο «κοινωνικό» ή το «βιολογικό φύλο».
- 5) Αναζητήστε διαφορές: Υπήρξαν μαθητές/-ριες που κατέταξαν μια πρόταση κοινωνικού φύλου στο βιολογικό ή το αντίστροφο; Διερευνήστε τις αιτιολογήσεις τους για αυτό.
- 6) Κάντε τις απαραίτητες διορθώσεις και εξηγήστε γιατί.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Υπήρξαν κάποιες προτάσεις που σας εξέπληξαν;
- Τι μπορούμε να μάθουμε από τις διαφορές ανάμεσα στο βιολογικό και το κοινωνικό φύλο;

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Το μήνυμα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι η έμφυλη ταυτότητα του ατόμου δεν είναι ένα απόλυτο δεδομένο. Από τη στιγμή που γεννιούνται, ένα αγόρι κι ένα κορίτσι αντιμετωπίζονται διαφορετικά ανάλογα με το βιολογικό τους φύλο: στα κοριτσάκια, για παράδειγμα, φοράνε ροζ ρούχα ενώ στα αγοράκια γαλάζια, τα κορίτσια παίζουν με κούκλες ενώ τα αγόρια με αυτοκίνητα και όπλα. Όλα αυτά δεν είναι παρά κοινωνικές «νόρμες» και μπορούν να αλλάξουν. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο τα αγόρια να μην μπορούν να φορέσουν ροζ ρούχα ή τα κορίτσια να μην μπορούν να παίξουν με εργαλεία αντί για κούκλες.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ⁷

Παρακαλώ, σημειώστε αν κάθε πρόταση αναφέρεται στο βιολογικό ή το κοινωνικό φύλο.

ερώτηση	Κοινωνικό φύλο	Βιολογικό φύλο
1 Οι γυναίκες μπορούν να γεννούν, αλλά οι άνδρες όχι.		
2 Τα κορίτσια δεν είναι τόσο καλά στα μαθηματικά όσο τα αγόρια.		
3 Οι γυναίκες θηλάζουν τα μωρά, ενώ οι άνδρες δεν μπορούν.		
4 Τα κορίτσια είναι σεμνά, γλυκά και συνεσταλμένα, ενώ τα αγόρια είναι δυνατά και σκληρά.		
5 Τα αθλήματα είναι σημαντικότερα για τα αγόρια απ' ό,τι για τα κορίτσια.		
6 Τα κορίτσια πρέπει να βρουν έναν καλό σύζυγο, ενώ τα αγόρια πρέπει να βρουν μια καλή δουλειά.		
7 Οι γυναίκες μπορούν να μείνουν έγκυες, ενώ οι άνδρες όχι.		
8 Οι γυναίκες δεν οδηγούν τρέινα.		
9 Η φωνή των αγοριών αλλάζει στην εφηβεία, ενώ των κοριτσιών όχι.		
10 Στην Ινδία, συνηθίζεται οι γυναίκες να πληρώνονται 40-60% λιγότερο από τους άνδρες για την ίδια εργασία.		

7) Οι προτάσεις προέρχονται, κατόπιν προσαρμογής, από τα εγχειρίδια "Doorways I: Student Training Manual on School-Related Gender-Based Violence Prevention and Response" και «GEAR against IPV, Τεύχος IV: Βιβλίο Δραστηριοτήτων για Μαθητές και Μαθήτριες»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ⁸

Διάρκεια 60 λεπτά

- 20 λεπτά εργασία σε μικρές ομάδες με αποκόμματα περιοδικών/εικόνες
- 10 λεπτά για τη δημιουργία των «κουτιών» του φύλου
- 30 λεπτά για συζήτηση

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να διερευνήσουν νόρμες και στερεότυπα του φύλου που δημιουργούνται και ενισχύονται από την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ
- να εξετάσουν τις αντιλήψεις τους για το τι σημαίνει να είσαι αγόρι ή κορίτσι στην κοινωνία μας
- να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα του φύλου και τις «αποδεκτές» ή «φυσιολογικές» πεποιθήσεις για τον ανδρισμό και τη θηλυκότητα
- να αναγνωρίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν για τα αγόρια/άνδρες και τα κορίτσια/γυναίκες οι άκαμπτες έμφυλες νόρμες και να διερευνήσουν πώς τα στερεότυπα αυτά περιορίζουν τις επιλογές ανδρών και γυναικών
- να κατανοήσουν τη σχέση ανάμεσα στην έμφυλη κοινωνικοποίηση, την ανισότητα των φύλων και τις ιεραρχίες εξουσίας
- να κατανοήσουν πώς η επιβολή έμφυλων νορμών συμβάλλει στη εκδήλωση της έμφυλης βίας.

Υλικά

- Αποκόμματα από περιοδικά με διαφημίσεις που απεικονίζουν άνδρες και γυναίκες και φωτογραφίες με διασημότητες
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαστόχοι
- Αντίτυπα του Φύλλου εργασίας 1.2 για κάθε ομάδα, με οδηγίες για την άσκηση «Η φυλακή του φύλου»

Προετοιμασία

- Ξεφυλλίστε ανδρικά και γυναικεία περιοδικά και κόψτε διαφημίσεις ή εικόνες που μεταδίδουν με πολύ έκδηλο τρόπο μηνύματα για το πώς «πρέπει» να δείχνουν και να φέρονται οι άνδρες και οι γυναίκες.
- Σχεδιάστε σε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί δύο πλαίσια που θα γίνουν οι «φυλακές του φύλου».

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες, κατά προτίμηση μεικτές, αγοριών και κοριτσιών.
- 2) Οι μισές ομάδες θα δουλέψουν με εικόνες γυναικών και οι άλλες μισές με εικόνες ανδρών.
- 3) Δώστε σε κάθε ομάδα αποκόμματα περιοδικών και ένα αντίτυπο του Φύλλου Εργασίας 1.2.
- 4) Ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν μεταξύ τους τις ερωτήσεις στο Φύλλο Εργασίας 1.2. Ενώ συζητούν, προετοιμάστε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί: το ένα με τίτλο ΚΟΡΙΤΣΙΑ/ΓΥΝΑΙΚΕΣ και το άλλο ΑΓΟΡΙΑ/ΑΝΔΡΕΣ.
- 5) Αφού περάσει αρκετός χρόνος ώστε να έχουν προλάβει οι ομάδες να συζητήσουν τις ερωτήσεις του φύλλου εργασίας, ζητήστε τους να σας πουν τις απαντήσεις τους. Γράψτε τα χαρακτηριστικά κάθε φύλου στο αντίστοιχο φύλλο χαρτί.
- 6) Σχεδιάστε ένα πλαίσιο γύρω από τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν, ένα για τους άνδρες και ένα για τις γυναίκες. Εξηγήστε ότι αυτά τα κουτιά είναι οι φυλακές του φύλου και ότι ορίζουν το πώς περιμένουμε να ενεργούν οι άνθρωποι, ανάλογα με την αντίληψη της κοινωνίας για το τι είναι ανδροπρεπής και τι θηλυπρεπής συμπεριφορά. Εξηγήστε ότι μέσα σε κάθε κουτί βρίσκεται αυτό που ονομάζουμε έμφυλοι ρόλοι των γυναικών και των ανδρών.
- 7) Ξεκινήστε τη συζήτηση.

⁸ Η δραστηριότητα έχει τροποποιηθεί από το «GEAR Against IPV, Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού» (<http://gear-ipv.eu>) και το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο «Gender Matters» της Διεύθυνσης Νεολαίας και Αθλητισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (http://eycb.coe.int/gendermatters/pdf/Gender_matters_EN.pdf, <http://goo.gl/1cjcE>).

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Με βάση την εμπειρία σας, πώς υποτίθεται ότι πρέπει να δείχνουν και να συμπεριφέρονται τα κορίτσια; Τι κάνει ένα κορίτσι ελκυστικό/δημοφιλές;
- Με βάση την εμπειρία σας, πώς υποτίθεται ότι πρέπει να δείχνουν και να συμπεριφέρονται τα αγόρια; Τι κάνει ένα αγόρι ελκυστικό/δημοφιλές;

Αν οι μαθητές/-ριες εντοπίσουν επιπλέον χαρακτηριστικά από αυτά που υπάρχουν ήδη στο κουτί, μπορείτε να τα προσθέσετε στα δύο φύλλα.

- Από πού μαθαίνουμε αυτές τις νόρμες για τα φύλα; Πότε αρχίζουμε να τις μαθαίνουμε; Ποια άτομα μας τις διδάσκουν; Έχουν οι γονείς μας τέτοιου είδους απόψεις;
- Ποιες διαφορές βλέπετε στον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να συμπεριφέρονται οι γυναίκες και οι άνδρες;
- Σας φαίνεται ότι κάποιος από τα δύο φύλα έχει περισσότερη εξουσία ή ισχυρότερη θέση στην κοινωνία; (βλ. τα σχόλια στην ενότητα Ευαίσθητα Ζητήματα αυτής της δραστηριότητας)

- Αν σκεφτούμε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που έχετε αναφέρει για κάθε κουτί, πόσο εύκολο είναι για τα αγόρια και τα κορίτσια να παραμείνουν «μέσα στα κουτιά τους»;
- Τι γίνεται αν ένα κορίτσι ή ένα αγόρι συμπεριφέρεται με τρόπους που δεν περιλαμβάνονται στο κουτί του φύλου τους; Τι παθαίνουν; Πώς τα αντιμετωπίζει η οικογένεια, οι συνομήλικοί/-ες και η κοινότητά τους αν έχουν διαφορετική εμφάνιση ή συμπεριφορά από την «αναμενόμενη»;
- Και αντίστροφα, τι συμβαίνει στους ανθρώπους που συμμορφώνονται και φαίνεται να ταιριάζουν με αυτό που «ορίζει το κουτί τους»; Τι μας κρατάει μέσα στο κουτί;
- Υπάρχει κάποιο σύστημα «ανταμοιβών» και «τιμωρών»; Πώς επηρεάζει το σύστημα αυτό τις επιλογές μας;

Σημειώστε σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί τις απόψεις των μαθητών/-ριών για τις «ανταμοιβές» και τις «τιμωρίες».

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Τα χαρακτηριστικά στα κουτιά του φύλου είναι πιθανό να περιλαμβάνουν:

ΚΟΡΙΤΣΙΑ:

Ευαίσθητα, με μακριά μαλλιά, αδύνατα, λεπτεπίλεπτα, ευάλωτα, εξαρτημένα από τους άνδρες, κλαίνε εύκολα, αδύναμα, καλά στις γλώσσες και τις τέχνες, καλές μητέρες, ντροπαλά, άτολμα, σεμνά, δεν πρέπει να βρίζουν, σέξι, να φλερτάρουν, φροντίζουν τα παιδιά και τα άλλα μέλη της οικογένειας, κ.λπ.

ΑΓΟΡΙΑ:

Σκληρά, μάγκες, μπλέκουν σε καβγάδες, καλά στα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες, τους αρέσουν τα σπορ αυτοκίνητα, έχουν τριχοφυΐα στο πρόσωπο, αθλητικά, φιλόδοξα, δυνατά, μυώδη, δεν κλαίνε, είναι αυτοί που φοράνε τα παντελόνια στην οικογένεια, κ.λπ.

Αφού συμπληρωθούν τα κουτιά του φύλου, συνήθως αρέσει στους/στις μαθητές/-ριες να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα (οι γυναίκες είναι

ευαίσθητες/οι άνδρες είναι επιθετικοί). Τους αρέσει επίσης να εντοπίζουν τις αντιφάσεις για το κάθε φύλο (για παράδειγμα, οι γυναίκες αναμένεται να είναι «σεμνές», αλλά και προκλητικές και πεπειραμένες ερωτικά), οι οποίες υποδεικνύουν κατά κάποιο τρόπο και τη «ρευστότητα» των έμφυλων ταυτοτήτων.

Ο κατάλογος με τις τιμωρίες και τις ανταμοιβές είναι πιθανό να περιλαμβάνει:

ΤΙΜΩΡΙΕΣ

Εκφοβισμός, απομόνωση, κοροϊδίες, διάδοση αρνητικών φημών, διακρίσεις, αποκλεισμός, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, σωματική βία, κ.λπ.

ΑΝΤΑΜΟΙΒΕΣ

Σεβασμός, φήμη, δημοτικότητα, επιρροή, περισσότερες ευκαιρίες, δεν διατρέχουν κίνδυνο να κακοποιηθούν, κ.λπ.

Μπορεί να υπάρξουν έντονες συζητήσεις για ορισμένες τιμωρίες και ανταμοιβές, π.χ. αυτό που κάποιοι/-ες νέοι/-ες θεωρούν ανταμοιβή, όπως τη φήμη, άλλοι/-ες μπορεί να το βλέπουν σαν τιμωρία.

Μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά από τη δραστηριότητα:

- Οι έμφυλες νόρμες δεν είναι κάτι δεδομένο και αμετάβλητο, αλλά διαμορφώνονται από την κοινωνία. Παραδόσεις, λαϊκή κουλτούρα, ΜΜΕ, ομάδες συνομηλίκων, οικογένεια και κοινότητα (συμπεριλαμβανομένου του σχολείου) παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση και την ισχυροποίηση των νορμών αυτών. Οι νέοι/-ες έχουν τη δύναμη να τις αποδεχτούν ή να τις απορρίψουν.
- Οι έμφυλες νόρμες και τα στερεότυπα δημιουργούν μια καταστροφική διαίρεση μεταξύ ανδρών και γυναικών και γεννούν την ανισότητα των φύλων.
- Τα παιδιά, οι νέοι και οι ενήλικοι υφίστανται εξίσου την πίεση να συμμορφώνονται στο ιδανικό πρότυπο του άνδρα ή της γυναίκας. Και, ανάλογα με το πόσο συμμορφώνονται, μπορεί να ανταμείβονται ή να τιμωρούνται.
- Είμαστε όλοι/-ες μοναδικά και σύνθετα άτομα που δεν χωράνε σε καλούπια. Όλοι και όλες έχουμε το δικαίωμα να μας εκτιμούν και να μας σέβονται για αυτό που είμαστε, καθώς και την υποχρέωση να εκτιμούμε και να σεβόμαστε τα άλλα άτομα.

Ευαίσθητα ζητήματα

Το ζήτημα της ανισότητας των φύλων, που είναι πολύ πιθανό να τεθεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μπορεί να αποδειχθεί ένα πολύ ευαίσθητο θέμα. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια μπορεί να μη δεχτούν το γεγονός ότι υπάρχει ανισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες ή να προσπαθήσουν να υπερασπιστούν τους λόγους για τους οποίους άνδρες και γυναίκες αντιμετωπίζονται διαφορετικά: μπορεί, δηλαδή, να υποστηρίξουν ότι αυτό αντανακλά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που έχει κάθε φύλο, όπως, για παράδειγμα, ότι οι άνδρες διαθέτουν περισσότερη σωματική δύναμη από τις γυναίκες. Είναι σημαντικό να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/-ριες να διερευνήσουν αν τα χαρακτηριστικά αυτά υπαγορεύονται από την κοινωνία ή αν αποτελούν βιολογικά δεδομένα.

Ένας άλλος τρόπος να θέσουμε το ερώτημα «ποιος έχει μεγαλύτερη εξουσία στην κοινωνία

μας» είναι να αναρωτηθούμε «ποιος έχει μεγαλύτερη ελευθερία και περισσότερα προνόμια». Οι νέοι/-ες θα βρουν χωρίς δυσκολία παραδείγματα όπου τα αγόρια και οι άνδρες έχουν μεγαλύτερη ελευθερία (π.χ. τα αγόρια μπορούν να βγαίνουν τα Σαββατοκύριακα μέχρι πιο αργά, μπορούν να φοράνε ό,τι θέλουν, οι άνδρες δεν δέχονται την ίδια πίεση να φροντίζουν τα παιδιά, βρίσκονται συχνότερα σε θέσεις εξουσίας και συχνά αμείβονται καλύτερα από τις γυναίκες για την ίδια δουλειά).

Μπορεί να φανεί χρήσιμο στους/στις συντονιστές/-ριες να έχουν εντοπίσει κάποια στατιστικά στοιχεία για την ανισότητα των φύλων στη χώρα μας, όπως, για παράδειγμα, δεδομένα σχετικά με τη μισθολογική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών και με τον αριθμό γυναικών σε θέσεις εξουσίας σε σύγκριση με τους άνδρες.

Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια

Το συμπληρωμένο φύλλο χαρτί με τις «τιμωρίες» μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εισαγωγή στη Συνάντηση 2, Δραστηριότητα 2.1.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.2: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ «Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ»

Παρακαλώ συζητήστε στην ομάδα σας τις ακόλουθες ερωτήσεις και σημειώστε τις απαντήσεις σας για κάθε ερώτηση.

Για τις γυναίκες

EP1 Πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες στις φωτογραφίες; Περιγράψτε την εμφάνιση και τα σωματικά τους χαρακτηριστικά.

EP2 Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τον χαρακτήρα αυτών των γυναικών; Πώς υποτίθεται ότι πρέπει να φέρονται; Περιγράψτε τις με επίθετα.

EP3 Συνολικά, με βάση την εμπειρία σας και ό,τι έχετε ακούσει (από γονείς, συνομηλίκους, φίλους, μέσα ενημέρωσης, σχολείο, κ.λπ.) ποιους ρόλους αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι γυναίκες; Είναι επιτυχημένες επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας; Ποιος είναι ο ρόλος που έχουν στην οικογένειά τους;

Για τους άνδρες

EP1 Πώς παρουσιάζονται οι άνδρες στις φωτογραφίες; Περιγράψτε την εμφάνιση και τα σωματικά τους χαρακτηριστικά.

EP2 Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τον χαρακτήρα αυτών των ανδρών; Πώς υποτίθεται ότι πρέπει να φέρονται; Περιγράψτε τους με επίθετα.

EP3 Συνολικά, με βάση την εμπειρία σας και ό,τι έχετε ακούσει (από γονείς, συνομηλίκους, φίλους, μέσα ενημέρωσης, σχολείο, κ.λπ.) ποιους ρόλους αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι άνδρες; Είναι επιτυχημένοι επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας; Ποιος είναι ο ρόλος που έχουν στην οικογένειά τους;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ

Διάρκεια
30 λεπτά

- 10 λεπτά για «σκοποβολή»
- 20 λεπτά για διαγραμματική απεικόνιση των βαθμών και συζήτηση

Προετοιμασία

Ζωγραφίστε έναν κενό στόχο σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί, τον οποίο θα χρησιμοποιήσετε για να καταγράψετε τη βαθμολογία των μαθητών/-ριών.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξετάσουν πώς επηρεάζουν τη ζωή τους τα στερεότυπα του φύλου (Ζεις μέσα στο κουτί;)
- να αναγνωρίσουν ότι όση πίεση κι αν δέχονται για να συμμορφωθούν, οι ίδιοι /-ες και οι συνομήλικόι/-ές τους έχουν το δικαίωμα να ζουν «έξω από το κουτί» χωρίς το φόβο της βίας ή της κακοποίησης

Υλικά

- Μεγάλο φύλλο χαρτί
- Μαρκαδόροι
- Αντίτυπα του Φύλλου εργασίας 1.3 με την ποσοστιαία κλίμακα, για κάθε μαθητή/-ρια
- Ένας κενός στόχος σχεδιασμένος σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί, όπου θα καταγραφούν, υπό μορφή διαγράμματος, οι βαθμοί των παιδιών

Δραστηριότητα- Προτεινόμενη διαδικασία βήμα προς βήμα

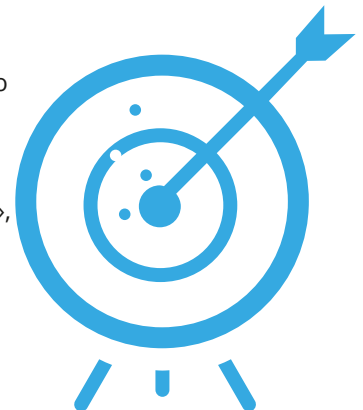
- Δώστε σε κάθε μαθητή/-ρια ένα αντίγραφο του Φύλλου εργασίας 1.3.
- Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να σημειώσουν στην «ποσοστιαία κλίμακα» σε ποιο βαθμό νομίζουν ότι βρίσκονται μέσα στο κουτί (0= έξω από το κουτί, 100=εντελώς μέσα στο κουτί).
- Μόλις τελειώσουν, συγκεντρώστε όλα τα φύλλα εργασίας.
- Μπορείτε να ζητήσετε από δύο μαθητές/-ριες να σημειώσουν όλες τις βαθμολογίες επάνω στο στόχο. Στο κέντρο του στόχου θα αντιστοιχεί το 100 και στο χώρο εκτός του στόχου το 0, έτσι ώστε όσοι/-ες δεν βρίσκονται μέσα στο κουτί να τοποθετούνται όσο πιο μακριά γίνεται από το κέντρο του κύκλου.
- Ζητήστε από την τάξη να σκεφτεί τι σημαίνει η βαθμολογία.
- Συζητήστε πώς αισθάνονται που ταιριάζουν ή δεν ταιριάζουν στο κουτί του φύλου.

Ερωτήσεις συζήτησης

- Σκεφτείτε τη βαθμολογία της τάξης που απεικονίζεται στο στόχο. Τι παρατηρείτε;
- Πώς αισθάνεστε που δεν ταιριάζετε στο κουτί;
- Πώς αισθάνεστε που μερικές φορές πρέπει να συμμορφωθείτε ώστε να ταιριάζετε με το κουτί;
- Πώς αισθάνεστε για άλλα άτομα που δεν ταιριάζουν στο κουτί;

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και Κλείσιμο της δραστηριότητας

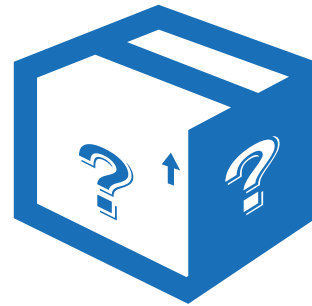
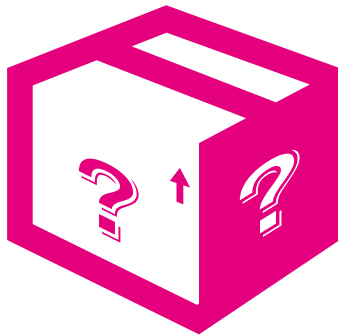
- Μπορεί η πλειονότητα των μαθητών/-ριών, αν όχι όλα τα άτομα της ομάδας, θα θεωρήσουν ότι ζουν έξω από το κουτί, δηλαδή μακριά από το κέντρο του στόχου.
- Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα λέγοντας ότι όσο δύσκολη κι αν είναι η μη συμμόρφωση, οι μαθητές/-ριες έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν έξω από το κουτί. Όπως και με τη δραστηριότητα «Η φυλακή του φύλου», το μήνυμα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά είναι ότι είμαστε όλοι/-ες μοναδικά άτομα και σύνθετες προσωπικότητες που δεν χωράνε σε κουτάκια. Έχουμε όλοι/-ες το δικαίωμα να μας εκτιμούν και να μας σέβονται για αυτό που είμαστε και έχουμε την υποχρέωση να εκτιμούμε και να σεβόμαστε τους/τις άλλους/-ες.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.3

Σε ποιο βαθμό νομίζεις ότι βρίσκεσαι μέσα στο κουτί;
Βάλε σε κύκλο το ποσοστό που σε εκφράζει καλύτερα (0= καθόλου, 100 = απόλυτα)

1

2

3

4

5

Α

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.4: ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΟΥ!

Διάρκεια
20 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να αντιληφθούν το δικαίωμά τους να ζουν χωρίς φόβο και χωρίς διακρίσεις (και την υποχρέωσή τους να αναγνωρίζουν στους άλλους ανθρώπους το ίδιο δικαίωμα)
- να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση ώστε να μπορούν να εκφράσουν τη μοναδική τους ατομικότητα και ταυτότητα.

Υλικά

- Μεγάλο φύλλο χαρτί
- Μαρκασόροι
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια (προαιρετικά)

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να σκεφτούν ποια είναι τα δικαιώματά τους, όσον αφορά το να μπορούν:
  - να ζουν ευτυχημένοι/-ες, όπως εκείνοι/-ες το ορίζουν αυτό (χωρίς να περιορίζονται από τις προσδοκίες της κοινωνίας)
  - να προστατεύουν τον εαυτό τους από επώδυνες συμπεριφορές που χρησιμοποιούνται για την επιβολή «κανονικών» ή «αποδεκτών» πεποιθήσεων για την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα
- 2) Βάλτε το μεγάλο φύλλο χαρτί μπροστά στην τάξη και ζητήστε από κάθε μαθητή/-ρια να γράψει επάνω του μία πρόταση που να ξεκινάει με τη φράση «Είναι δικαίωμά μου να...»

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

- Οι μαθητές/-ριες θα γράψουν πιθανότατα προτάσεις σαν αυτές:
  - Είναι δικαίωμά μου να...
  - ...ντύνομαι όπως μου αρέσει!
  - ...να είμαι έτσι όπως θέλω να είμαι!
  - ...να μη με κάνουν να φοβάμαι!
  - ...να είμαι ο εαυτός μου!
- Κάποιες φορές, όταν η δραστηριότητα γίνεται με όλη την τάξη, μερικοί/-ές μαθητές/-ριες ενδέχεται να γράψουν προτάσεις που δεν θα είναι εντελώς σοβαρές, π.χ. «Είναι δικαίωμά μου να έρχομαι στο σχολείο με τις πιτζάμες» ή «Είναι δικαίωμά μου να μην απαντήσω σε αυτή την ερώτηση ☐». Η πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο μειώνεται αν ζητήσετε από τους/τις μαθητές/-ριες να γράψουν πρώτα μόνου/-ες τους τις προτάσεις τους, π.χ. σε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι το οποίο, κατόπιν, θα κολλήσουν στο μεγάλο φύλλο χαρτί.
- Κλείνοντας τη δραστηριότητα, είναι σημαντικό να υπενθυμίσετε στους/στις μαθητές/-ριες ότι τα δικαιώματα σημαίνουν πάντα και υποχρεώσεις!

Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια

Ρωτήστε τους/τις μαθητές/-ριες τι θέλουν να κάνουν το συμπληρωμένο φύλλο χαρτί. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να μπει σαν αφίσα στην τάξη.

2

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΟ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	40
Ανασκόπηση δραστηριοτήτων	41
2.1 Δραστηριότητα: Είδη Έμφυλης Βίας	42
2.2 Δραστηριότητα: Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο	43
Φύλλο εργασίας: Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο	45
2.3 Δραστηριότητα: Ψηφίστε με τα Πόδια	48
2.4 Δραστηριότητα: Κανόνες του Σχολείου	50
Φύλλο εργασίας	51

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΜΦΥΛΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ;

Σε όλες τις χώρες, ο εκφοβισμός στο σχολείο χαρακτηρίζεται από τους νέους και τις νέες ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και έχει καταστροφικές, ενίοτε μακροπρόθεσμες, συνέπειες στη σχολική τους επίδοση, καθώς και στη σωματική και ψυχική τους υγεία (Currie, 2008, UNICEF, 2006). Πολλές εκφοβιστικές συμπεριφορές που υφίστανται ή ασκούν οι νέοι/-ες βασίζονται στο φύλο, όπως η σεξουαλική παρενόχληση, η ταπείνωση, η κακοποίηση, η απομόνωση ή η διάδοση φημών για κάποιο άτομο εξαιτίας του πραγματικού ή του αντιλαμβανόμενου φύλου ή έμφυλου προσανατολισμού του (Anagnostopoulos et al., 2009). Οι πιο συνηθισμένες μορφές εκφοβισμού μεταξύ των νέων είναι: ο λεκτικός εκφοβισμός, ιδίως με τη διάδοση αρνητικών φημών, η σεξουαλική παρενόχληση, ιδίως με τη μορφή σχολίων ή χειρονομιών σεξουαλικού χαρακτήρα, η σωματική κακοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός (απομόνωση, απόρριψη από τις παρέες των συνομηθίκων).

Ο έμφυλος εκφοβισμός στρέφεται εναντίον ατόμων που θεωρείται ότι δεν συμμορφώνονται με τις ιδεώδεις νόρμες που συνδέονται με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα σε ένα δεδομένο πλαίσιο. Ο εκφοβισμός μπορεί να εκληφθεί σαν πράξη τιμωρίας των θυμάτων ή σαν προσπάθεια «κανονικοποίησής» τους ώστε να γίνουν «σωστοί» άνδρες και «σωστές» γυναίκες. Οι νέες τεχνολογίες, όπως τα κινητά τηλέφωνα και το διαδίκτυο χρησιμοποιούνται συχνά σαν μέσα άσκησης εκφοβισμού, για παράδειγμα μέσω της παρενόχλησης συνομηθίκων με μηνύματα SMS ή της δημόσιας ταπείνωσής τους στο Facebook. Η έρευνα της ΕΕ «Kids Online» έδειξε ότι το 6% των παιδιών ηλικίας 9-16 ετών έχουν λάβει απειλητικά ή προσβλητικά μηνύματα στο διαδίκτυο και ότι το 3% έχουν στείλει τέτοια μηνύματα σε άλλα παιδιά (Livingstone, 2011).

ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

Οι νέοι/-ες δεν διακρίνουν τον έμφυλο από τις άλλες μορφές εκφοβισμού: οι άνθρωποι υφίστανται εκφοβισμό επειδή είναι διαφορετικοί (π.χ. ένα κορίτσι με κοντά μαλλιά μπορεί να χαρακτηρίζεται «λεσβία») ή ξεχωρίζουν με «λάθος τρόπο» (π.χ. ένα αγόρι που του αρέσει η τέχνη και όχι τα αθλήματα μπορεί να χαρακτηρίζεται «αδερφή»). Η διατήρηση του κύρους θεωρείται επίσης ως αιτία του εκφοβισμού (Huuki, 2003, MIGS, 2008a). Ανάμεσα στα παραδείγματα που δίνουν οι νέοι/-ες είναι οι περιπτώσεις όπου τα αγόρια παρενοχλούν τα κορίτσια επειδή αυτό τα κάνει να φαίνονται «μάγκες» ή που τα κορίτσια χαρακτηρίζουν ένα αγόρι «γκέι» αν δεν θελήσει να βγει μαζί τους.

Αν και τα κορίτσια είναι πιθανότερο από ότι τα αγόρια να θεωρούν ως ενοχλητική ή βλαπτική τη σεξουαλική παρενόχληση από άτομα του αντίθετου φύλου, τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια μπορεί να είναι θύματα ή δράστες όλων των μορφών έμφυλου εκφοβισμού. Ο εκφοβισμός αυτός δεν μένει πάντα αναπάντητος, αλλά από τους περισσότερους νέους ανθρώπους θεωρείται φυσιολογικό μέρος της αλληλεπίδρασής τους με τους/τις συνομηθίκους/-ές τους και, για αυτό, σπάνια αναγνωρίζονται οι επιπτώσεις του. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τη διάρκεια των Συναντήσεων του Youth4Youth, οι νέοι/-ες άρχισαν να αναγνωρίζουν συμπεριφορές όπως η σεξουαλική παρενόχληση ή η απομόνωση κάποιου/-ας ως μορφές βίας ή συναισθηματικής κακοποίησης, κάτι που πολλοί/-ές παραδέχτηκαν ότι δεν το είχαν σκεφτεί πιο πριν.

ΣΕ ΠΟΙΑ ΑΤΟΜΑ ΑΠΟΔΙΔΟΥΝ ΟΙ ΝΕΟΙ/-ΕΣ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

Όταν συζητούν υποθετικά σενάρια εκφοβισμού, οι νέοι/-ες συχνά υποστηρίζουν ότι τα θύματα πήγαιναν γυρεύοντας για μελέδες επειδή δεν συμμορφώνονταν σε κάποια νόρμα, δηλαδή ότι για τον εκφοβισμό ευθύνονται τα ίδια τα θύματα, λόγω των πράξεών τους, της συμπεριφοράς τους ή απλώς και μόνο λόγω της εμφάνισής τους. Κυρίαρχες μεταξύ των νέων είναι οι νοοτροπίες επίρριψης της ευθύνης στο θύμα, που στρέφουν την κατηγορία, και επομένως την ευθύνη, για τον εκφοβισμό από το δράστη στο θύμα. Στις Συναντήσεις του Youth4Youth, οι συντονιστές/-ριες θα πρέπει να φροντίζουν οι αντιλήψεις αυτές να αμφισβητούνται σε ζωηρές ομαδικές συζητήσεις, ώστε οι νέοι/-ες που συμμετέχουν να μπορέσουν να καταλήξουν από κοινού στο συμπέρασμα ότι ο εκφοβισμός είναι μια επιλογή που κάνουν οι δράστες και ότι δεν είναι ευθύνη των θυμάτων. Το να καταστούν ικανοί/-ές να κατονομάζουν τον έμφυλο εκφοβισμό, να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις του και να κατανοούν γιατί συμβαίνει δίνει στους/στις νέους/-ες τη δύναμη να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και τα φιλικά τους πρόσωπα, καθώς και να αναλογιστούν αν η δική τους συμπεριφορά ή οι πράξεις τους μπορεί να είναι επώδυνες για άλλα άτομα.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 2

Στόχοι

2.1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΜΟΡΦΕΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

30 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να επανεξετάσουν τον κατάλογο με τις «τιμωρίες» που είχε προκύψει στη Συνάντηση 1
- να χαρακτηρίσουν τις «τιμωρίες» ως μορφές έμφυλης βίας και να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους αυτές οι συμπεριφορές αποτελούν έμφυλη βία
- να κατανοήσουν ότι η λεκτική και η ψυχολογική κακοποίηση είναι εξίσου σοβαρές με τη σωματική κακοποίηση.

2.2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΒ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

50 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να κατανοήσουν καλύτερα την ΕΒ, ποια είδη υπάρχουν, πότε συμβαίνει και τι την προκαλεί
- να κατανοήσουν τις επιπτώσεις της κακοποίησης και να αποκτήσουν ενσυναίσθηση για τα άτομα που την υφίστανται
- να κατανοήσουν τον ορισμό της εξουσίας, των ιεραρχιών εξουσίας και το γεγονός ότι η κατάχρηση εξουσίας είναι επιλογή (δηλαδή, ότι η κακοποίηση αποτελεί επιλογή του δράστη και όχι ευθύνη του θύματος)
- να κατανοήσουν τη σύνδεση ανάμεσα στην ΕΒ και το γεγονός ότι κάποια άτομα επιλέγουν να καταχρώνται την εξουσία που διαθέτουν
- να εντοπίσουν συγκεκριμένες τεχνικές για να αμφισβητούν εκείνες τις στάσεις και συμπεριφορές των συνομηλίκων τους που προάγουν την ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον.

2.3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΨΗΦΙΣΤΕ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ!

30 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν πιθανούς φραγμούς που εμποδίζουν τους/τις νέους/-ες να αντιταχθούν στην έμφυλη βία
- να αναζητήσουν διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης σε περιστατικά έμφυλης βίας.

2.4

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

25 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν τι μπορούν να κάνουν οι ίδιοι/-ες για να πάρουν θέση ενάντια στην ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον
- να εντοπίσουν τι μπορεί να κάνει το σχολείο (π.χ. οι καθηγητές/-ριες) για να στηρίξει τους/τις μαθητές/-ριες να αντισταθούν στην ΕΒ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΕΙΔΗ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ**Διάρκεια**

30 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να επανεξετάσουν τον κατάλογο με τις «τιμωρίες» που είχε προκύψει στη Συνάντηση 1
- να χαρακτηρίσουν τις «τιμωρίες» ως μορφές έμφυλης βίας και να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους αυτές οι συμπεριφορές αποτελούν έμφυλη βία
- να κατανοήσουν ότι η λεκτική και η ψυχολογική κακοποίηση είναι εξίσου σοβαρές με τη σωματική κακοποίηση.

Υλικά

- Τα φύλλα χαρτί από τη Δραστηριότητα 1.2 (για να συνδεθούν οι έμφυλες νόρμες με τις τιμωρίες)
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Θυμίστε στους/στις μαθητές/-ριες τα βασικά μηνύματα της Συνάντησης 1, δηλαδή ότι η κοινωνία απαιτεί αυστηρά από τα αγόρια και τα κορίτσια να δείχνουν και να φέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. Όσοι/-ες δεν συμμορφώνονται με τα κοινωνικά πρότυπα ή ιδεώδη και δεν παραμένουν μέσα στα «κουτιά του φύλου» υφίστανται διάφορες τιμωρίες. Αυτές οι τιμωρίες αποτελούν μορφές έμφυλης βίας, δηλαδή βίας που υφίστανται οι άνθρωποι εξαιτίας του φύλου ή της σεξουαλικότητάς τους.
- 2) Δείξτε στους μαθητές/-ριες τον κατάλογο με τις «τιμωρίες» που είχαν αναφέρει και ζητήστε τους να προσθέσουν κι άλλες μορφές βίας ή κακοποίησης που γνωρίζουν. Αν δεν έχουν αναφερθεί ήδη, επιδιώξτε να συμπεριληφθούν: ο εκφοβισμός, η ταπείνωση, η απομόνωση, τα προσβλητικά παρατσούκλια, η διάδοση αρνητικών φημών, η ομοφοβική κακοποίηση, η σεξουαλική βία, η σεξουαλική παρενόχληση και τα διάφορα είδη σωματικής βίας, όπως σπρωξιές, γροθιές, κ.λπ.
- 3) Όταν ολοκληρωθεί ο κατάλογος, ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να βαθμολογήσουν κάθε είδος βίας με μία κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου το 1 αντιστοιχεί στο «πολύ σοβαρή» και το 5 στο «καθόλου σοβαρή». Μπορείτε να γράψετε σε ένα φύλλο χαρτί τις κατηγορίες ανά είδος.
- 4) Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, επιδιώξτε να γίνει συζήτηση για τις επιλογές των μαθητών/-ριών.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Για κάθε είδος βίας που έχει καταγραφεί:
- Γιατί νομίζετε ότι αυτό το είδος βίας είναι περισσότερο/λιγότερο σοβαρό;
- Ποιες είναι οι επιπτώσεις αυτού του είδους βίας;
- Τι θα γίνει αν κάποιος/-α υφίσταται καθημερινά στο σχολείο προσβολές/απομόνωση/κοροϊδίες; Πώς θα νιώθει; Τι μπορεί να κάνει; Είναι αυτό λιγότερο σοβαρό από ότι αν υφίσταται σωματική βία;

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Πριν από τη συζήτηση είναι πιθανό οι μαθητές/-ριες να έχουν ταξινομήσει τη σωματική και τη σεξουαλική βία ως «πολύ σοβαρή», τις ψυχολογικές μορφές βίας ως λιγότερο σοβαρές και μερικές ίσως και ως «καθόλου σοβαρές».

Είναι σημαντικό στο τέλος της συζήτησης οι μαθητές/-ριες να έχουν κατανοήσει τις επιπτώσεις της ψυχολογικής βίας και να συμφωνούν ομόφωνα ότι όλα τα είδη βίας είναι εξίσου σοβαρά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Στη δραστηριότητα αυτή περιγράφονται διάφορα εναλλακτικά σενάρια. Επιλέξτε εκείνα που πιστεύετε ότι είναι πιο κατάλληλα για την ομάδα των μαθητών/-ριών σας.

Διάρκεια 50 λεπτά

- 20 λεπτά για να διαβάσουν οι μαθητές/-ριες τα σενάρια και να απαντήσουν στις ερωτήσεις σε μικρές ομάδες
- 30 λεπτά για συζήτηση

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να κατανοήσουν καλύτερα την ΕΒ, ποια είδη υπάρχουν, πότε συμβαίνει και τι την προκαλεί
- να κατανοήσουν τις επιπτώσεις της κακοποίησης και να αποκτήσουν ενσυναίσθηση για τα άτομα που την υφίστανται
- να κατανοήσουν τον ορισμό της εξουσίας, των ιεραρχιών εξουσίας και το γεγονός ότι η κατάχρηση εξουσίας είναι επιλογή (δηλαδή, ότι η κακοποίηση αποτελεί επιλογή του δράστη και όχι ευθύνη του θύματος)
- να κατανοήσουν τη σύνδεση ανάμεσα στην ΕΒ και το γεγονός ότι κάποια άτομα επιλέγουν να καταχρώνται την εξουσία που διαθέτουν
- να εντοπίσουν συγκεκριμένες τεχνικές για να αμφισβητούν εκείνες τις στάσεις και συμπεριφορές των συνομηλίκων τους που προάγουν την ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον.

Υλικά

- Σενάρια (Φύλλο εργασίας 2.1, προσαρμοσμένα εάν χρειάζεται)
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Μοιράστε από ένα διαφορετικό σενάριο σε κάθε ομάδα 4-6 ατόμων (οι ομάδες να είναι κατά προτίμηση μεικτές ως προς το φύλο).
- 2) Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να διαβάσουν τα σενάρια και στην συνέχεια να συζητήσουν μεταξύ τους τις ερωτήσεις.
- 3) Ενώστε ξανά ολόκληρη την ομάδα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να συνοψίσουν πολύ σύντομα το σενάριό τους και τη συζήτηση που έγινε στην ομάδα τους.
- 4) Συζητήστε τα σενάρια με ολόκληρη την ομάδα χρησιμοποιώντας τις ερωτήσεις για συζήτηση που ακολουθούν.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Σε ποια είδη βίας (π.χ. απομόνωση, απειλές, σωματική βία) υποβλήθηκαν οι άνθρωποι στα σενάρια; Δώστε παραδείγματα.
- Ήταν η βία αυτή έμφυλη; ΓΙΑΤΙ;
- Γιατί υπέστησαν αυτά τα είδη βίαιης συμπεριφοράς οι άνθρωποι στα σενάρια; (Αν δεν έχουν αναφερθεί, επιδιώξτε να ονομαστούν η πίεση από συνομηλίκους, οι ιεραρχίες εξουσίας, η επίρριψη της ευθύνης στο θύμα, η ΕΒ ως «αποδεκτή» ή «φυσιολογική» συμπεριφορά, τα «αστεία-κια», το γεγονός ότι δεν παρεμβαίνουν οι καθηγητές/-ριες, κ.λπ.).
- Ποιες υποθέσεις κάνατε για τα άτομα που κακοποιούνταν; Νομίζετε ότι με κάποιο τρόπο προκαλούσαν την «τιμωρία» τους;
  - Έχουν και οι ίδιοι/-ες ευθύνη για αυτό που συνέβη;
  - Τους άξιζε με κάποιο τρόπο αυτό που τους έκαναν;
- Μπορεί όντως ένα άτομο να προκαλέσει τη βίαιη συμπεριφορά ενός άλλου ατόμου;
- Τι προσπαθούσαν να πετύχουν οι «δράστες» με τη συμπεριφορά τους;
- Ποιες σχέσεις εξουσίας παρατηρήσατε; Ποιος έχει την εξουσία σε αυτές τις καταστάσεις; Γιατί;

- Τι πρέπει να κάνουν τα άτομα που υφίστανται κακοποίηση; Τι μπορεί να τα εμποδίζει να μιλήσουν ή να αντιδράσουν;

Όπως και με την προηγούμενη δραστηριότητα (Δραστηριότητα 2.1), οι συντονιστές/-ριες πρέπει να θυμούνται ότι οι μαθητές/-ριες συχνά δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις μη σωματικές μορφές βίας. Μπορεί επίσης να πιστεύουν ότι η ψυχολογική κακοποίηση έχει ελάχιστες αρνητικές επιπτώσεις στα θύματα.

Το σημαντικότερο πράγμα που πρέπει να μάθουν από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι το θύμα δεν ευθύνεται ποτέ για την έμφυλη βία, αλλά αυτή είναι πάντα μια επιλογή που κάνουν οι δράστες. Αυτό είναι κάτι που οι μαθητές/-ριες δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν. Για παράδειγμα, στις συζητήσεις για το σενάριο 1, οι μαθητές/-ριες είναι πιθανό να κατηγορήσουν την Άννα ότι συμπεριφέρεται με τρόπο που τον αντιλαμβάνονται ως «σεξουαλικά προκλητικό». Στο σενάριο 2, μπορεί να κατηγορήσουν τη Μαρία επειδή έδωσε το τηλέφωνό της στο συμμαθητή της. Ο Πέτρος (σενάριο 3) μπορεί να κατηγορηθεί ότι δεν βοήθησε τους φίλους του στα μαθήματά τους και ότι έκανε την ομάδα του να χάσει. Η Ελίνα (σενάριο 4) μπορεί να κατηγορηθεί ότι «δεν έχει χιούμορ» ή ότι παίρνει «πολύ στα σοβαρά» τα πορνογραφικά περιοδικά, παρά το γεγονός ότι αυτό που κάνουν τα αγόρια είναι υποτιμητικό και προσβλητικό για τις γυναίκες. Τέλος, ο Λευτέρης (σενάριο 5) μπορεί να κατηγορηθεί ότι απέρριψε τη Δάφνη και στο σενάριο 6, ο Γιάννης μπορεί να κατηγορηθεί επειδή αρνήθηκε να πάρει μέρος στην παρενόχληση της Ιουλίας.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, οι συντονιστές/-ριες χρειάζεται να παροτρύνουν τους/τις μαθητές/-ριες να αμφισβητήσουν την αντίληψη ότι

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Κατά το κλείσιμο της δραστηριότητας μπορείτε να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/-ριες να αναφέρουν κάτι που έμαθαν από τα σενάρια. Τα μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά είναι:

- Η έμφυλη βία συμβαίνει και στο σχολείο και είναι πολύ συνηθισμένη. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι είναι κάτι σωστό.
- Ο έμφυλος εκφοβισμός μπορεί να πληγώσει και να βλάψει πάρα πολύ τα άτομα που τον υφίστανται.
- Τα θύματα δεν προκαλούν τη βία με τη συμπεριφορά ή την εμφάνισή τους.

- Αν ήσασταν φίλος/-η τους, πώς θα τα βοηθούσατε; Τι θα τα συμβουλευάτε να κάνουν;

Ευαίσθητα ζητήματα

οι περιπτώσεις εκφοβισμού που περιγράφονται στα σενάρια ήταν με οποιοδήποτε τρόπο δικαιολογημένες. Σαν οδηγό, οι συντονιστές/-ριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον ακόλουθο ορισμό του εκφοβισμού: Ο εκφοβισμός περιλαμβάνει την επιθυμία να βλάψουμε + μια επώδυνη πράξη + μια ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας + την άδικη χρήση της δύναμης/εξουσίας + την εμφανή ευχαρίστηση του δράστη και μια γενικευμένη αίσθηση καταπίεσης από την πλευρά του θύματος (Rigby, 2002).

Οι συντονιστές/-ριες μπορούν να αναφερθούν στην προηγούμενη συνάντηση για τις έμφυλες νόρμες για να ενισχύσουν την αντίληψη ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να το σέβονται ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο επιλέγει/φαίνεται να ταιριάζει με τα συνομήλικά του άτομα. Είναι σημαντικό να παροτρύνονται οι μαθητές/-ριες να ορίσουν τα είδη της βίας που αναγνώρισαν ως έμφυλη. Συχνά οι μαθητές/-ριες αναγνωρίζουν τη βίβλαση συμπεριφορά ως βία, αλλά τους είναι δύσκολο να καταλάβουν ότι η βία αυτή μπορεί να βασίζεται στο κοινωνικό φύλο του ατόμου που την υφίσταται.

Ορισμένοι/-ες μαθητές/-ριες μπορεί να πιστεύουν ότι αν υφίστασαι κακοποίηση πρέπει να την ανταποδώσεις, ώστε να προστατεύσεις τον εαυτό σου και να μη χάσεις το κύρος σου. Είναι σημαντικό οι συντονιστές/-ριες να κατευθύνουν τη συζήτηση σε πιο θετικούς τρόπους αντιμετώπισης καταστάσεων κακοποίησης από την προσφυγή στη βία.

- Οι πράξεις βίας αποτελούν συνειδητή επιλογή των δραστών (θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση με διαφορετικό τρόπο και να εξετάσουν άλλες εναλλακτικές, αλλά επέλεξαν να ενεργήσουν βίβλα).
- Η βία σταματάει μόνο αν υπάρξει κάποια παρέμβαση. Η σιωπή, η ουδετερότητα ή η άρνηση απλώς διαιωνίζουν το πρόβλημα και δεν σπάνε τον κύκλο της βίας. Παρέμβαση θα μπορούσε να είναι να υψώσουμε το ανάστημά μας, να πούμε όχι, να θέσουμε όρια, να ζητήσουμε από έναν ενήλικο/καθηγητή/γονιό/φίλο να παρέμβει.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.1: ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σενάριο 1 – Άννα

Στην τάξη σου έχει έρθει ένα καινούργιο κορίτσι, η Άννα. Είναι πολύ όμορφη και φοράει συχνά κοντές φούστες, μπλούζες με ντεκολτέ και στενά ρούχα που τονίζουν τη σιλουέτα της. Είναι πολύ δημοφιλής και κάθε μήνα εμφανίζεται με διαφορετικό αγόρι. Στο σχολείο γίνονται πολλά αρνητικά σχόλια για την Άννα. Πολλά αγόρια και κορίτσια λένε ότι θα πρέπει να είναι εύκολο να τη ρίξεις στο κρεβάτι. Τα περισσότερα κορίτσια την αποφεύγουν και δεν την κάνουν παρέα επειδή δεν θέλουν «να βγάλουν κακό όνομα».

Το Σαββατοκύριακο, ο Ντίνος, ένα αγόρι από την τάξη σου, συνάντησε την Άννα σε ένα πάρτι και «τα βρήκαν». Έπιναν και οι δύο πολύ και χόρευαν σχεδόν όλη τη βραδιά. Καθώς φλέρταραν, φιλιόντουσαν και περνούσαν καλά, ο Ντίνος προσπάθησε να βάλει το χέρι του κάτω από τη φούστα της Άννας. Εκείνη άρχισε να του φωνάζει να σταματήσει. Ο Ντίνος τη φώναξε «σκύλα» και έφυγε. Τη Δευτέρα, όλοι και όλες στο σχολείο συζητούσαν το περιστατικό και έλεγαν ότι έφταιγε η Άννα επειδή «πήγαινε γυρεύοντας» με την «προκλητική» της συμπεριφορά.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Άννα να νιώσει ο Ντίνος και οι συμμαθητές/ριές της;
- 2) Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά των συμμαθητών/-ριών της Άννας; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 3) Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά του Ντίνου; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Άννας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Άννα;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Άννας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Ντίνου;

Σενάριο 2 - Μαρία

Η Μαρία είναι καινούργια μαθήτρια στην τάξη σου. Ξέρεις ότι αισθάνεται μοναξιά και θέλει να κάνει φίλιες. Ένα κορίτσι τη ρωτάει αν μπορεί να δανειστεί το κινητό της για να τηλεφωνήσει στους γονείς της. Αργότερα βλέπεις αυτό το κορίτσι στο διάδρομο να κρατάει το κινητό της Μαρίας και να γελάει μαζί με μια παρέα άλλων μαθητών/-ριών. Ρωτάς τι συμβαίνει και το κορίτσι σου λέει ότι έστειλε στα περισσότερα αγόρια της τάξης ένα μήνυμα από το κινητό της Μαρίας που έλεγε «Τηλεφωνήστε μου για δωρεάν σεξ». Σου δείχνει ότι έχουν έρθει ήδη αρκετά μηνύματα από αγόρια που της ζητάνε να συναντηθούν. Όλα τα παιδιά που βρίσκονταν στην παρέα αστειεύονται λέγοντας ότι τώρα η Μαρία «έγινε πολύ δημοφιλής».

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Μαρία να νιώσει οι συμμαθητές/ριές της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του κοριτσιού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των παιδιών που γελούσαν και των αγοριών που απάντησαν στο μήνυμα); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Μαρίας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Μαρία;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Μαρίας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του κοριτσιού που πήρε το τηλέφωνο της Μαρίας;

1

2

3

4

5

A

➔ Σενάριο 3 - Πέτρος

Ο Πέτρος είναι ένας από τους καλύτερους μαθητές της τάξης σου. Οι συμμαθητές/-ριές του του ζητάνε τις ασκήσεις και τις εργασίες του για να τις αντιγράψουν, αλλά εκείνος πάντα αρνείται. Έχει άσθμα και αυτό τον δυσκολεύει όταν συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες. Πρόσφατα τον είδες να παθαίνει μια κρίση άσθματος ενώ έπαιζε ποδόσφαιρο. Οι συμπαίκτες του άρχισαν να τον κοροϊδεύουν και να τον φωνάζουν «φλώρο». Ένα από τα αγόρια τον έριξε στις λάσπες και τον έβγαλε φωτογραφία με το κινητό του. Αργότερα, το ίδιο αγόρι σου έδειξε τη σελίδα του στο Facebook, όπου είχε ανεβάσει τη φωτογραφία του Πέτρου με λεζάντα «Έτσι μοιάζουν οι αποτυχημένοι!!!», λέγοντάς σου ότι ήδη αρκετοί συμμαθητές σας είχαν κάνει «like» τη φωτογραφία και ζητώντας σου να πεις σε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα να κάνουν κι εκείνα «like».

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Πέτρο να νιώσει οι συμμαθητές/ριές του;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του αγοριού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των ατόμων που φώναζαν τον Πέτρο «φλώρο» και που έκαναν «like» τη φωτογραφία στο Facebook); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτηρίζες την εμπειρία του Πέτρου έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Πέτρος;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Πέτρου;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του αγοριού;

➔ Σενάριο 4 -Ελίνα

Τον τελευταίο καιρό, κάποια αγόρια στην τάξη κόβουν φωτογραφίες γυμνών γυναικών από πορνογραφικά περιοδικά και τις φέρνουν στο σχολείο. Τις σχολιάζουν δυνατά μπροστά σε όλα τα παιδιά και τις συγκρίνουν με κορίτσια από το σχολείο. Κάποια στιγμή ακούς μία συμμαθήτριά σου, την Ελίνα, να λέει στα αγόρια ότι είναι σιχαμένα, αλλά εκείνα απλώς την περιγελούν. Τη φωνάζουν «παρθένα» και της προτείνουν να της στείλουν email με φωτογραφίες για να «μορφωθεί» λίγο γύρω από το σεξ. Κάποια από τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης γελάνε με αυτό.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τη Ελίνα να νιώσει οι συμμαθητές της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν φέρνοντας πορνογραφικό υλικό στην τάξη και αποκαλώντας την Ελίνα «παρθένα»;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των παιδιών που γέλασαν όταν τα αγόρια αποκάλεσαν την Ελίνα «παρθένα»; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία της Ελίνας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ελίνα;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Ελίνας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η των αγοριών;

Σενάριο 5 – Λευτέρης

Ο Λευτέρης είναι συμμαθητής σου στο σχολείο. Μια άλλη συμμαθήτριά σας, η Δάφνη, του ζήτησε να βγούνε, αλλά εκείνος δεν ήθελε. Από τότε, η Δάφνη και οι φίλες της τον κοροϊδεύουν κάθε φορά που συναντιούνται. Τον ρωτάνε δυνατά, έτσι ώστε να ακούνε όλοι, μήπως «προτιμάει τα αγόρια απ' τα κορίτσια». Ορισμένοι καθηγητές τις άκουσαν, αλλά αγνόησαν τα σχόλια. Πρόσφατα, η Δάφνη και οι φίλες της άφησαν στο θρανίο του Λευτέρη ενημερωτικά φυλλάδια για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και τις οργανώσεις υποστήριξής τους.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν το Λευτέρη να νιώσει η Δάφνη και οι φίλες της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά της Δάφνης; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των φίλων της Δάφνης και των καθηγητών που αγνόησαν τα σχόλια; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία του Λευτέρη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Λευτέρης;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Λευτέρη;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Δάφνης;

Σενάριο 6 – Ιουλία και Γιάννης⁹

Η Ιουλία πηγαίνει στη Γ' Γυμνασίου. Κάθε φορά που έχει μάθημα Αγγλικών, πρέπει να περάσει από ένα διάδρομο δίπλα στο γυμναστήριο. Μερικές φορές έξω από στο γυμναστήριο βρίσκεται μια παρέα αγοριών και κάθε φορά που τη βλέπουν αρχίζουν να κάνουν αστεία και να «πετάνε» σεξουαλικά υπονοούμενα. Δεν της μιλάνε απευθείας, αλλά κάνουν σχόλια σεξουαλικού χαρακτήρα, όπως «Κοίτα τον πισινό της» ή «Θα το έκανα μαζί της». Συμμετέχουν όλα τα αγόρια, εκτός από τον Γιάννη που δεν δείχνει να του αρέσει αυτή η συμπεριφορά. Η υπόλοιπη παρέα αρχίζει να πειράζει τον Γιάννη λέγοντας ότι προφανώς δεν του αρέσουν οι γυναίκες και ότι είναι πολύ παράξενος.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Ιουλία να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
- 2) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Γιάννη να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Ιουλίας και του Γιάννη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστησαν;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ιουλία;
- 6) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Γιάννης;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Ιουλίας ή του Γιάννη;
- 8) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η των αγοριών;

9) Το σενάριο «Ιουλία και Γιάννης» έχει τροποποιηθεί από μια δραστηριότητα του Υλικού Εκπαίδευσης και Δράσης της Καμπάνιας της Λευκής Κορδέλας (White Ribbon Campaign) (http://whiteribbon.ca/educational_materials/, <http://goo.gl/WuAvj>)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.3: ΨΗΦΙΣΤΕ ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ!¹⁰**Διάρκεια**
30 λεπτά**Μαθησιακοί στόχοι**

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν πιθανούς φραγμούς που εμποδίζουν τους/τις νέους/-ες να αντιταχθούν στην έμφυλη βία
- να αναζητήσουν διαφορετικούς τρόπους αντίδρασης σε περιστατικά έμφυλης βίας.

Υλικά

- Μια γραμμή στο πάτωμα σχεδιασμένη με κολλητική ταινία
- Μια λίστα με ερωτήσεις για τον/την συντονιστή/-ρια

Προετοιμασία

- Χωρίστε με την κολλητική ταινία την αίθουσα σε δύο μέρη και βάλτε στις άκρες δύο ταμπέλες που γράφουν: ΣΥΜΦΩΝΩ και ΔΙΑΦΩΝΩ.

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Εξηγήστε στους/στις μαθητές/-ριες ότι θα διαβάσετε δυνατά ορισμένες προτάσεις που θα αφορούν ενέργειες που θα μπορούσαν να έχουν κάνει τα θύματα στα σενάρια της Δραστηριότητας 2.1 για να προστατευτούν από την ΕΒ. Εξηγήστε ότι θα πρέπει να εκφράσουν κατά πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν με κάθε πρόταση «ψηφίζοντας με τα πόδια τους».
- 2) Δείξτε τη γραμμή στο δάπεδο και εξηγήστε ότι η γραμμή χωρίζει το πάτωμα σε δύο μέρη, ένα για το «συμφωνώ» και ένα για το «διαφωνώ». Όταν αποφασίσουν ποια είναι η γνώμη τους για κάθε πρόταση, θα πρέπει να μετακινηθούν και να σταθούν στην αντίστοιχη πλευρά.
- 3) Κατόπιν, οι μαθητές/-ριες της κάθε πλευράς θα πρέπει εξηγήσουν γιατί διάλεξαν να σταθούν εκεί. Ο στόχος είναι να χρησιμοποιήσουν ισχυρά επιχειρήματα για να προσπαθήσουν να πείσουν τους/τις άλλους/-ες μαθητές/-ριες να αλλάξουν γνώμη και θέση και να μεταφερθούν στην άλλη πλευρά.
- 4) Μερικές χρήσιμες οδηγίες:
  - Κανείς/μία δεν μιλάει μέχρι να πάρουν όλοι/-ες τις θέσεις τους.
  - Όσο περισσότερο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με μια πρόταση, τόσο πιο μακριά από το κέντρο (δηλαδή τη γραμμή) θα σταθείτε.
  - Κανείς/μία δεν μπορεί να σταθεί επάνω στη γραμμή του κέντρου, αλλά αν κάποιος/-α δεν μπορεί να αποφασίσει ή αισθάνεται μπερδεμένος/η, μπορεί να σταθεί κοντά στο κέντρο, από τη μία ή την άλλη πλευρά.
  - Οι μαθητές/-ριες έχουν το δικαίωμα να αλλάξουν την αρχική τους θέση αν θεωρήσουν τα επιχειρήματα που παρουσιάζονται έγκυρα και πειστικά. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, πρέπει να αλλάξουν πλευρά.
- 5) Πριν αρχίσετε να διαβάσετε τις προτάσεις, θυμίστε στους/στις μαθητές/-ριες τους Βασικούς Κανόνες και εξηγήστε τους ότι όλοι/-ες έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν την άποψή τους χωρίς να τους/τις επικρίνουν, να τους/τις υποτιμούν ή να τους/τις προσβάλλουν.

Προτάσεις προς ψηφοφορία που θα διαβαστούν:

¹⁰ Η δραστηριότητα προέρχεται τροποποιημένη από το 'Doorways I': Student Training Manual on School related gender based violence prevention and response

- 1) Το άτομο που κακοποιείται πρέπει να ανταποδώσει, κάνοντας κάτι εξίσου βίαιο στα άτομα που του άσκησαν τον εκφοβισμό.
- 2) Οι φίλοι και οι φίλες του κακοποιημένου ατόμου ΔΕΝ πρέπει να παρέμβουν.
- 3) Αν το άτομο που κακοποιείται μιλήσει στους γονείς του για αυτό που του συμβαίνει, θα κάνει τα πράγματα χειρότερα.
- 4) Το άτομο που κακοποιείται πρέπει να μιλήσει στους φίλους και τις φίλες του και να ζητήσει τη συμβουλή τους.
- 5) Δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτα αν το άτομο που κακοποιείται μιλήσει για το περιστατικό σε κάποιον καθηγητή ή κάποια καθηγήτριά του.
- 6) Το άτομο που κακοποιείται πρέπει να μιλήσει για το περιστατικό σε σύμβουλο ή ψυχολόγο.
- 7) Οι ενήλικοι πάντα σε ακούνε και σε παίρνουν στα σοβαρά όταν τους μιλάς για τα προβλήματά σου.

Ερωτήσεις για συζήτηση

Μετά από τη δραστηριότητα μπορείτε αν θέλετε να συνεχίσετε τη συζήτηση, χρησιμοποιώντας σαν οδηγό ορισμένα από τα παρακάτω ερωτήματα:

- Είναι προτιμότερο κάποιος/-α που υφίσταται EB να κρατήσει παθητική στάση και να μην αντιδράσει; Γιατί ναι; Γιατί όχι;
- Τι κίνδυνο θα διέτρεχε κάποιος/-α που υφίσταται τέτοια συμπεριφορά (EB) αν δεν μιλούσε γι' αυτό;
- Τι είναι προτιμότερο, να ζητήσεις υποστήριξη από κάποιο ενήλικο άτομο ή από κάποιο/-α φίλο/η;
- Γιατί μπορεί να είναι δύσκολο να μιλήσεις σε ένα ενήλικο άτομο, π.χ. σε κάποιον/-α καθηγητή/-ρια;
- Ποιο θα είναι το όφελος αν ζητήσεις βοήθεια από κάποιο ενήλικο άτομο;
- Θα ήταν ευκολότερο να μιλήσεις σε κάποιο/-α φίλο/η; Εάν ναι, γιατί;
- Πώς μπορούν να βοηθήσουν οι φίλοι/-ες;
- Τι περιορισμούς έχει η υποστήριξη που μπορούν να προσφέρουν οι φίλοι/-ες;

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

- Θυμίστε στους/στις μαθητές/-ριες ότι οι γονείς, οι καθηγητές/-ριες και οι υπόλοιποι/-ες ενήλικοι/-ες θέλουν να τους/τις προστατέψουν από τη βία και θα κάνουν ό,τι μπορούν για να τους/τις στηρίξουν.
- Αν υποστούν οποιουδήποτε είδους βία, πρέπει όσο πιο γρήγορα γίνεται να μιλήσουν σε κάποιον/-α ενήλικο/η που εμπιστεύονται (καθηγητή/-ρια, γονιό κ.λπ.).
- Τονίστε πως ό,τι κι αν συμβαίνει, δεν φταίνε για τη βία και την κακοποίηση που υφίστανται. Δεν πρέπει ποτέ να αισθάνονται ντροπή ή ενοχές.
- Αν κάποιος τους πει να μην το πουν ή απειλήσει τους/τις ίδιους/-ες ή άλλο πρόσωπο που γνωρίζουν, πρέπει να μιλήσουν αμέσως σε κάποιον/-α ενήλικο/η που εμπιστεύονται.
- Οι φίλοι/-ες μπορούν επίσης να αποτελέσουν ασφαλές περιβάλλον, όπου μπορούν να εκφράσουν τα αισθήματά τους και να λάβουν ψυχολογική στήριξη.
- Τα άτομα που γίνονται μάρτυρες περιστατικών EB ως θεατές δεν πρέπει να σιωπούν ή να κρατάνε παθητική στάση. Η σιωπή είναι ένας τρόπος να πούμε ότι η κακοποίηση είναι αποδεκτή.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.4: ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Διάρκεια
25 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν τι μπορούν να κάνουν για να πάρουν θέση ενάντια στην ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον
- να εντοπίσουν τι μπορεί να κάνει το σχολείο (π.χ. οι καθηγητές/-ριες) για να στηρίξει τους/τις μαθητές/-ριες να αντιταχθούν στην ΕΒ.

Υλικά

- Φύλλο εργασίας 2.4
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Μοιράστε από ένα αντίτυπο του Φύλλου εργασίας 2.3 σε κάθε μαθητή/-ρια.
- 2) Δώστε τους 5 λεπτά για να διαβάσουν τις ερωτήσεις και να σκεφτούν τις απαντήσεις τους.
- 3) Εξηγήστε τους ότι για τις δύο πρώτες ερωτήσεις δεν είναι υποχρεωμένοι/-ες να μοιραστούν τις απαντήσεις τους με την ομάδα, αν δεν θέλουν. Οι ερωτήσεις αυτές είναι για να τις σκεφτούν μόνοι/-ες τους.
- 4) Συζητήστε τις προτάσεις των μαθητών/-ριών για τους τρόπους αντιμετώπισης της ΕΒ στο σχολικό περιβάλλον, δηλαδή τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις (γ) και (δ).
- 5) Καταγράψτε σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί τις απαντήσεις στις ερωτήσεις (γ) και (δ).

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Στο τέλος της δραστηριότητας μπορείτε να ρωτήσετε τους/τις μαθητές/-ριες τι σκέφτονται ότι θα μπορούσαν να κάνουν με τους «Κανόνες του Σχολείου» που δημιούργησαν (π.χ. να τους δώσουν στη διεύθυνση του σχολείου, να φτιάξουν με αυτούς μια αφίσα για το σχολείο τους, κ.λπ.).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.4

- EP1** Μπορείς να σκεφτείς περιπτώσεις κατά τις οποίες έχεις βιώσει προσωπικά ή έχεις γίνει μάρτυρας ΕΒ στο σχολικό σου περιβάλλον; (Δεν είσαι υποχρεωμένος/-η να μοιραστείς αυτή την εμπειρία σου με την ομάδα, αν δεν θέλεις)
- EP2** Μπορείς να σκεφτείς περιπτώσεις κατά τις οποίες υπήρξες ο/η ίδιος/-α δράστης ΕΒ, δηλαδή που χρησιμοποίησες βίαιη συμπεριφορά απέναντι σε κάποιο άλλο άτομο; (Δεν είσαι υποχρεωμένος/-η να μοιραστείς αυτή την εμπειρία σου με την ομάδα, αν δεν θέλεις)
- EP3** Τι μπορείς να κάνεις εσύ και οι συμμαθητές/ριές σου για να αντιταχθείτε στην ΕΒ;
- EP4** Τι μπορεί να κάνει το σχολείο για να βοηθήσει εσένα και τους/τις συμμαθητές/-ριές σου να αντιταχθείτε στην ΕΒ;

1

2

3

4

5

Α

3

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΙΣ
ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	54
Ανασκόπηση δραστηριοτήτων	56
3.1 Δραστηριότητα: Μύθοι και Πραγματικότητες για την Έμφυλη Βία	57
Φύλλο εργασίας	58
Απαντήσεις για το Φύλλο εργασίας 3.1	59
3.2 Δραστηριότητα: Παιχνίδι ρόλων	61
Φύλλο εργασίας: Παιχνίδι ρόλων: Γιώργος και Εβελίνα	64
3.3 Δραστηριότητα: Παρεμβάσεις Παρευρισκομένων	66

αποδεκτό ένα αγόρι να πιάσει ένα κορίτσι να κάνουν σεξ αν βγαίνουν μαζί¹¹. Μία άλλη ποιοτική έρευνα σε δείγμα νέων γυναικών στην Κύπρο έδειξε ότι πολλές νέες κοπέλες αισθάνονται πίεση να έχουν σεξουαλική επαφή με το αγόρι τους, επειδή φοβούνται ότι αν δεν το κάνουν θα τις χωρίσει (MIGS, 2008a και 2008b).

ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΕΒ

Αν και γνωρίζουν διαφορετικές μορφές έμφυλης βίας, όπως η ενδοοικογενειακή βία και ο βιασμός, πολλοί/-ές νέοι/-ες πιστεύουν τους μύθους που επικρατούν σχετικά με τις αιτίες που βρίσκονται πίσω από αυτό το είδος βίας. Η ερμηνεία τους αντανακλά τις νοοτροπίες επίρριψης της ευθύνης στο θύμα που υπάρχουν στην κοινωνία μας: οι γυναίκες πέφτουν θύματα βιασμού επειδή φοράνε προκλητικά ρούχα και συνεχίζουν να υφίστανται ενδοοικογενειακή βία επειδή δεν χωρίζουν το σύντροφο που τις κακοποιεί. Για τους νέους ανθρώπους, όπως και για τους ενήλικους, είναι δύσκολο να πιστέψουν ότι ένα άτομο με αυτοπεποίθηση και δυναμισμό μπορεί να πέσει θύμα κακοποίησης και θεωρούν τα θύματα αδύναμα ή με κάποιο τρόπο ανεπαρκή. Η βία που ασκούν οι δράστες δεν γίνεται απαραίτητα κατανοητή ως επιθυμία να ελέγξουν το άλλο άτομο, αλλά μάλλον σαν αποτέλεσμα βαθύτερων προβλημάτων ψυχικής υγείας, άγχους, κατάχρησης ουσιών, παιδικών εμπειριών κακοποίησης ή αδυναμίας να ελέγξουν τις σεξουαλικές ορμές τους.

Όπως και με τις Συναντήσεις για τις έμφυλες νόρμες και τον έμφυλο εκφοβισμό, οι Δραστηριότητες του Youth4Youth για τη βία στις σχέσεις προσφέρουν στους νέους έναν ασφαλή χώρο για να αμφισβητήσουν τις αντιλήψεις και τις πεποιθήσεις τους, επιτρέποντάς τους έτσι να εμποδίσουν αυτού του είδους τη βία να επηρεάσει τη ζωή τους. Το βασικό μήνυμα είναι ότι η βία στις σχέσεις δεν είναι ποτέ δικαιολογημένη και ότι είναι πάντα ευθύνη του δράστη και όχι του θύματος.

ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΒΙΩΝΟΥΝ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΤΗ ΒΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Κατά τη διαδικασία κατανόησης των αιτιών και των συνεπειών της έμφυλης βίας στις σχέσεις, οι νέοι/-ές είναι πιθανό να αμφισβητήσουν το βάρος που δίνουν οι δραστηριότητες των Συναντήσεων στη βία που ασκείται από άνδρες εις βάρος γυναικών και κοριτσιών. Στη διάρκεια των δραστηριοτήτων, είναι σημαντικό

να γίνει αποδεκτό ότι υπάρχουν θεμελιώδεις διαφορές ανάμεσα στις εμπειρίες αγοριών και κοριτσιών.

Έρευνα που έγινε στο Ηνωμένο Βασίλειο, σε δείγμα 1.353 ατόμων άνω των 13 ετών, έδειξε ότι τα ποσοστά κοριτσιών και αγοριών που ανέφεραν ότι είχαν βιώσει συναισθηματική και σωματική βία στις συντροφικές τους σχέσεις ήταν παρόμοια. Ωστόσο, τα κορίτσια ανέφεραν συχνότερα ότι η βία ήταν επαναλαμβανόμενη, παραμένοντας στο ίδιο επίπεδο ή εντεινόμενη με την πάροδο του χρόνου. Επίσης, τριπλάσιο ποσοστό κοριτσιών ανέφεραν ότι είχαν υποστεί πιο σοβαρές μορφές σωματικής βίας, όπως γροθιές ή χτυπήματα με κάποιο αντικείμενο, ενώ το πιο αξιοσημείωτο είναι ότι πενταπλάσιο ποσοστό κοριτσιών δήλωσαν ότι η βία είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ζωής τους. Ποσοστό της τάξης του 31% των κοριτσιών και του 16% των αγοριών ανέφεραν κάποια μορφή σεξουαλικής βίας από τον/τη σύντροφο, ωστόσο μόνο το 13% των αγοριών, σε σύγκριση με το 70% των κοριτσιών, ανέφεραν ότι αυτό είχε αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής τους (Barter et al., 2009).

Τα ευρήματα αυτά, σε καμία περίπτωση, δεν υποδεικνύουν ότι η έμφυλη βία δεν έχει επιπτώσεις στην ποιότητα της ζωής των αγοριών, αλλά αντιθέτως ότι οι επιπτώσεις είναι (ή εκλαμβάνονται ως) λιγότερο σοβαρές. Ίσως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι, εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο κοινωνικοποιούνται τα αγόρια, τους είναι πιο δύσκολο να αναγνωρίσουν ή να αποκαλύψουν αυτού του είδους τη βία. Και αντίστροφα, αν τα αγόρια θεωρούν αμελητέες τις επιπτώσεις της δικής τους θυματοποίησης, μπορεί επίσης να πιστεύουν ότι η δική τους βίαιη συμπεριφορά έχει εξίσου αμελητέες επιπτώσεις στη σύντροφό τους. Μια προσέγγιση, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, που θα διασφαλίζει ότι η σοβαρότητα της βίας μεταξύ συντρόφων για τα κορίτσια αναγνωρίζεται και συζητιέται ανοιχτά, θα επιτρέψει στα αγόρια να κατανοήσουν τις επιπτώσεις αυτής της βίας για τις συντρόφους τους καθώς και για τον εαυτό τους. Αναμφίβολα, κανένας νέος άνθρωπος δεν θέλει να υφίσταται ή να ασκεί βία στις σχέσεις του. Όταν κορίτσια και αγόρια περιγράφουν τον/την ιδεώδη σύντροφο αξιολογούν ως πολύ σημαντική μεν τη σωματική έλξη, αλλά ταυτόχρονα θέλουν κάποιον/-α που να μπορούν να εμπιστευτούν, που να είναι διασκεδαστικός/-ή και κοινωνικός/-ή, που να τους/τις καταλαβαίνει και να τους/τις σέβεται.

11) Για περισσότερες πληροφορίες για την ερευνητική μεθοδολογία και τα ευρήματα του Youth4Youth, επισκεφθείτε το: <http://medinstgenderstudies.org/news/youth4youth-empowering-young-people-in-preventing-gender-based-violence-through-peer-education/>, <http://goo.gl/Gwclv>

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 3

Στόχος

3.1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΒ

30 λεπτά

- Οι μαθητές/-ριες να μπορούν να εντοπίζουν και να αποδομούν τους συνηθισμένους μύθους για την έμφυλη βία.

3.2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

50 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να μπορούν να αναγνωρίζουν τα προειδοποιητικά σημάδια της ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις
- να κατανοήσουν το γεγονός ότι η ΕΒ είναι «συστηματική» κακοποίηση και όχι μια μεμονωμένη πράξη
- να συζητήσουν πώς μπορεί να διαφέρουν για τα αγόρια και τα κορίτσια οι εμπειρίες ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις
- να εξετάσουν πώς μπορεί να δίνουν μια «ρομαντική χροιά» στη βία στις σχέσεις
- να εξετάσουν πώς αντιδρούν οι ίδιοι/-ες στην ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις και να εντοπίσουν τα εμπόδια που συχνά δυσκολεύουν τους ανθρώπους να αντιταχθούν στην ΕΒ (άγνοια, φόβος, εντύπωση ότι πρόκειται για «προσωπικό ζήτημα»).

3.3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΠΑΡΕΥΣΙΣΚΟΜΕΝΩΝ

30 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν τα εμπόδια που συχνά δυσκολεύουν τους ανθρώπους να αντιταχθούν στην ΕΒ (άγνοια, φόβος ή εντύπωση ότι πρόκειται για «προσωπικό ζήτημα»)
- να αναζητήσουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιδρούν σε περιστατικά ΕΒ σε συντροφικές σχέσεις χωρίς να διακινδυνεύουν την ασφάλειά τους
- να κατανοήσουν πώς μπορούν να προστατεύσουν τον εαυτό τους και άλλα άτομα από την ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.1: ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Διάρκεια
35 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες να μπορούν να εντοπίζουν και να αποδομούν τους συνηθισμένους μύθους για την έμφυλη βία.

Υλικά

- Φύλλο εργασίας 3.1 με δηλώσεις προς συζήτηση
- Κολλητική ταινία

Προετοιμασία

Εκτυπώστε αντίτυπα του Φύλλου εργασίας 3.1

Δραστηριότητα- Προτεινόμενη διαδικασία βήμα προς βήμα

- 1) Εξηγήστε στους/στις μαθητές/-ριες ότι η Συνάντηση 3 έχει να κάνει με τη διερεύνηση των επιπτώσεων της ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις. Ωστόσο, πριν καταπιαστούν με αυτό το ζήτημα, θα εξετάσουν ορισμένες διαδεδομένες αντιλήψεις για τη βία. Ο στόχος της δραστηριότητας είναι να αποφασίσουν αν οι αντιλήψεις αυτές αποτελούν πραγματικότητες ή μύθους.
- 2) Χωρίστε τους/τις μαθητές/-ριες σε ομάδες 4-6 ατόμων και δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του Φύλλου εργασίας 3.1.
- 3) Δώστε στις ομάδες 10 λεπτά για να διαβάσουν τις δηλώσεις, να συζητήσουν και να αποφασίσουν αν πρόκειται για μύθους ή πραγματικότητες.
- 4) Ζητήστε από ένα/μία μαθητή/-ρια από κάθε ομάδα να διαβάσει την πρώτη δήλωση και να παρουσιάσει την άποψη της ομάδας γι' αυτή.
  - i) Ρωτήστε τους/τις υπόλοιπους/-ες αν συμφωνούν ή διαφωνούν.
  - ii) Ρωτήστε γιατί νομίζουν ότι η συγκεκριμένη δήλωση αποτελεί μύθο ή πραγματικότητα.
  - iii) Πείτε τους τη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την.
- 5) Συνεχίστε με την επόμενη δήλωση, και ούτω καθεξής.

Ένας πολύ καλός τρόπος για να κάνετε πιο δυναμική αυτή τη δραστηριότητα είναι να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/-ριες να «ψηφίσουν με τα πόδια». Σχηματίστε με την κολλητική ταινία μια γραμμή στη μέση της αίθουσας και ορίστε ποια πλευρά είναι ο «μύθος» και ποια η «πραγματικότητα». Διαβάστε δυνατά κάθε δήλωση και περιμένετε να διαλέξουν πλευρά οι μαθητές/-ριες. Όσοι/-ες δεν είναι σίγουροι/-ες για την απάντηση μπορούν να σταθούν στη μέση.

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Ρωτήστε τους/τις μαθητές/-ριες αν υπήρξε κάτι που τους έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στις δηλώσεις. Στο τέλος, συνοψίστε τα αποτελέσματα της δραστηριότητας και τονίστε τα ακόλουθα σημεία:

- Σε γενικές γραμμές, οι μύθοι για την έμφυλη βία ρίχνουν την ευθύνη στο θύμα ή σε κάποιον άλλο παράγοντα, όπως το αλκοόλ, ο θυμός ή η ψυχική ασθένεια. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι μύθοι αυτοί απομακρύνουν την προσοχή από τις πράξεις του ατόμου που ασκεί τη βία, το οποίο όμως έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη βίαιη συμπεριφορά του.
- Αν κατανοήσουμε τους μύθους και την πραγματικότητα για τη βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων μπορεί να μας βοηθήσει να εστιάσουμε την προσοχή μας στην υπευθυνότητα του δράστη. Αυτό είναι ένα απαραίτητο βήμα τόσο για την αντιμετώπιση όσο και για την πρόληψη της βίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3.1

Ακολουθεί ένας κατάλογος συνηθισμένων πεποιθήσεων για τη βία. Σκεφτείτε αν οι δηλώσεις αυτές είναι μύθος ή πραγματικότητα και βάλτε την απάντησή σας σε κύκλο!

1	Θύματα βίας είναι συνήθως τα άτομα με αδύναμο χαρακτήρα.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
2	Η σωματική κακοποίηση είναι πιο σοβαρή από τη λεκτική.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
3	Οι βίαιοι άνθρωποι είναι άτομα που δεν μπορούν να ελέγξουν το θυμό τους: είναι, δηλαδή, μια στιγμιαία απώλεια αυτοελέγχου.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
4	Οι άνθρωποι που υφίστανται διαρκή κακοποίηση και δεν το καταγγέλλουν, μάλλον θέλουν να συνεχιστεί.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
5	Το κακόβουλο κουτσομπολιό και η διάδοση αρνητικών φημών είναι μορφές βίας.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
6	Είναι λιγότερο σοβαρό να κοροϊδεύεις και να χλευάζεις κάποιον/-α μέσω Facebook παρά κατά πρόσωπο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
7	Είναι OK ένα αγόρι να πιέζει ένα κορίτσι να κάνουν σεξ εάν βγαίνουν μαζί.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
8	Η σοβαρότητα της σεξουαλικής παρενόχλησης έχει υπερτονιστεί: οι περισσότερες περιπτώσεις είναι ασήμαντες και δεν είναι τίποτα άλλο από άκακο φλερτ.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
9	Η κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών είναι αιτίες της βίας.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
10	Η βία στις συντροφικές ρομαντικές σχέσεις είναι πιο συνηθισμένη μεταξύ ενηλίκων παρά μεταξύ νέων.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
11	Η βία στις σχέσεις εμφανίζεται συχνότερα μεταξύ ατόμων που είναι φτωχά ή έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
12	Η ζήλεια είναι ένδειξη ότι ο/η σύντροφός σου σε αγαπάει.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
13	Ορισμένες φορές τα κορίτσια προκαλούν τη σεξουαλική βία με τον τρόπο που ντύνονται ή συμπεριφέρονται.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
14	Όταν ένα κορίτσι αρνείται να κάνει σεξ με ένα αγόρι με το οποίο φλερτάρει, απλώς «κάνει τη δύσκολη».	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
15	Οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σεξουακικά από κάποιον που γνωρίζουν παρά από κάποιον άγνωστο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
16	Όταν δύο άτομα βγαίνουν μαζί ή έχουν συντροφική σχέση δεν μπορεί να υπάρξει βιασμός.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
17	Αν το θύμα εγκαταλείψει τον/τη βίαιο/-η σύντροφο, η βία θα σταματήσει.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1) ΘΥΜΑΤΑ ΒΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΗΘΩΣ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΔΥΝΑΜΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (ΜΥΘΟΣ)

Δεν υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος «τύπος» ανθρώπου που είναι πιο πιθανό να πέσει θύμα κακοποίησης ή βίας: μπορεί να συμβεί στην καθημέρα και στον καθένα. Πολύ δυνατοί χαρακτήρες μπορεί να υποστούν εκφοβισμό επειδή είναι καινούργιοι/-ες στο σχολείο και δεν έχουν ακόμα ένα δίκτυο φιλικών σχέσεων. Μπορεί επίσης να στοχοποιηθούν εξαιτίας των πεποιθήσεων ή των απόψεών τους ή επειδή διαφέρουν από το σύνολο κατά κάποιον άλλο τρόπο. Τελικά, αυτό που προκαλεί τη βία δεν είναι κάποιο στοιχείο του χαρακτήρα ή της συμπεριφοράς του θύματος. Η βία είναι πάντα επιλογή του ατόμου που την ασκεί.

2) Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΣΟΒΑΡΗ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΚΤΙΚΗ (ΜΥΘΟΣ)

Η λεκτική κακοποίηση μπορεί να είναι εξίσου επώδυνη και τρομακτική με τη σωματική. Το να μας υποτιμούν ή να μας πειράζουν συνεχώς μπορεί να προκαλέσει μακροπρόθεσμα ψυχικά και συναισθηματικά τραύματα, τα οποία μπορεί να είναι εξίσου καταστροφικά με εκείνα που θα προκαλούσαν εμπειρίες σωματικής κακοποίησης.

3) ΟΙ ΒΙΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥΝ ΤΟ ΘΥΜΟ ΤΟΥΣ: ΕΙΝΑΙ, ΔΗΛΑΔΗ, ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ ΑΠΩΛΕΙΑ ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΥ (ΜΥΘΟΣ)

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν χρησιμοποιούν βία όταν θυμώνουν. Οι βίαιοι ή βάνασοι άνθρωποι δεν είναι απλά «εκτός εαυτού». Αντίθετα, επιλέγουν συνειδητά να είναι βίαιοι και, επιπλέον, διαλέγουν το θύμα τους.

4) ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΔΙΑΡΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟ ΚΑΤΑΓΕΛΛΟΥΝ, ΜΑΛΛΟΝ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΤΕΙ (ΜΥΘΟΣ)

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση. Μπορεί να φοβούνται το δράστη, μπορεί να φοβούνται ότι δεν θα τους πιστέψουν ή ότι αν μιλήσουν σε κάποιον/-α η κατάσταση θα γίνει χειρότερη. Μπορεί επίσης να ντρέπονται ή ακόμα και να νομίζουν ότι ευθύνονται οι ίδιοι/-ες για την κακοποίηση, ότι έκαναν κάτι που την προκάλεσε. Χωρίς υποστήριξη από φίλους/-ες ή κάποιο ενήλικο άτομο που εμπιστεύονται, μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να κάνουν το πρώτο βήμα για να μιλήσουν για την εμπειρία τους και να ζητήσουν βοήθεια.

5) ΤΟ ΚΑΚΟΒΟΥΛΟ ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΛΙΟ ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΦΗΜΩΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Η διάδοση κακόβουλων κουτσομπολιών ή φημών είναι μια μορφή ψυχολογικής βίας και μπορεί να προ-

καλέσει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ψυχική και συναισθηματική υγεία του θύματος.

6) ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΟΒΑΡΟ ΝΑ ΚΟΡΟΪΔΕΥΕΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΧΛΕΥΑΖΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟΝ/-Α ΜΕΣΩ FACEBOOK ΠΑΡΑ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΟ (ΜΥΘΟΣ)

Η κακοποίηση με ηλεκτρονικά μέσα (είτε πρόκειται για SMS, email ή μέσα κοινωνικής δικτύωσης) είναι εξίσου σοβαρή όπως και όταν συμβαίνει κατά πρόσωπο.

7) ΕΙΝΑΙ ΟΚ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΝΑ ΠΙΕΖΕΙ ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΣΕΞ ΕΑΝ ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΜΑΖΙ (ΜΥΘΟΣ)

Κανένα άτομο δεν πρέπει να πιέζεται ή να εξαναγκάζεται να κάνει σεξ, ανεξάρτητα αν έχει κάποια σχέση ή όχι. Ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα είναι μια μορφή κακοποίησης και δεν έχει καμία σχέση με την αγάπη.

(Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια: κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μπορείτε να αντιστρέψετε την πρόταση: Ένα κορίτσι επιτρέπεται να πιέζει το αγόρι με το οποίο βγαίνει να κάνουν σεξ)

8) Η ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΕΧΕΙ ΥΠΕΡΤΟΝΙΣΤΕΙ: ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΑΣΗΜΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΙΠΟΤΑ ΑΛΛΟ ΑΠΟ ΑΚΑΚΟ ΦΛΕΡΤ (ΜΥΘΟΣ)

Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να είναι εφιαλτική. Δεν έχει καμία σχέση με φλερτ εκ μέρους του δράστη, αλλά αφορά κυρίως τον έλεγχο, την κυριαρχία και/ή την τιμωρία του θύματος. Παραδείγματα σεξουαλικής παρενόχλησης είναι οι άμεσες ή έμμεσες απειλές ή δωροδοκίες με αντάλλαγμα σεξουαλική δραστηριότητα, σεξουαλικά υπονοούμενα και σχόλια, αστεία με σεξουαλικό περιεχόμενο, ανεπιθύμητα αγγίγματα ή άλλη σωματική επαφή ανεπιθύμητη επίδειξη υλικού με σεξουαλικό περιεχόμενο και απόπειρα ή πραγματοποίηση σεξουαλικής επίθεσης.

9) Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΛΚΟΟΛ ΚΑΙ ΟΥΣΙΩΝ ΕΙΝΑΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ (ΜΥΘΟΣ)

Παρόλο που το αλκοόλ και τα ναρκωτικά συνδέονται συχνά με τη βία, δεν μπορούν να μετατρέψουν ένα μη βίαιο άτομο σε βίαιο. Το βίαιο άτομο μπορεί να χρησιμοποιεί το αλκοόλ σαν δικαιολογία για τη βία που ασκεί ή το αλκοόλ μπορεί να τον/την εμποδίσει να συνειδητοποιήσει το επίπεδο βίας που ασκεί, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι το αλκοόλ είναι η αιτία της βίας. Πολλοί άνθρωποι κακοποιούν τις/τους συντρόφους τους χωρίς να έχουν καταναλώσει καθόλου αλκοόλ, ενώ υπάρχουν δράστες κακοποίησης που δεν πίνουν καθόλου.

1

2

3

4

5

Α

10) Η ΒΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΝΕΩΝ (ΜΥΘΟΣ)

Η βία στις σχέσεις είναι εξίσου συνηθισμένη μεταξύ νέων όσο και μεταξύ ενηλίκων. Μπορεί να περιλαμβάνει συναισθηματική κακοποίηση, όπως όταν ελέγχει ποια άτομα βλέπει ο/η σύντροφός σου ή τι φοράει, όταν ταπεινώνεις τη/το σύντροφό σου, τη/τον βρίζεις και απειλείς ότι θα «χωρίσετε» αν δεν φέρεται με έναν ορισμένο τρόπο. Μπορεί, επίσης, να περιλαμβάνει σωματική και σεξουαλική βία. Οι νέοι/-ες ίσως δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν ή να παραδεχτούν ότι αυτού του είδους η βία συμβαίνει και στις δικές τους σχέσεις επειδή οι περισσότερες καμπάνιες ευαισθητοποίησης εστιάζουν στη βία μεταξύ ενηλίκων συντρόφων.

11) Η ΒΙΑ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ ΣΥΧΝΟΤΕΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΦΤΩΧΑ Η ΕΧΟΥΝ ΧΑΜΗΛΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΜΥΘΟΣ)

Η βία στις σχέσεις είναι διάχυτη σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, στους πλούσιους και τους φτωχούς, και διαπερνά τα φυλετικά, εθνοτικά, κοινωνικοοικονομικά και θρησκευτικά σύνορα. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να στηρίζουν την άποψη ότι τα άτομα με συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό ή μορφωτικό υπόβαθρο είναι πιο πιθανό να έχουν εμπειρίες κακοποίησης, είτε ως θύματα είτε ως δράστες.

12) Η ΖΗΛΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΔΕΙΞΗ ΟΤΙ Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΣΟΥ ΣΕ ΑΓΑΠΑΕΙ (ΜΥΘΟΣ)

Μερικοί άνθρωποι προκαλούν επίτηδες αντιδράσεις ζήλιας για να δουν αν ο/η σύντροφός τους ενδιαφέρεται πραγματικά γι' αυτούς. Ωστόσο, δεν πρέπει να συγχέουμε τη ζήλια με το αίσθημα της αγάπης. Μέχρις ενός σημείου, η ζήλια μπορεί να θεωρείται θεμιτό και αποδεκτό συναίσθημα σε μια συντροφική σχέση, αλλά συχνά χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει τον έλεγχο και/ή την κακοποίηση του ενός ατόμου από το άλλο. Πρόκειται για μια μορφή συναισθηματικής κακοποίησης και δεν αποτελεί απόδειξη ότι ο/η σύντροφός σου σε αγαπάει ή ότι νοιάζεται για σένα. Αντιθέτως, η υπερβολική ζήλια είναι ένδειξη έλλειψης εμπιστοσύνης και ανασφάλειας.

13) ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΝΤΥΝΟΝΤΑΙ Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΟΝΤΑΙ (ΜΥΘΟΣ)

Κάθε γυναίκα και κάθε κορίτσι έχει το δικαίωμα να ντύνεται όπως θέλει και να επιλέγει τον ερωτικό της σύντροφο. Η φράση που ακούμε συνήθως είναι ότι μια γυναίκα «πήγαινε γυρεύοντας» επειδή ήταν ντυμένη ή φερόταν με τρόπο που θεωρείται «προκλητικός». Καμία γυναίκα δεν «γυρεύει» να της επιτεθούν σεξουαλικά, ότι κι αν φοράει, όπου κι αν πηγαίνει, με όποιον κι αν μιλάει ή κάνει παρέα. Η ιδέα ότι οι γυναίκες «πηγαίνουν γυρεύοντας» χρησιμοποιείται συχνά από τους δράστες μόνο και μόνο για να δικαιολογήσουν τη

συμπεριφορά τους. Επίσης, επιρρίπτει την ευθύνη για το έγκλημα στο θύμα αντί για το δράστη.

(Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια: κατά τη διάρκεια της συζήτησης μπορείτε να αντιστρέψετε τη φράση: «Ορισμένες φορές τα αγόρια προκαλούν τη σεξουαλική βία με τον τρόπο που ντύνονται»)

14) 'ΟΤΑΝ ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΣΞΕ ΜΕ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΦΛΕΡΤΑΡΕΙ, ΑΠΛΩΣ «ΚΑΝΕΙ ΤΗ ΔΥΣΚΟΛΗ» (ΜΥΘΟΣ)

Όταν ένα κορίτσι λέει «όχι», εννοεί «όχι».

15) ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΠΙΘΑΝΟ ΝΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΠΑΡΑ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Τα περισσότερα κορίτσια και γυναίκες που πέφτουν θύματα σεξουαλικής βίας δέχονται επίθεση από κάποιον που γνωρίζουν, όπως το αγόρι τους, κάποιον γνωστό, συνάδελφο ή μέλος της οικογένειάς τους. Στατιστικά στοιχεία από την Εθνική Θυματολογική Μελέτη του Υπουργείου Δικαιοσύνης των ΗΠΑ για το 2005 δείχνουν ότι τα 2/3 των βιασμών είχαν διαπραχθεί από γνωστό του θύματος και επίσης ότι το 73% των σεξουαλικών επιθέσεων είχαν γίνει από κάποιον γνωστό στο θύμα άτομο. Τα στοιχεία αντίστοιχης έρευνας στη Μεγάλη Βρετανία για το 2001 αποκαλύπτουν ένα παρόμοιο πρότυπο: μόνο το 17% των βιασμών είχαν διαπραχθεί από άτομο που ήταν άγνωστο στο θύμα.

16) 'ΟΤΑΝ ΔΥΟ ΑΤΟΜΑ ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΜΑΖΙ Η ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΞΕΙ ΒΙΑΣΜΟΣ (ΜΥΘΟΣ)

Οι γυναίκες που βιάζονται από τους συντρόφους τους έχουν τα ίδια δικαιώματα με εκείνες που δέχονται επίθεση από αγνώστους. Η σεξουαλική βία δεν γίνεται επιτρεπτή ή αποδεκτή επειδή ο δράστης είναι ή έχει υπάρξει σύντροφος του θύματος.

17) ΑΝ ΤΟ ΘΥΜΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΕΙ ΤΟΝ/ΤΗ ΒΙΑΙΟ/-Η ΣΥΝΤΡΟΦΟ, Η ΒΙΑ ΘΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ (ΜΥΘΟΣ)

Πολλές φορές η βία μπορεί να συνεχίζεται για πολύ καιρό μετά το τέλος της σχέσης. Έρευνες έχουν δείξει ότι η πιο επικίνδυνη περίοδος είναι η χρονική στιγμή που το θύμα αφήνει τον δράστη, καθώς εκείνος είναι πιθανό να προσπαθήσει να τιμωρήσει το θύμα για το χωρισμό. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι ένα θύμα κακοποίησης δεν πρέπει να προσπαθήσει να φύγει από τη βίαη σχέση αλλά ότι πρέπει να φύγει λαμβάνοντας μέτρα για την ασφάλειά του. Με την κατάλληλη βοήθεια και υποστήριξη από έμπειρους/-ες επαγγελματίες, συγγενείς και/ή φίλους/-ες, είναι εφικτό να ξεφύγει με ασφάλεια από τη βία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.2: ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

Διάρκεια
60 λεπτά

- Προετοιμασία : 15 λεπτά
- Εκτέλεση του παιχνιδιού: 15 λεπτά
- Συζήτηση: 30 λεπτά

Υλικά

- Το Φύλλο εργασίας 3.2 με το σενάριο για τους/τις «ηθοποιούς» του παιχνιδιού ρόλων
- Αντίγραφο του σεναρίου για να μοιραστούν σε όλους τους/τις μαθητές/-ριες META την ολοκλήρωση του παιχνιδιού
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να μπορούν να αναγνωρίζουν τα προειδοποιητικά σημάδια της EB στις συντροφικές σχέσεις
- να κατανοήσουν το γεγονός ότι η EB είναι «συστηματική» κακοποίηση και όχι μια μεμονωμένη πράξη
- να συζητήσουν πώς μπορεί να διαφέρουν για τα αγόρια και τα κορίτσια οι εμπειρίες EB στις συντροφικές σχέσεις

Σημειώσεις για τον/τη συντονιστή/-ρια

Η άσκηση αυτή μπορεί να προκαλέσει μεγάλη συναισθηματική φόρτιση σε κάποιους/-ες μαθητές/-ριες. Να θυμάστε ότι δεν γνωρίζετε απαραίτητα «ποια άτομα βρίσκονται στην αίθουσα». Ορισμένα άτομα μπορεί να έχουν πέσει θύματα βίας και συνεπώς είναι σημαντικό να αισθανθούν ότι βρίσκονται σε ασφαλές περιβάλλον κατά τη συμμετοχή τους στην άσκηση. Πριν ξεκινήσετε, θυμίστε τους Βασικούς Κανόνες: Κανείς/-μία δεν είναι υποχρεωμένος/-η να μοιραστεί ευαίσθητες λεπτομέρειες ή να συζητήσει περιστατικά αν δεν αισθάνεται άνετα. Μπορούν να αποκαλύψουν μόνο τα πράγματα για τα οποία αισθάνονται ότι μπορούν να

- να εξετάσουν πώς μπορεί να δίνουν μια «ρομαντική χροιά» στη βία στις σχέσεις
- να εξετάσουν πώς αντιδρούν οι ίδιοι/-ες στην EB στις συντροφικές σχέσεις και να εντοπίσουν τα εμπόδια που συχνά δυσκολεύουν τους ανθρώπους να αντιταχθούν στην EB (άγνοια, φόβος, εντύπωση ότι πρόκειται για «προσωπικό ζήτημα»).

μιλήσουν με άνεση. Ζητήστε από όλους/-ες να αντιμετωπίσουν ό,τι έχουν να πουν οι άλλοι/-ες με ευαισθησία και προσοχή. Θυμίστε τους επίσης την ανάγκη να τηρείται πάντα εχεμύθεια. Οι συντονιστές/-ριες πρέπει να έχουν εξασφαλίσει στους/στις μαθητές/-ριες την πρόσβαση σε πληροφορίες για οργανισμούς ή τηλεφωνικές γραμμές υποστήριξης αν αισθανθούν την ανάγκη να μιλήσουν μετά τη Συνάντηση.

Η συζήτηση πρέπει να γίνει σε «μη προσωπικό» ύφος, ώστε ακόμα κι αν κάποιος/-α έχει προσωπικές εμπειρίες κακοποίησης να μην είναι υποχρεωμένος/-η να αναφερθεί άμεσα σε αυτές.

Προετοιμασία

- 1) Παρουσιάστε τη δραστηριότητα και παροτρύνετε τους/τις μαθητές/-ριες να προσφερθούν για έναν από τους ρόλους του παιχνιδιού. Χρειάζεστε 6 εθελοντές για τους ακόλουθους ρόλους:
  - Γιώργος
  - Εβελίνα
  - Αφηγητής/-ρια
  - Ναταλία
  - Φίλος της Ναταλίας
  - Μία ακόμα φίλη
- 2) Ενημερώστε από πριν τους/τις ηθοποιούς για το σενάριο. Δώστε τους ένα αντίγραφο της ιστορίας και ζητήστε τους να το διαβάσουν και να το μάθουν όσο καλύτερα μπορούν. Θα

- ήταν προτιμότερο αν οι «ηθοποιοί» είχαν τη δυνατότητα να προβάρουν τις σκηνές τους πριν τις παρουσιάσουν στην υπόλοιπη ομάδα.
- 3) Προετοιμάστε το χώρο ώστε όλοι/-ες οι μαθητές/-ριες να μπορούν να καθίσουν απέναντι από τους/τις ηθοποιούς ώστε να μπορούν ανεμπόδιστα να παρατηρούν τα δρώμενα.
- 4) Ενώ θα προετοιμάζονται οι ηθοποιοί, μπορείτε να ανοίξετε συζήτηση με την υπόλοιπη ομάδα σχετικά με το τι αποτελεί βία στις σχέσεις.

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία**Παιχνίδι ρόλων**

- 1) Εξηγήστε στους/στις μαθητές/-ριες ότι θα παρακολουθήσουν μια σύντομη ιστορία για ένα ζευγάρι και τη σχέση τους. Κατόπιν θα γίνει συζήτηση για τα ζητήματα που προκύπτουν.
- 2) Οι ηθοποιοί στέκονται στο κέντρο της αίθουσας και αρχίζουν να παίζουν τις σκηνές. Όταν τελειώσουν κατεβαίνουν από τη σκηνή και κάθονται κάτω.

Μετά το παιχνίδι ρόλων

- 3) Όταν η παράσταση έχει τελειώσει, μοιράστε από ένα αντίγραφο της ιστορίας σε όλους/-ες τους μαθητές/-ριες ώστε να μπορούν να ανατρέξουν σε όποιο σημείο τους χρειάζεται. Ξεκινήστε ακολουθώντας τις ερωτήσεις της επόμενης ενότητας.

Ερωτήσεις για συζήτηση

- Πόσο υγιής είναι η σχέση του ζευγαριού που παρακολουθήσατε;
- Ποιες είναι τα σημάδια που δείχνουν ότι η σχέση αρχίζει να γίνεται σχέση κακοποίησης;
- Ποια περιστατικά βίας/κακοποίησης μπορείτε να εντοπίσετε; Δώστε παραδείγματα.
  - Επιδιώξτε να εντοπιστούν περιπτώσεις απειλών, λεκτικής κακοποίησης, πράξεων εκφοβισμού, ελέγχου, ταπείνωσης και απομόνωσης.
- Μπορούμε να θεωρήσουμε κάποιο από αυτά ως περιστατικό έμφυλης βίας; Γιατί/Γιατί όχι;
- Ήταν κάποια από τις συμπεριφορές του δράστη της κακοποίησης δικαιολογημένη ή αποδεκτή; Γιατί;
  - Για παράδειγμα, η ζήλεια είναι ένδειξη αγάπης και ενδιαφέροντος;
  - Είναι OK να απειλείς κάποιον/-α για να πάρεις αυτό που θέλεις;
- Έκανε η Εβελίνα οτιδήποτε που να προκάλεσε με οποιονδήποτε τρόπο τη βία που υπέστη;
- Η αντίδραση της Εβελίνας στην κακοποίηση ήταν δικαιολογημένη; Γιατί;
  - Είναι αναμενόμενο να αποδέχεσαι τις επιθυμίες του συντρόφου σου για να μην ρισκάρεις να τον χάσεις;

- Είναι δικαιολογημένο να αποδέχεσαι ορισμένες συμπεριφορές προκειμένου να διατηρείς «μια κάποια ηρεμία» στη σχέση σου και να αποφεύγεις τις συγκρούσεις;
- Νομίζετε ότι η Εβελίνα αποδέχτηκε κάποιες συμπεριφορές ως φυσιολογικές και «αναμενόμενες»;
- Νομίζετε ότι η Εβελίνα κατά κάποιο τρόπο έδινε μια «ρομαντική χροιά» στη βία στη σχέση της; Με ποιο τρόπο το έκανε αυτό; Πώς αποκτούσε «ρομαντικό χαρακτήρα» η βία στις αφηγήσεις της Εβελίνας;
- Τείνουμε όλοι να δίνουμε μια ρομαντική χροιά στη βία; Πώς; Ποιους κινδύνους ενέχει αυτό;
- Ποιος νομίζετε ότι είναι ο σκοπός τέτοιων βίαιων συμπεριφορών σε μια σχέση; Τι προσπαθούσε να πετύχει ο δράστης με τη συμπεριφορά του;
- Τι θα συνέβαινε αν οι ρόλοι της ιστορίας αντιστρέφονταν; Αν η Εβελίνα ασκούσε κάποιο είδος ελέγχου στον Γιώργο; Θα εξακολουθούσατε να έχετε την ίδια άποψη για τις πράξεις της και θα θεωρούσατε ότι αποτελούν κακοποίηση ή θα τις αντιλαμβανόσασταν διαφορετικά επειδή η Εβελίνα είναι κορίτσι;

Ευαίσθητα ζητήματα**Αναγνώριση διαφορετικών μορφών βίας**

Μερικές φορές οι νέοι/-ες δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις ψυχολογικές μορφές βίας και είναι πιθανό να θεωρούν ότι η ψυχολογική κακοποίηση έχει ασήμαντες επιπτώσεις στα θύματα. Το παιχνίδι ρόλων εστιάζει σε διάφορες μορφές ψυχολογικής βίας, όπως:

- Τακτικές ελέγχου, π.χ. ο έλεγχος του κινητού τηλεφώνου του/της συντρόφου σας, οι υποδείξεις σχετικά με τα ρούχα που μπορεί να φορέσει, τα μέρη όπου μπορεί να πάει, επίμονα τηλεφωνήματα για να τον/την τσεκάρετε, κ.λπ.

- Λεκτική κακοποίηση, π.χ. προσβολές, μειωτικά σχόλια, κ.λπ.
  - Εκφοβισμός και απειλητική συμπεριφορά.
- Οι συντονιστές/-ριες μπορούν να δώσουν στους/στις μαθητές/-ριες την ευκαιρία να διερευνήσουν πλήρως τις επιπτώσεις της ψυχολογικής κακοποίησης στα θύματα, καθώς και την έννοια της «ρομαντικής βίας» στις σχέσεις. Για παράδειγμα, οι νέοι/-ες εκλαμβάνουν συχνά τη ζήλεια σαν έκφραση αγάπης και όχι ελέγχου, και η επιθετική, κτητική ή κυριαρχική συμπεριφορά εκ μέρους ενός αγοριού κάποιες φορές, αντί να καταδικάζεται, θεωρείται ότι είναι ελκυστική ή «cool».

Η επίρριψη της ευθύνης στο θύμα

Καθώς συζητάτε το σενάριο, είναι πιθανό κάποιοι/-ες μαθητές/-ριες να προσπαθήσουν να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά του Γιώργου επισημαίνοντας τι θα μπορούσε να έχει κάνει η Εβελίνα για να την αποτρέψει, π.χ. να περνάει περισσότερο χρόνο μαζί του, να μη φοράει αποκαλυπτικά ρούχα ή ακόμα και να τον χωρίσει. Είναι ζωτικής σημασίας να βεβαιωθείτε ότι οι μαθητές/-ριες καταλαβαίνουν ότι για τη συμπεριφορά του Γιώργου δεν είναι υπεύθυνη η Εβελίνα αλλά ο ίδιος ο Γιώργος. Εκείνος προσπαθεί να ελέγξει την Εβελίνα χρησιμοποιώντας παρενόχληση, εκφοβισμό και απειλές. Στις υγιείς σχέσεις, οι σύντροφοι δεν προσπαθούν να ελέγξουν ο ένας τον άλλο και λύνουν τις διαφορές τους με συζήτηση και συμβιβασμούς και όχι με εκφοβισμό και κακοποίηση. Η Εβελίνα μπορεί να έχει λόγους που δεν αφήνει το Γιώργο, όπως ότι τον αγαπάει, τον φοβάται, ελπίζει ότι θα αλλάξει ή κατηγορεί τον εαυτό της για την κακοποίηση. Είναι πολύ συνηθισμένο τα θύματα να προσπαθούν να αλλάξουν τη δική τους συμπεριφορά ελπίζοντας ότι έτσι θα μπορέσουν να ελαχιστοποιήσουν την κακοποίηση που βιώνουν.

Η εστίαση στις γυναίκες ως θύματα και τους άνδρες ως δράστες

Οι μαθητές/-ριες είναι πολύ πιθανό να ρωτήσουν γιατί το παιχνίδι ρόλων εστιάζει σε μια γυναίκα θύμα και έναν άνδρα δράστη και μπορεί να υποστηρίξουν ότι η βία που ασκούν οι γυναίκες στους άνδρες είναι εξίσου συνηθισμένη στις συντροφικές σχέσεις. Μπορεί τα κορίτσια να αισθανθούν άβολα να απεικονίζονται ως θύματα ενώ τα αγόρια ότι το να χαρακτηρίζονται ως δράστες αποτελεί μια άδικη γενίκευση.

Το να καθοδηγήσετε τους/τις μαθητές/-ριες να σκεφτούν το ερώτημα «τι θα γινόταν αν οι ρόλοι της ιστορίας αντιστρέφονταν;» είναι καθοριστικής σημασίας για να διασφαλίσετε ότι κατανοούν πως τα αγόρια και τα κορίτσια έχουν πολύ διαφορετικές εμπειρίες έμφυλης βίας στις συντροφικές τους σχέσεις. Το βασικό μήνυμα είναι ότι τα κορίτσια και οι γυναίκες επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία, όχι μόνο επειδή είναι πιο πιθανό να είναι θύματα ΕΒ (συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας), αλλά επίσης επειδή είναι πιο πιθανό να υποστούν σοβαρές μορφές κακοποίησης με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη συναισθηματική και σωματική τους υγεία. Είναι σημαντικό να εξηγήσετε στους/στις μαθητές/-ριες ότι η συντριπτική πλειονότητα των ανδρών δεν είναι βίαιοι και ότι η εξέταση των επιπτώσεων της έμφυλης βίας δίνει τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται για να την αναγνωρίσουν και να ζητήσουν βοήθεια αν τύχει να τη βιώσουν. Είναι επίσης σημαντικό να τους εξηγήσετε ότι η ΕΒ υπάρχει και στις ομοφυλοφιλικές σχέσεις. Σε τελική ανάλυση, καμία μορφή κακοποίησης δεν είναι ποτέ αποδεκτή, ανεξάρτητα από το φύλο του ατόμου που την ασκεί και που την υφίσταται.

Για να αναφερθούν στο ζήτημα της συχνότητας εμφάνισης της έμφυλης βίας στις σχέσεις, οι συντονιστές/-ριες μπορούν να μελετήσουν στατιστικά στοιχεία ειδικά για τη χώρα μας (αν υπάρχουν) σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, τους βιασμούς, τις σεξουαλικές επιθέσεις και τη βία στις εφηβικές συντροφικές σχέσεις.

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα αυτή θα οδηγήσει σε μια θαυμάσια, έντονη συζήτηση μεταξύ των μαθητών/-ριών και είναι σημαντικό οι συντονιστές/-ριες να κλείσουν τη συζήτηση χωρίς να αφήσουν πολλά ζητήματα ανοιχτά. Προτείνεται, πέντε λεπτά πριν από την καθορισμένη ώρα, οι συντονιστές/-ριες να πουν στους/στις μαθητές/-ριες ότι η δραστηριότητα τελειώνει και να τους ζητήσουν τα σχόλια ή τις ερωτήσεις τους για όσα έμαθαν.

Τα μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά είναι:

- Η βία στις σχέσεις επηρεάζει και τους νέους ανθρώπους. Δεν είναι πρόβλημα που αφορά μόνο τους ενήλικους.

- Η βία μπορεί να πάρει πολλές μορφές – μπορεί να είναι σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική. Οι ψυχολογικές μορφές βίας μπορεί να είναι εξίσου καταστροφικές και σοβαρές με τις σωματικές.
- Ιδιαίτερα οι νέοι/-ες έχουν την τάση να αποδίδουν μια «ρομαντική χροιά» στη βία στις σχέσεις και αυτό μπορεί να τη δικαιώνει και/ή να τη νομιμοποιεί.
- Τα θύματα βίας δεν φταίνε ποτέ για την κακοποίηση που υφίστανται.
- Φίλοι/-ες, γονείς, εκπαιδευτικοί ή άλλα έμπιστα ενήλικα άτομα μπορούν να βοηθήσουν πραγματικά αν ένα νεαρό άτομο κακοποιείται στη σχέση του.
- Κάθε άτομο επιθυμεί, και του αξίζει, να έχει μια σχέση που είναι υγιής και που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3.2: ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΙ ΕΒΕΛΙΝΑ

Αφηγητής/- ρια	Ο Γιώργος και η Εβελίνα είναι μαζί εδώ και εννέα μήνες. Έχουν καταπληκτική χημεία και δείχνουν πολύ ερωτευμένοι.
Γιώργος	Εβελίνα! Είσαι υπέροχη! Είσαι όμορφη, έχεις στιλ, έχεις τόσο ωραία προσωπικότητα! Πόσο τυχερός είμαι που είμαστε μαζί!
Εβελίνα	Κι εγώ σε βρίσκω τέλειο! Είσαι πολύ όμορφος, είσαι τόσο δυνατός κι ευγενικός και είσαι το πιο γλυκό και τρυφερό άτομο που έχω γνωρίσει!
Αφηγητής/- ρια	Είναι Σαββατόβραδο κι η Εβελίνα ετοιμάζεται να συναντήσει τις φίλες της για μια έξοδο «κοριτσιών».
Γιώργος	Θα πάτε στο γνωστό μπαρ λοιπόν;
Εβελίνα	Ναι... Δεν σου το 'πα;
Γιώργος	Είδα το μήνυμα που σου 'στειλε στο κινητό η Ναταλία ενώ βαφόσουν.
Εβελίνα	[πολύ μπερδεμένη] Α... καλά... Δεν ήξερα ότι διαβάζεις τα μηνύματά μου.
Γιώργος	Σκέφτηκα ότι μπορεί να ήταν κάτι επείγον... Κι είχες αφήσει το κινητό σου στο τραπεζάκι όταν πήγες στο μπάνιο. [Αλλάζει διάθεση και μιλάει με αυστηρό ύφος] Ώστε θα βγεις πάλι μόνη σου; Και εμένα θα μ' αφήσεις μόνο μου; Δεν με λυπάσαι;
Εβελίνα	[πειραχτικά] Είσαι μεγάλο παιδί. Θα το αντέξεις!
Γιώργος	[θυμωμένος] Εβελίνα, μιλάω σοβαρά! Νομίζω ότι περνάς πολύ χρόνο με τις φίλες σου. Μου λείπεις και θέλω να είμαι συνεχώς μαζί σου. Πρέπει ν' αρχίσεις να περνάς λιγότερο χρόνο με άλλους και πιο πολύ με μένα. Αφού κι οι δύο συμφωνούμε ότι η σχέση μας είναι το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή μας!
Εβελίνα	Μα, πολύ σπάνια βγαίνω πια με τα κορίτσια! Έχω να τις δω πάνω από 6 μήνες!
Γιώργος	Τέλος πάντων... το αφήνω προς το παρόν... δε θέλω να σου χαλάσω τη διάθεση. Αρκεί να μου υποσχεθείς ότι θα αρχίσεις να περνάς λιγότερο χρόνο μόνη με τις φίλες σου.
Εβελίνα	[του δίνει ένα πεταχτό φιλί στο μάγουλο και χαμογελάει] Πηγαίνω τώρα. Θα τα πούμε το πρωί.
Γιώργος	Για στάσου ένα λεπτό! Έτσι θα βγεις έξω; Μ' αυτή τη φουστίτσα κι αυτή τη μπλουζίτσα; Δε νομίζεις ότι παραείναι κοντά και τολημηρά; Δεν καταλαβαίνεις; Απλώς ανησυχώ για σένα! Μπορεί να σε δει κανείς και να σχηματίσει λάθος εντύπωση. Σε παρακαλώ, πήγαινε ν' αλλάξεις! Θα αισθανθώ πολύ καλύτερα!
Εβελίνα	Μ' αρέσει η φούστα μου, αλλά επειδή σ' αγαπάω και δεν θέλω να τσακωθούμε για κάτι τόσο ασήμαντο, θα πάω να αλλάξω.
Γιώργος	Μπράβο το καλό μου το κορίτσι!. Άσε που, τώρα που έχεις πάρει όλα αυτά τα κιλά, μ' αυτή τη φούστα είσαι σαν αγελάδα. Είμαι σίγουρος ότι κανείς δεν θα 'θελε να βλέπει τα μπούτια σου.
Εβελίνα	Μμμ... Ίσως να 'χεις και δίκιο... Πρέπει να προσέχω περισσότερο τι φοράω και να διαλέγω ρούχα που μου πάνε καλύτερα.

<u>Αφηγητής/-ρια</u>	Η Εβελίνα βγαίνει με τις φίλες της. Περνάει πολύ καλά. Ενώ διασκεδάζουν, χτυπάει το τηλέφωνό της, ΞΑΝΑ. Το πιάνει και συνειδητοποιεί ότι υπάρχουν 15 αναπάντητες κλήσεις από το Γιώργο!
Ναταλία (φίλη της Εβελίνας)	Εβελίνα, χτυπάει πάλι το τηλέφωνό σου. Πόσες φορές θα σε πάρει πια ο Γιώργος σου; Έχει πάρει ήδη 15 φορές μέσα σε μια ώρα! Ο τύπος σε ελέγχει κανονικά!
Εβελίνα	Όχι μωρέ, το κάνει γιατί μ' αγαπάει! Ανησυχεί για μένα και θέλει να ξέρει ότι είμαι καλά.
<u>Αφηγητής/-ρια</u>	Ένα γνωστό τους αγόρι πλησιάζει την Εβελίνα και τις φίλες της κι αρχίζουν να μιλάνε και να γελάνε όλοι μαζί. Καθώς η Εβελίνα μιλάει στο αγόρι, νιώθει κάποιον να την αρπάζει απότομα από το χέρι και να την τραβάει μακριά. Είναι ο Γιώργος που έχει έρθει να τη βρει!
Γιώργος	[σε πολύ επιθετικό τόνο] Τι διάολο κάθεσαι και μιλάς μ' αυτόν τον τύπο; Ποιος είν' αυτός ο κόπανος τέλος πάντων;
Εβελίνα	Είναι ένα παιδί απ' το σχολείο μου. Είναι πολύ καλός φίλος της Ναταλίας και λέγαμε κάτι πολύ ενδιαφέρον για...
Γιώργος	Ναι, λες κι είχες εσύ ποτέ κάτι ενδιαφέρον να πεις!!! Όλοι ξέρουμε ότι είσαι περιορισμένων δυνατοτήτων... Χα χα...
Εβελίνα	[με θυμωμένη φωνή] Άκου, αρκετά πια με τ' αστεϊάκια σου. Σταμάτα, εντάξει! Δεν είναι αστείο! Να μου μιλάς καλύτερα!
Γιώργος	Α, ώστε τσαντίζεσαι κιόλας τώρα; Επειδή νοιάζομαι για σένα και θέλω να σε προστατεύω από τον έναν κι από τον άλλον; Νομίζεις ότι αυτός ο τύπος σε συμπαθεί πραγματικά; Το μόνο που θέλει είναι να κοιμηθεί μαζί σου! [πραγματικά θυμωμένος] Με απατάς Εβελίνα; Σου τ' ορκίζομαι, αν με απατάς...
Εβελίνα	Μα όχι, φυσικά όχι! Απλώς μιλούσαμε. Δεν συμβαίνει τίποτα. Είσαι ο μόνος άνδρας που αγαπάω. Πρέπει να με πιστέψεις!
<u>Αφηγητής/-ρια</u>	Οι φίλες της κοιτάζουν το ζευγάρι σοκαρισμένες. Δεν ξέρουν τι να πουν και τι να κάνουν. Το ζευγάρι φεύγει από το μπαρ και οι φίλες της Εβελίνας ανησυχούν. Ξέρουν ότι κάτι δεν πάει καλά σε αυτή τη σχέση.
Γιώργος	[στο ταξί καθώς πηγαίνουν στο σπίτι] Σου το έχω πει τόσες και τόσες φορές Εβελίνα. Περνάς υπερβολικά πολύ χρόνο με τις φίλες σου. Εγώ δεν σου φτάνω; Δεν περνάμε τέλεια μαζί; Δεν πρέπει να εμπιστεύεσαι τις φίλες σου. Νομίζω ότι σε επηρεάζουν άσχημα: δεν μου αρέσει καθόλου ο τρόπος που μου μιλάς κάθε φορά που τις συναντάς. Φέρεσαι πολύ υπεροπτικά και με κάνεις να θυμώνω και να σου βάζω τις φωνές. Είσαι πολύ τυχερή που καταφέρνω ακόμα και συγκρατώ τα νεύρα μου, αλλά δεν ξέρω για πόσο ακόμα μπορώ να το αντέξω αυτό.
Εβελίνα	Λυπάμαι που νιώθεις έτσι. Από τώρα και στο εξής θα προσέχω τη συμπεριφορά μου. Δεν θέλω να στεναχωριέσαι.
<u>Αφηγητής/-ρια</u>	Η Εβελίνα δεν είναι ικανοποιημένη από την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα ανάμεσα στην ίδια και το Γιώργο. Στην πραγματικότητα έχει αρχίσει να φοβάται ότι μπορεί να γίνει βίαιος. Επίσης, αρχίζει να βλέπει όλο και λιγότερο τις φίλες της. Σύντομα χάνονται εντελώς. Η Εβελίνα ανησυχεί για τη σχέση της. Δεν θέλει να τη χάσει και πιστεύει ότι είναι καλύτερα να έχουν «ηρεμία» με το Γιώργο. Αλλά, υπάρχει στ' αλήθεια ηρεμία στη σχέση τους;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.3: ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΩΝ

Διάρκεια
25 λεπτά

Υλικά

- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαστόχοι
- Σενάριο του παιχνιδιού ρόλων (Φύλλο εργασίας 3.2)

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να εντοπίσουν τα εμπόδια που συχνά δυσκολεύουν τους ανθρώπους να αντιταχθούν στην ΕΒ (άγνοια, φόβος ή εντύπωση ότι πρόκειται για «προσωπικό ζήτημα»)

- να αναζητήσουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιδρούν σε περιστατικά ΕΒ σε συντροφικές σχέσεις χωρίς να διακινδυνεύουν την ασφάλειά τους
- να κατανοήσουν πώς μπορούν να προστατεύσουν τον εαυτό τους και άλλα άτομα από την ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις.

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 1) Παρουσιάστε τη δραστηριότητα εξηγώντας ότι η άσκηση θα βοηθήσει τους/τις μαθητές/-ριες να σκεφτούν μερικούς αποτελεσματικούς τρόπους αντίδρασης σε περιστατικά ΕΒ στις συντροφικές σχέσεις. «Παρευρισκόμενος/-η» είναι το άτομο που γίνεται μάρτυρας κακοποίησης και, ενώ το ίδιο μπορεί ποτέ να μην διέπραττε ή να μην ανεχόταν την κακοποίηση, η αδράνεια του μπορεί να συμβάλλει στη συνέχισή της. Πολλές φορές οι άνθρωποι δυσκολεύονται να αντιδράσουν ή να πουν τη γνώμη τους σε τέτοιες καταστάσεις: συχνά μπορεί να αισθάνονται ότι κινδυνεύουν, μπορεί να ντρέπονται να πουν τη γνώμη τους ή να αντιδράσουν μπροστά στους/στις συνομηλίκους/-ες τους ή μπορεί απλώς να μην ξέρουν τι να πουν ή τι να κάνουν όταν βρίσκονται μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση. Οι παράγοντες που μπορεί να εμποδίζουν ένα άτομο να παρέμβει ή να εκφράσει την αντίθεσή του στην κακοποίηση είναι πολύπλευροι και περιλαμβάνουν: το φόβο ότι μπορεί να διατρέξεις κίνδυνο, την κοινωνική τιμωρία επειδή εξέφρασες διαφορετική γνώμη, το γεγονός ότι δεν έχεις την αυτοπεποίθηση ή τα κατάλληλα λόγια για να αντιπαρατεθείς και, τέλος, το γεγονός ότι οι κοινωνικοί, σχολικοί και άλλοι θεσμικοί κανόνες σου συστήνουν «να κάθεσαι στ' αυγά σου».
- 2) Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να ανατρέχουν στο σενάριο του παιχνιδιού

ρόλων κατά τη διάρκεια αυτής της άσκησης.

- 3) Ξεκινήστε με τις εξής ερωτήσεις:
  - Γιατί νομίζετε ότι η Εβελίνα δεν ζήτησε βοήθεια από κάποιο άτομο;
  - Πώς αντέδρασαν στην κακοποίηση οι παρευρισκόμενοι/-ες (οι φίλες και οι φίλοι του ζευγαριού) της ιστορίας;
  - Γιατί νομίζετε ότι δεν αντέδρασαν οι παρευρισκόμενοι/-ες; (π.χ. επειδή δεν αναγνώρισαν την κακοποίηση, φοβήθηκαν, δεν τους ζητήθηκε να παρέμβουν ή τους ήταν δύσκολο να αντιδράσουν επειδή δεν ήξεραν τι να κάνουν)
- 4) Στη συνέχεια ρωτήστε τους/τις μαθητές/-ριες:
  - Πόσοι/-ες από εσάς νομίζετε ότι οι φίλες/-οι έπρεπε να παρέμβουν;
  - Πόσοι/-ες από εσάς νομίζετε ότι οι φίλες/-οι ΔΕΝ έπρεπε να παρέμβουν;
- 5) Ζητήστε από τις δύο ομάδες (εκείνων που υποστηρίζουν την παρέμβαση κι εκείνων που διαφωνούν) να συζητήσουν μεταξύ τους, προσπαθώντας να πείσουν την άλλη ομάδα για την άποψή τους.
Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να εστιάσουν στο ΠΩΣ μπορούν να παρέμβουν οι φίλες/-οι (Πώς πρέπει να προσεγγίσουν την Εβελίνα, τι συμβουλές πρέπει να της δώσουν; Πώς πρέπει να προσεγγίσουν το Γιώργο, τι συμβουλές πρέπει να του δώσουν;).

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

- Θυμίστε στους/στις μαθητές/-ριες ότι πριν παρέμβουν πρέπει να είναι σίγουροι/-ες ότι ο τρόπος που επέλεξαν είναι ασφαλής και ότι δεν εκθέτουν σε κίνδυνο τον εαυτό τους και/ή τους/τις φίλους/-ες τους.
- Μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να προσφέρουμε υποστήριξη σε κάποιον/-α φίλο/-η που βρίσκεται σε σχέση κακοποίησης, αλλά το να ξέρει ότι έχει τη στήριξή μας μπορεί να τον/τη βοηθήσει να πάρει τις σωστές αποφάσεις.
- Παρομοίως, δεν είναι εύκολο να αντιπαρατεθούμε με κάποιον/-α φίλο/η για τη βίαιη συμπεριφορά του/της, αλλά όταν δεν μιλάμε λαμβάνει το μήνυμα ότι η κακοποίηση είναι κάτι αποδεκτό. Η κουβέντα γύρω από αυτά τα ζητήματα μπορεί να κάνει τεράστια διαφορά. Μπορεί όχι μόνο να βοηθήσετε τον/τη φίλο/-η σας να καταλάβει ότι αυτό που κάνει είναι λάθος και να τον/την βοηθήσετε να θέλει να αλλάξει τη συμπεριφορά του/της.
- Οι μαθητές/-ριες αν βιώσουν οποιουδήποτε είδους βία ή αν ανησυχούν για την ασφάλεια και την ευημερία ενός άλλου ατόμου, θα πρέπει να μιλήσουν όσο πιο σύντομα γίνεται σε κάποιο ενήλικο άτομο που εμπιστεύονται (καθηγητή/-ρια, γονιό κ.λπ).

1

2

3

4

5

A

4

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/
ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Περιεχόμενα

	Αλληλοδιδασκτική	70
	Ατζέντα κατάρτισης των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων	72
4.1	Τι είναι η αλληλοδιδασκτική και γιατί είναι αποτελεσματική;	73
	Φύλλο εργασίας	75
4.2	Χαρακτηριστικά και δεξιότητες των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων	76
	Φύλλο εργασίας	77
4.3	Δεξιότητες συντονισμού ομάδας	80
4.4	Σχεδιασμός και εξάσκηση Συνάντησης αλληλοδιδασκτικής	81

ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

ΤΙ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ «ΟΜΟΤΙΜΟ» ΑΤΟΜΟ;¹²

«Ομότιμο» άτομο είναι κάποιος/-α που ανήκει στην ίδια κοινωνική ομάδα με κάποιο άλλο άτομο ή ομάδα. Η κοινωνική ομάδα μπορεί να βασίζεται στην ηλικία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, το επάγγελμα, την κοινωνικοοικονομική θέση ή σε άλλους παράγοντες. Στο πρόγραμμα Youth4Youth ομότιμα θεωρούνται τα συνομήλικα νεαρά άτομα, ίδιας ή κοντινής ηλικίας, τα οποία μοιράζονται κοινές πολιτισμικές αναφορές, καθώς έχουν περάσει ένα μέρος τουλάχιστον της ζωής τους μεγαλώνοντας στην ίδια χώρα ή το ίδιο μέρος. Η ομάδα συνομηλικών ενός νέου ατόμου ασκεί μεγάλη επιρροή στη συμπεριφορά του και, όπως είναι αναμενόμενο, οι νέοι/-ες παίρνουν πολλές πληροφορίες από τους/τις συνομηλικούς/-ές τους, ιδίως σε ζητήματα που είναι ευαίσθητα ή που δεν καλύπτονται συνήθως στο πλαίσιο της επίσημης εκπαίδευσης από τη διδακτέα ύλη του σχολείου.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η «ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗ» ΚΑΙ ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ;

Η αλληλοδιδασκτική αξιοποιεί με θετικό τρόπο την επιρροή μεταξύ συνομηλικών. Καθώς τα ζητήματα που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα, η αλληλοδιδασκτική προσφέρει έναν τρόπο προσέγγισης τους σε ασφαλές περιβάλλον. Σε αντίθεση με τους/τις ενήλικους/-ες συντονιστές/-ριες, οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλικών βρίσκονται στην «ίδια θέση» με τους/τις νέους/-ες και λόγω αυτού η ομάδα τους/τις θεωρεί ως πιο αξιόπιστους/-ες και τους/τις εμπιστεύεται περισσότερο. Είναι σχεδόν απίθανο η ομάδα να τους/τις αντιμετωπίσει ως φορείς εξουσίας που «κάνουν κήρυγμα» αφ' υψηλού για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να συμπεριφέρονται οι νέοι/-ες. Έχουν κοινές πολιτισμικές αναφορές και μιλάνε την ίδια γλώσσα με τα άτομα που θα συμμετέχουν στις συναντήσεις και μπορούν να καταλάβουν καλύτερα τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους. Σε τελική ανάλυση, οι ίδιοι/-ες οι νέοι/-ες είναι οι ειδικοί για τη ζωή τους και γνωρίζουν καλύτερα τι χρειάζεται να αλλάξει και τι όχι για να βελτιωθεί το περιβάλλον και οι συνθήκες της ζωής τους (Tammi, 2003).

Η αλληλοδιδασκτική είναι επίσης ένας τρόπος ενδυνάμωσης των νέων ανθρώπων. Τους προσφέρει την ευκαιρία να γίνουν φορείς αλλαγής, να αποκτήσουν ουσιαστικότερη κατανόηση των ζητημάτων που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο και την ΕΒ αλλά και να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τους είναι χρήσιμες σε όλη τους τη ζωή, όπως αυτοπεποίθηση, ευχέρεια να μιλάνε δημόσια, ομαδικότητα, επικοινωνιακές δεξιότητες, δεξιότητες συντονισμού ομάδας, δεξιότητες παρουσίασης και ενεργητικής ακρόασης των άλλων ατόμων.

Η ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ YOUTH4YOUTH

Οι Συναντήσεις 1-3 του Youth4Youth έχουν στόχο την ενδυνάμωση των νέων, προσφέροντάς τους μεγαλύτερη επίγνωση γύρω από τις αιτίες και τις συνέπειες της έμφυλης βίας. Με τη συμμετοχή τους στις συναντήσεις αυτές, ο νέοι/-ες αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι η αλλαγή της κοινωνίας είναι εφικτή και ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις καινούργιες τους γνώσεις και δεξιότητες για να πετύχουν τις αλλαγές που θα ήθελαν στον εαυτό τους και το περιβάλλον τους.

Επομένως, η λογική προσέγγιση για τους/τις συντονιστές/-ριες είναι να κάνουν ένα βήμα πίσω και, αντί να διδάξουν το Youth4Youth σε μια καινούργια ομάδα νέων ατόμων, να προσπαθήσουν αντίθετα να οικοδομήσουν συνθήκες συνεργασίας με τα άτομα που έχουν «αποφοιτήσει» από το πρόγραμμα, καλλιεργώντας τον ενθουσιασμό και την όρεξη τους και βοηθώντας τα να αποκτήσουν τα επιπρόσθετα προσόντα και την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται για να συντονίζουν τα ίδια τις Συναντήσεις.

Η Συνάντηση 4 περιγράφει ένα πρόγραμμα κατάρτισης για εκπαιδευτές/-ριες συνομηλικών. Δίνεται έμφαση σε τρεις θεματικές:

- 1) Κατανόηση του ρόλου και της ευθύνης του/της εκπαιδευτή/-ριας συνομηλικών
- 2) Ανάπτυξη δεξιοτήτων ως εκπαιδευτές/-ριες συνομηλικών
- 3) Σχεδιασμός και προετοιμασία των Συναντήσεων

Είναι σημαντικό να παρατηρήσουμε ότι εναπόκειται στον/στην συντονιστή/-ρια σε συνεργασία με τους/τις νέους/-ες και το σχολείο ή το πρόγραμμα νέων να αποφασίσουν το περιεχόμενο των Συναντήσεων που θα συντονίσουν οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλικών. Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλικών να μην πραγματοποιήσουν και τις τρεις Συναντήσεις Youth4Youth σε κάθε ομάδα συνομηλικών τους: μπορεί, για παράδειγμα, να επιλέξουν μερικές από τις δραστηριότητες, όπως, π.χ., τη δραστηριότητα «Η φυλακή του φύλου» ή το παιχνίδι ρόλων και να πραγματοποιήσουν μία μόνο Συνάντηση με διαφορετικές ομάδες.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό στοιχείο του Youth4Youth ήταν ο αριθμός νέων ανθρώπων που μετά την ολοκλήρωση των Συναντήσεων 1-3 θέλησαν να λάβουν περαιτέρω εκπαίδευση ώστε να συντονίσουν οι ίδιοι/-ες Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής. Ο ενθουσιασμός και η επιθυμία τους να μοιραστούν όσα είχαν μάθει με άλλους νέους και νέες στο σχολείο τους ή το πρόγραμμα νέων ήταν απεριόριστος. Αν σκοπεύετε να προσκαλέσετε νέους και

12) Όλοι οι ορισμοί έχουν προσαρμοστεί από το United Nations Population Fund YouthNet Peer Education Toolkit: <http://fhi360.org/en/Youth/YouthNet/Publications/peeredtoolkit/index.htm>, <http://goo.gl/xFZ27>

νέες να συντονίσουν εθελοντικά ομάδες συνομηλίκων, το μόνο «κριτήριο επιλογής» που συστήνουμε είναι να έχουν συμμετάσχει και στις τρεις Συναντήσεις του Youth4Youth. Αυτό είναι σημαντικό για να διασφαλιστεί ότι θα έχουν τις απαραίτητες θεωρητικές βάσεις για να μεταδώσουν τα μηνύματα του προγράμματος στα συνομηλικά τους άτομα, καθώς και τη «βιωματική εμπειρία» κάθε δραστηριότητας ώστε να μπορούν να την επαναλάβουν με αυτοπεποίθηση.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Με τη συμμετοχή τους στις Συναντήσεις 1-3 του Youth4Youth οι μαθητές/-ριες θα έχουν ήδη αποκτήσει τις θεωρητικές βάσεις του προγράμματος και, έχοντας παρατηρήσει τον τρόπο με τον οποίο συντονίσατε εσείς τις δραστηριότητες, θα έχουν αποκτήσει και κάποιες δεξιότητες συντονισμού μιας ομάδας. Ο ρόλος σας για να προετοιμαστούν ώστε να μπορούν να συντονίσουν τις δραστηριότητες με την ομάδα των συνομηλίκων τους είναι να:

- βεβαιωθείτε ότι αντιλαμβάνονται απολύτως ξεκάθαρα τι αναλαμβάνουν: είναι σημαντικό να δώσετε από την αρχή στους/στις μαθητές/-ριες αρκετές πληροφορίες ώστε να διασφαλίσετε ότι παίρνουν το ρόλο τους σοβαρά και αναλαμβάνουν συνειδητά την υποχρέωση (δηλαδή, ότι θα παρακολουθήσουν ολόκληρη την εκπαίδευση και ότι θα είναι καλά προετοιμασμένοι/-ες και ικανοί/-ές να διαχειριστούν σωστά το χρόνο τους).
- ενισχύσετε την εμπιστοσύνη τους στις ικανότητές τους: έχουν ήδη πολλές βασικές γνώσεις και δεξιότητες. Μπορούν να τα καταφέρουν και μάλιστα καλύτερα από εσάς, επειδή εσείς είστε ενήλικος/-η!
- τους δώσετε αυτοπεποίθηση ώστε να μη φοβούνται να κάνουν λάθη και να αντιμετωπίζουν δύσκολες καταστάσεις: οι δραστηριότητες δεν θα εξελίσσονται πάντα ομαλά! Χρησιμοποιήστε τις δικές σας εμπειρίες ως συντονιστή/-ριας για να τους/τις προετοιμάσετε για δύσκολες καταστάσεις, π.χ. περιπτώσεις που μπορεί να χάσεις τα λόγια σου, που κανένας ή καμία από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες δεν έχει κάτι να πει, που κάποιος/-α αποκαλύπτει πολύ ευαίσθητες πληροφορίες κ.λπ.
- καλύψετε τα κενά στις γνώσεις τους για τις θεωρητικές βάσεις του προγράμματος: να δέχεστε πάντα ερωτήσεις και να έχετε υπομονή όταν αντιμετωπίζετε δύσκολα ή ευαίσθητα ζητήματα. Μην υπερβάλλετε όμως, ανησυχώντας ότι μπορεί να μην καταλάβουν τα πάντα, καθώς χρειάζονται χρόνια για να κατανοήσει κάποιος/-α όλη τη θεωρία γύρω από το φύλο και την έμφυλη βία και όλοι/-ες πρέπει να αρχίσουν από κάπου!
- τους/τις βοηθήσετε να αναπτύξουν τις δεξιότητες του/της συντονιστή/-ριας: προσπαθήστε να τους/τις βοηθήσετε να αποκτήσουν τις δεξιότητες που διδαχτήκατε ως συντονιστής/-ρια, π.χ. πώς να συντονίζουν συζητήσεις ή πώς να δίνουν καλές οδηγίες.
- ενθαρρύνετε τις δημιουργικές τους ιδέες και να τους/τις αντιμετωπίζετε ως ίσους/-ες σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού των Συναντήσεων που θα συντονίσουν οι ίδιοι/-ες: όλη η ουσία της εκπαίδευσης της αλληλοδιδασκτικής είναι να ενθαρρύνουμε τους/τις νέους/-ες να αναλάβουν το πρόγραμμα σαν δικό τους και να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και ηγετικές ικανότητες. Αφού έχουν συμμετάσχει και οι ίδιοι/-ες στις Συναντήσεις ξέρουν πολύ καλά πώς θα μπορούσαν αυτές να βελτιωθούν.
- τους δώσετε χρόνο και χώρο: ο χρόνος για προετοιμασία και πρακτική είναι απαραίτητος, όπως και ο χώρος για να αναπτύξουν το δικό τους στυλ.
- τους παρέχετε όσο το δυνατόν περισσότερες οργανωτικές πληροφορίες: παρόλο που τις Συναντήσεις θα τις σχεδιάσετε μαζί με τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, είναι ζωτικής σημασίας να τους δώσετε λεπτομερείς, γραπτές πληροφορίες όσων πρέπει να κάνουν (οδηγίες βήμα-προς-βήμα για τις δραστηριότητες), με ποιες τάξεις θα κάνουν τις Συναντήσεις τους, τόπο, χρόνο, τι υλικά θα χρειαστούν, ποιος θα τα φέρει, κ.λπ. Όσο περισσότερες πληροφορίες έχουν, τόσο πιο δυνατοί/-ές και έτοιμοι/-ες θα αισθάνονται.
- φροντίστε να πάρουν ανατροφοδότηση σε προσωπικό επίπεδο: είναι σημαντικό να κάνετε μια «συνάντηση απολογισμού» με τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων μετά από κάθε συνάντηση που συντόνισαν, καθώς επίσης και να λάβουν ανατροφοδότηση από τους/τις νέους/-ες που συμμετείχαν στην ομάδα που συντόνισαν.
- τους προσφέρετε αναγνώριση και ανταμοιβή: π.χ. ανατροφοδότηση, πιστοποιητικά, βοήθεια να συντάξουν το βιογραφικό τους, συστατικές επιστολές.
- τους/τις βοηθήσετε ώστε να υπάρχει συνέχεια και διάρκεια της δουλειάς τους: για εκείνους/-ες που θα εκπαιδευτούν ως εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, το πιο σημαντικό είναι να συνεχίσουν να ασχολούνται! Η αλληλοδιδασκτική θα πρέπει να είναι ένα πρόγραμμα με διάρκεια και οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν μακροπρόθεσμα αν το επιθυμούν.

ΑΤΖΕΝΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Για να διασφαλιστεί ότι οι πιθανοί/-ές εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων αισθάνονται άνετα και έχουν αρκετή αυτοπεποίθηση για να πραγματοποιήσουν τις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής, είναι προτιμότερο να αφιερώσετε όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο στην κατάρτιση των μαθητών/-ριών εκείνων που έχουν εκφράσει την επιθυμία να γίνουν εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων.

Μπορείτε να οργανώσετε την κατάρτισή τους με όποιον τρόπο κρίνετε κατάλληλο, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες της ομάδας μαθητών/-ριών που έχετε (για παράδειγμα, κάποιες ομάδες μπορεί να χρειάζονται περισσότερες διευκρινήσεις γύρω από τις έννοιες, άλλες περισσότερο χρόνο πρακτικής εξάσκησης κ.λπ.). Η ατζέντα που ακολουθεί αποτελεί απλώς έναν ενδεικτικό οδηγό και μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα.

Στόχοι

4.1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ;

20 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να κατανοήσουν τι είναι η αλληλοδιδασκτική
- να συζητήσουν γιατί η αλληλοδιδασκτική είναι αποτελεσματική
- να αρχίσουν να καταλαβαίνουν τι απαιτείται από έναν/μία εκπαιδευτή/-ρια συνομηλίκων.

4.2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ
ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

60 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξετάσουν τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών/ριών συνομηλίκων και τις δεξιότητες που θα χρειαστούν για να συντονίσουν μια ομάδα συνομηλίκων
- να εντοπίσουν τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων μπορούν να αναπτύξουν κάθε χαρακτηριστικό ή δεξιότητα.

4.3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΤΕΣ/-ΡΙΕΣ
ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ ΣΕ
ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

30 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξασκηθούν στο συντονισμό ομάδας
- να εξετάσουν πώς ο/η συντονιστής/-ρια μπορεί να χρησιμοποιεί διάφορες δεξιότητες για να υποστηρίξει, να καθοδηγεί και να κινεί το ενδιαφέρον της ομάδας
- να λάβουν ανατροφοδότηση για τις δεξιότητες συντονισμού που έχουν και να μάθουν πώς μπορούν να τις βελτιώσουν
- να λάβουν ανατροφοδότηση για τις μη λεκτικές τους δεξιότητες, δηλαδή τη στάση του σώματος, τον τόνο της φωνής, την οπτική επαφή
- να τους δοθεί η ευκαιρία να μιλήσουν για τους φόβους και τα άγχη τους σχετικά με το συντονισμό Συναντήσεων με συνομηλίκους τους
- να διαλυθούν τυχόν φόβοι και παρανοήσεις και να ενισχυθεί η αυτοπεποίθησή τους μέσα από συμβουλές για τεχνικές που θα τους/τις κάνουν πιο αποτελεσματικούς/-ές.

4.4

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

20 λεπτά

Οι μαθητές/-ριες:

- να μάθουν να σχεδιάζουν τις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής
- να έχουν την ευκαιρία να εξασκηθούν στο συντονισμό Συναντήσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4.1: ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ;

Διάρκεια**40 λεπτά**

- (25 λεπτά για το 1ο μέρος, 15 λεπτά για το 2ο μέρος)

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να κατανοήσουν τι είναι η αλληλοδιδασκτική
- να συζητήσουν γιατί η αλληλοδιδασκτική είναι αποτελεσματική
- να αρχίσουν να καταλαβαίνουν τι απαιτείται από έναν/μία εκπαιδευτή/-ρια συνομηλίκων.

Υλικά

- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκασόροι
- Φύλλο εργασίας 4.1 (για το 1ο ΜΕΡΟΣ)

Προετοιμασία

Ετοιμάστε δύο φύλλα για το 2ο ΜΕΡΟΣ, ένα με τίτλο «ο/η εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων είναι» και ένα με τίτλο «ο/η εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων δεν είναι».

Δραστηριότητα- Προτεινόμενη βήμα προς βήμα διαδικασία

- 1) Αρχίστε τη δραστηριότητα θυμίζοντας στους/στις μαθητές/-ριες ότι βρίσκονται εδώ για να αποκτήσουν τις δεξιότητες που θα χρειαστούν για να μπορέσουν να μεταφέρουν σε άλλους νέους ανθρώπους τις γνώσεις τους σχετικά με τις έμφυλες νόρμες και την έμφυλη βία.

1ο ΜΕΡΟΣ

- 2) Ζητήστε από κάθε άτομο να συμπληρώσει το Φύλλο εργασίας 4.1.
- 3) Όταν θα το έχουν ολοκληρώσει ξεκινήστε συζήτηση για τα ακόλουθα ερωτήματα:

Τι σημαίνει για σένα «συνομήλικο» άτομο;

Οι απαντήσεις μπορεί να είναι: κάθε άτομο που μοιράζεται κάτι με κάποιο άλλο, άτομα της ίδιας ηλικίας, άτομα με παρεμφερή ενδιαφέροντα, άτομα με παρόμοιο υπόβαθρο κ.λπ.

Τι νομίζετε ότι είναι η «αλληλοδιδασκτική»;

Οι απαντήσεις μπορεί να είναι: όταν νέα άτομα εκπαιδεύουν άλλα νέα άτομα, να μαθαίνεις από άτομα της ηλικίας σου, να διδάσκει από ένα άτομο που είναι ίσο με σένα, να μιλάς την ίδια γλώσσα με τους ανθρώπους που προσπαθείς να ευαισθητοποιήσεις, να κατανοείς πραγματικά τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των ανθρώπων που προσπαθείς να ευαισθητοποιήσεις επειδή είναι παρόμοια με τα δικά σου, να παρέχεις γνώσεις στους/στις συνομηλίκους/-ές σου κ.λπ.

Τι θα βάζατε σε έναν κατάλογο με πράγματα που βοηθούν τους ανθρώπους να μάθουν και σε έναν με πράγματα που δυσκολεύουν τη μάθηση;

Στο πρώτο ερώτημα, οι απαντήσεις μπορεί να είναι: να είναι ενδιαφέρον και διασκεδαστικό, να έχει σχέση με την πραγματική σου ζωή, να υπάρχει επικοινωνία ανάμεσα σε σένα και τον/την καθηγητή/-ρια, να σου επιτρέπεται να διαλέξεις τι θα μάθεις και πώς, να υπάρχουν πολλές διαφορετικές δραστηριότητες, να μην είναι μόνο διάβασμα και παρακολούθηση του/της καθηγητή/-ριας.

Για το δεύτερο ερώτημα, οι απαντήσεις μπορεί να είναι: η διδασκαλία να είναι βαρετή, να μην εμπιστεύεσαι τον/την καθηγητή/-ρια, να μη σε σέβεται ο/η καθηγητής/-ρια, κάποια μαθήματα να είναι πολύ δύσκολα, οι συμμαθητές/ριές σου να λειτουργούν διασπαστικά.

Ποια νομίζετε ότι είναι τα πλεονεκτήματα και ποιες οι δυσκολίες της αλληλοδιδασκτικής;
Στα πλεονεκτήματα, οι απαντήσεις μπορεί να είναι: οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων βρίσκονται στο ίδιο μήκος κύματος με εκείνους/-ες που συμμετέχουν, υπάρχει μεταξύ τους εμπιστοσύνη, μιλάνε την ίδια γλώσσα, κάνουν τα πράγματα να φαίνονται πειστικά για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες, ξέρουν πώς να κάνουν τα πράγματα διασκεδαστικά, δεν είναι σαν ένα κανονικό μάθημα και φαίνεται πιο ενδιαφέρον, κάνουν τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να αισθάνονται άνετα να μιλήσουν για πράγματα για τα οποία μπορεί να μη μιλούσαν σε ενήλικους.

Στις δυσκολίες, οι απαντήσεις μπορεί να είναι: μπορεί να μην τους/τις παίρνουν στα σοβαρά, μπορεί να τους/τις αγνοούν, χρειάζονται πολύ χρόνο για να προετοιμαστούν, μπορεί να μην έχουν την ίδια εκπαίδευση με τους/τις καθηγητές/-ριες κι έτσι να έχουν λιγότερη αυτοπεποίθηση, μπορεί να μην γνωρίζουν αρκετά πράγματα, μπορεί να δυσκολεύονται να συντονίσουν μια ομάδα, μπορεί να δυσκολεύονται να παροτρύνουν τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να εμπλακούν ενεργά.

4) Πριν κλείσετε τη συζήτηση του 1ου ΜΕΡΟΥΣ, είναι σημαντικό να βεβαιωθείτε ότι έχετε συζητήσει για όλες τις «δυσκολίες» που εντόπισαν οι μαθητές/-ριες στην 4η ερώτηση.

2ο ΜΕΡΟΣ

- 5) Για το δεύτερο στάδιο αυτής της δραστηριότητας, ζητήστε από δύο μαθητές/-ριες να αναλάβουν να γράφουν τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών σε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί.
- 6) Ζητήστε να σκεφτούν «τι είναι» και «τι δεν είναι ένας/μία εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων»

Ο/Η εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων είναι ...

- συνομήλικο άτομο, ίσο, μέλος της ίδιας ομάδας
- πρότυπο για τους άλλους
- «εφαρμόζει αυτά που διδάσκει»
- συμπεριφέρεται με τρόπο που να επηρεάζει θετικά τους/τις άλλους/-ες
- κάποιος/-α με επαρκείς γνώσεις στο αντικείμενο, αλλά όχι απαραίτητα ειδικός/-ή
- ευαίσθητος/-η, ανοιχτόμυαλος/-η, καλός/-ή ακροατής/-ρια και ξέρει να επικοινωνεί
- άτομο που μπορεί να καθοδηγεί ομαδικές συζητήσεις
- άτομο που μπορεί να κινητοποιήσει άλλα άτομα να μάθουν

Ο/Η εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων δεν είναι...

- απαραίτητα ειδικός/-ή
- βαρετός/-ή! Χρησιμοποιεί χιούμορ, αστεία, παιχνίδια, τη γλώσσα των νέων... το κάνει να είναι αληθινό!
- «δάσκαλος». Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων δεν είναι να λέει στους ανθρώπους τι να σκεφτούν, αλλά να τους βοηθάει να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα
- επικριτικός/-ή. Σέβεται τη γνώμη και τις απόψεις των άλλων
- κυριαρχικός/-ή. Θα ήταν πολύ βαρετό να μην ακούς άλλο ήχο από τη φωνή σου! Οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων πρέπει πιο πολύ να ακούνε παρά να μιλάνε

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Το πιο σημαντικό αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας είναι ότι οι μαθητές/-ριες αρχίζουν να αποκτούν σαφή εικόνα του ρόλου τους ως εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων και, κατά συνέπεια, συνειδητοποιούν ότι έχουν ήδη αρχίσει να γίνονται!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ¹³

- EP1** Τι σημαίνει για σένα «συνομήλικο» άτομο;
- EP2** Τι νομίζεις ότι είναι η αλληλοδιδασκτική;
- EP3** Τι θα έβαζες σε έναν κατάλογο με πράγματα που βοηθάνε τους ανθρώπους να μάθουν και τι σε ένα κατάλογο με πράγματα που δυσκολεύουν τη μάθηση;
- EP4** Ποια νομίζεις ότι είναι τα πλεονεκτήματα και οι δυσκολίες της αλληλοδιδασκτικής;

1

2

3

4

5

A

13) Προσαρμοσμένο από το «Domino Manual» του Συμβουλίου της Ευρώπης | www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/Domino_en.pdf, <http://goo.gl/gJ0jP>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4.2: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Διάρκεια
20 λεπτά

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξετάσουν τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών/ριών συνομηλίκων και τις δεξιότητες που θα χρειαστούν για να συντονίσουν μια ομάδα συνομηλίκων
- να εντοπίσουν τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων μπορούν να αναπτύξουν κάθε χαρακτηριστικό ή δεξιότητα.

Υλικά

Κάρτες με χαρακτηριστικά και δεξιότητες του/της εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων

Προετοιμασία

Ετοιμάστε από πριν τις κάρτες με τα χαρακτηριστικά

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

- 4) Μοιράστε στην τύχη στους/στις μαθητές/-ριες κάρτες με διαφορετικές δεξιότητες και χαρακτηριστικά. Κάθε κάρτα θα έχει μόνο μία δεξιότητα ή ένα χαρακτηριστικό:
  - Καλές δεξιότητες ακρόασης
  - Ενσυναίσθηση (κατανόηση συναισθημάτων των άλλων)
  - Φροντίζει να συμμετέχουν όλα τα άτομα της ομάδας
  - Διάισθηση
  - Δημιουργικότητα
  - Χιούμορ
  - Ευελιξία
  - Ισορροπία
  - Αμεροληψία
- 5) Ζητήστε από τους/τις μαθητές/-ριες να σας πουν τι καταλαβαίνουν από αυτό που γράφει η κάρτα που κρατάνε. Για παράδειγμα, πώς δείχνει ένας/μία εκπαιδευτής/-ρια συνομηλίκων ότι είναι καλός/-ή ακροατής/-ρια;
Προχωρήστε στην επόμενη δεξιότητα (ή χαρακτηριστικό) μέχρι να συζητηθούν όλες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4.3: ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΟΜΑΔΑΣ

Διάρκεια
70 λεπτά

- 45 λεπτά για την προετοιμασία του παιχνιδιού ρόλων, για το παιχνίδι και τη συζήτηση
- 25 λεπτά συζήτηση για τυχόν ανησυχίες τους

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να εξασκηθούν στο συντονισμό ομάδας
- να εξετάσουν πώς ο/η συντονιστής/-ρια μπορεί να χρησιμοποιεί διάφορες δεξιότητες για να υποστηρίξει, να καθοδηγεί και να κινεί το ενδιαφέρον της ομάδας
- να λάβουν ανατροφοδότηση για τις δεξιότητες συντονισμού που έχουν και να μάθουν πώς μπορούν να τις βελτιώσουν
- να λάβουν ανατροφοδότηση για τις μη λεκτικές τους δεξιότητες, δηλαδή τη στάση του σώματος, τον τόνο της φωνής, την οπτική επαφή

Υλικά

- Κάρτες με ρόλους για εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων και για μέλη της ομάδας (Φύλλο εργασίας 4.2) για να μοιραστούν στην αρχή της δραστηριότητας
- Κάρτα ρόλου εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων (Φύλλο εργασίας 4.2) σε τόσα αντίτυπα όσα και τα μέλη της ομάδας, για να μοιραστούν στο τέλος της δραστηριότητας
- Τρία αντίτυπα του Σχεδίου της Δραστηριότητας «Μύθοι και Πραγματικότητες» και τρία αντίτυπα των απαντήσεων στο Φύλλο εργασίας «Μύθοι και Πραγματικότητες».
- Φύλλο εργασίας 3.1. «Μύθοι και Πραγματικότητες», σε τόσα αντίτυπα όσα και τα μέλη της ομάδας
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Προετοιμασία

- 1) Ζητήστε τρεις εθελοντές/-ριες που θα υποδυθούν τους εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων και θα υλοποιήσουν τη Δραστηριότητα 3.1 «Μύθοι και Πραγματικότητες σχετικά με την ΕΒ». Δώστε τους τα αντίτυπα του Σχεδίου Δραστηριότητας και τις απαντήσεις στο Φύλλο εργασίας «Μύθοι και Πραγματικότητες». Εξηγήστε τους ότι έχουν μόνο 15 λεπτά για να υλοποιήσουν τη δραστηριότητα, και για αυτό πρέπει να διαλέξουν ποιες δηλώσεις θα χρησιμοποιήσουν (δεν θα έχουν χρόνο να τις χρησιμοποιήσουν όλες).
- 2) Δώστε τους 10 λεπτά για να προετοιμάσουν τη δραστηριότητα και να αποφασίσουν ποιος/-α θα συντονίσει κάθε μέρος (π.χ. ένας/μία μπορεί να κάνει την εισαγωγή και να μοιράσει το Φύλλο εργασίας 3.1, το δεύτερο άτομο μπορεί να συντονίσει τη συζήτηση για δύο από τις δηλώσεις και το τρίτο για άλλες δύο δηλώσεις). Ζητήστε τους στο πλαίσιο της προετοιμασίας τους να κοιτάξουν το «ρόλο» τους στο Φύλλο εργασίας 4.2.
- 3) Ενώ οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων προετοιμάζουν τη δραστηριότητα, μοιράστε τις κάρτες ρόλων στην υπόλοιπη ομάδα και εξηγήστε ότι πρέπει να υποδυθούν την «ομάδα».
- 4) Αν υπάρχει χρόνος, ενώ ακόμα οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων προετοιμάζονται, ζητήστε από τα άτομα της υπόλοιπης ομάδας να αρχίσουν να καταγράφουν κάποιες από τις ανησυχίες τους σχετικά με το συντονισμό Συναντήσεων με συνομήλικους/-ες.

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

Όταν κάνετε αυτή τη δραστηριότητα, είναι σημαντικό να υπάρχει αρκετός χώρος για να μπορούν οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να κινούνται ελεύθερα και να μπορούν να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τη στάση του σώματός τους.

- 1) Οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων αρχίζουν τη δραστηριότητα και κάθε ένα από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας παίζει το ρόλο του/της ανάλογα με την «κάρτα ρόλου» που έχει.
- 2) Όταν τελειώσουν οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, κάνετε τις ακόλουθες ερωτήσεις:
  - i) Τι έκαναν καλά;
  - ii) Ποια από τα χαρακτηριστικά που επέδειξαν ήταν χρήσιμα και αποτελεσματικά;
  - iii) Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα των αποτελεσματικών τεχνικών που χρησιμοποίησαν;
Αποτελεσματικές τεχνικές μπορεί να ήταν: να έδωσαν απλές και κατανοητές οδηγίες, να έθεσαν ανοιχτές ερωτήσεις, να συμπεριέλαβαν όλα τα άτομα στις συζητήσεις, να άκουγαν προσεκτικά τι έλεγαν οι άλλοι, να λάμβαναν υπόψη τις απαντήσεις, να ενθάρρυναν τους/ τις άλλους/-ες, λέγοντας π.χ. πράγματα όπως «δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις», να αντιμετωπίσαν τη διασπαστική συμπεριφορά με θετικό τρόπο, να δούλεψαν ομαδικά, να μην ήταν επικριτικοί/-ές, να παρέμειναν ουδέτεροι/-ες και αμερόληπτοι/-ες.
  - iv) Πώς συμπεριέλαβαν/ενέπλεξαν όλη την ομάδα;
  - v) Πώς αντιμετωπίσαν τα «δύσκολα» άτομα;
  - vi) Πώς ήταν η στάση του σώματός τους και ο τόνος της φωνής τους; Γιατί ήταν αποτελεσματικά;
Όσον αφορά τη στάση και τη φωνή, είναι εντυπωσιακό ότι η επικοινωνία βασίζεται κατά 50% στη γλώσσα του σώματος (χειρονομίες, στάση, οπτική επαφή κ.λπ.), το 40% έχει να κάνει με τον τόνο της φωνής (την ταχύτητα, την ένταση, τον ενθουσιασμό κ.λπ.) και μόνο το 10% με το τι πραγματικά λέτε¹⁴!
  - vii) Υπήρχε κάτι που θα μπορούσε να γίνει καλύτερα; Τι;

Είναι πολύ σημαντικό να προσφέρετε, ως συντονιστής/-ρια, ανατροφοδότηση στα άτομα που συμμετέχουν, και ιδιαιτέρως τα θετικά σχόλια που έχετε να κάνετε!

- 3) Στο τέλος των συζητήσεων, μοιράστε σε όλα τα άτομα της ομάδας ένα αντίτυπο της Κάρτας ρόλου εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων (Φύλλο εργασίας 4.2) και ξαναγυρίστε στον κατάλογο με τις ανησυχίες που είχατε ξεκινήσει να συζητάτε με την ομάδα κατά την προετοιμασία. Ρωτήστε αν έχουν κάτι να προσθέσουν και χρησιμοποιήστε τη συζήτηση για να καθυστερήσετε τις ανησυχίες των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων.

Συχνές ανησυχίες είναι:

- i) Άγχος για την παρουσίαση: Τι γίνεται αν τα χάσω;
Το άγχος για την παρουσίαση ή ο φόβος της ομιλίας μπροστά σε κοινό είναι ένας από τους πιο συνηθισμένους φόβους στον κόσμο, όσο και ο φόβος για τον θάνατο, τις αράχνες, τους οδοντιάτρους και τα ύψη! Ο καλύτερος τρόπος να ξεπεραστεί αυτός ο φόβος είναι η εξάσκηση και η προετοιμασία. Οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων θα έχουν χρόνο να προετοιμαστούν. Θα διαθέτουν ένα Σχέδιο Δραστηριότητας βήμα-προς-βήμα το οποίο θα μπορούν να ακολουθήσουν αν δεν ξέρουν τι να πουν, θα δουλεύουν σε ζεύγη ή ομάδες και θα μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από τον/τη συντονιστή/-ρια αν χρειαστεί. Το να πιεις μια γουλιά νερό είναι επίσης ένας καλός τρόπος να ανακτήσεις την ψυχραιμία σου!
- ii) Τι γίνεται αν δεν γνωρίζω αρκετά καλά το αντικείμενό μου;
Δεν υπάρχει προσδοκία οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να είναι ειδικοί σε κάποιο θέμα. Το σημαντικό είναι ότι ξέρετε περισσότερα από την ομάδα που εκπαιδεύετε και ότι έχετε γνώσεις που δεν έχουν οι άλλοι/-ες. Επίσης, δεν πειράζει να πείτε ότι δεν γνωρίζετε κάτι και να υποσχεθείτε ότι θα βρείτε την απάντηση σε αυτό μετά τη Συνάντηση.
- iii) Τι γίνεται αν κάποιος/-α φορτιστεί συναισθηματικά και/ή αν αποκαλύψει εμπειρίες κακοποίησης;
Αυτή είναι μια κατάσταση την οποία οι συντονιστές και οι εκπαιδευτές/-

14) Αναφέρεται στο Salto, Youth, Peering in and Peering Out: Peer Education Approaches in Cultural Diversity Projects

- ριες συνομηλίκων πρέπει να έχουν αποφασίσει από κοινού πώς θα τη χειριστούν αν προκύψει.
- iv) Τι γίνεται αν η ομάδα είναι πολύ διασπαστική και δεν μπορώ να κάνω επαφή;
Και αυτή είναι μια κατάσταση την οποία οι συντονιστές και οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων πρέπει να έχουν αποφασίσει από κοινού πώς θα τη χειριστούν αν προκύψει. Το βασικό είναι ότι οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων δεν έρχονται να εφαρμόσουν πειθαρχία και αξίζουν το σεβασμό της ομάδας.
- v) Τι γίνεται αν δεν μας φτάσει ο χρόνος;
Η τήρηση των χρονικών ορίων είναι ζωτικής σημασίας! Είναι πολύ σημαντικό οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να έχουν κάποιο τρόπο να παρακολουθούν τη διάρκεια των δραστηριοτήτων ώστε να μην ξεμείνουν από χρόνο.
- vi) Τι γίνεται αν οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν μάθουν τίποτα από τις Συναντήσεις;
Είναι πολύ απίθανο να μην μάθουν τίποτα, αλλά είναι πιθανό στο λίγο χρόνο που θα έχουν μαζί τους οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να μην μπορέσουν να κλονίσουν όλες τους τις λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με τις έμφυλες νόρμες και την έμφυλη βία. Κάτι τέτοιο μπορεί να πάρει χρόνια! Αυτό που θα επιτύχει ωστόσο η αλληλοδιδασκτική είναι να βάλει το σπόρο που θα βοηθήσει όσους/-ες συμμετέχουν στις ομάδες να μάθουν να αποτιμούν κριτικά ορισμένες καταστάσεις που μπορεί να προκύψουν στη ζωή τους.

Αναμενόμενο αποτέλεσμα και κλείσιμο της δραστηριότητας

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα διαβεβαιώνοντας την ομάδα ότι οι περισσότερες ανησυχίες τους θα εξαφανιστούν με την εξάσκηση και την εμπειρία. Δεν χρειάζεται να είναι τέλειοι/-ες στην πρώτη προσπάθεια που κάνουν στην αλληλοδιδασκτική (κανείς και καμία δεν είναι!) και θα έχουν διαρκώς την υποστήριξη του/της ενήλικου/ης συντονιστή/-ριάς τους.

1

2

3

4

5

A

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κάρτα ρόλου εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων

- ✓ Φροντίστε να συμμετέχουν όλοι/-ες
- ✓ Δουλέψτε ομαδικά, αλλά μην μιλάτε όλοι/-ες μαζί
- ✓ Φροντίστε τα ερωτήματα που θα θέσετε να είναι ανοιχτά, έτσι ώστε να μην μπορούν να απαντηθούν με ναι ή όχι και να κινητοποιούν την ομάδα να συζητήσει
- ✓ Αν κάποια άτομα είναι «κυριαρχικά», ευχαριστήστε τα για την άποψή τους και πείτε τους ότι θέλετε να ακούσετε κι αυτά που έχουν να πουν τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας
- ✓ Αν κάποια άτομα είναι ντροπαλά, απευθυνθείτε τους με το όνομά τους και ρωτήστε τη γνώμη τους
- ✓ Αν κάποια άτομα μιλάνε μεταξύ τους και ενοχλούν την ομάδα, πείτε τους ότι είναι σημαντικό να σέβονται τους/τις υπόλοιπους/-ες και ζητήστε τους να κάνουν ησυχία
- ✓ Αν κάποια άτομα «κοιμούνται», είναι αφηρημένα ή βαριούνται, ζητήστε τους να μιλήσουν προσκαλώντας τα με το όνομά τους ή ζητήστε τους να σας βοηθήσουν, π.χ. γράφοντας στα μεγάλα φύλλα
- ✓ Να ΑΚΟΥΤΕ περισσότερο από όσο μιλάτε
- ✓ Ευχαριστήστε τα άτομα της ομάδας για τις απαντήσεις τους και συνοψίστε αυτά που είπαν («Αν κατάλαβα σωστά, λέτε ότι...», «Ωστε πιστεύετε ότι...» κ.λπ.)
- ✓ Να έχετε οπτική επαφή με όλους/-ες
- ✓ Φροντίστε να έχετε «ανοιχτή» στάση σώματος. Να έχετε τα χέρια σας στο πλάι και να μην τα σταυρώνετε στο στήθος
- ✓ Χρησιμοποιήστε διαφορετικούς «χρωματισμούς» στη φωνή σας. Δείξτε συναίσθημα, πάθος και ενθουσιασμό όταν μιλάτε. Η μονότονη φωνή θα κάνει την ομάδα σας να αποκοιμηθεί.

Ρόλοι για τους/τις άλλους/-ες συμμετέχοντες/-ουσες

- ✓ **Ο/Η ντροπαλός/-ή:** Είσαι πολύ ντροπαλός/-ή. Αν και έχεις πολλά να πεις, δεν λες τίποτα. Κοιτάζεις διαρκώς τον/την εκπαιδευτή/-ρια σαν να τον/την εκλιπαρείς να σου ζητήσει να μιλήσεις. Μιλάς μόνο αν κάποιος/-α σε φωνάξει με το όνομά σου και σου το ζητήσει.
- ✓ **Ο/Η ομιλητικός/-ή:** Θέλεις να μιλάς συνεχώς. Έχεις γνώμη για τα πάντα. Σηκώνεις διαρκώς το χέρι και θέλεις να λες την άποψή σου. Όταν απαντάς κάποια ερώτηση του/της εκπαιδευτή/-ριας, η απάντησή σου είναι εκτενής. Σου αρέσει να επαναλαμβάνεσαι.
- ✓ **Ο/Η βαριεστημένος/-η:** Βαριέσαι πολύ. Δεν σε ενδιαφέρει καθόλου η εκπαίδευση. Κοιτάζεις από το παράθυρο, παίζεις με το κινητό σου, κοιτάζεις τα παπούτσια σου. Κοντεύεις να αποκοιμηθείς.
- ✓ **Οι «μπελάδες» (3 άτομα):** Είσαστε ο μπελάς της τάξης. Κάνετε φασαρία. Μιλάτε μεταξύ σας, δεν προσέχετε την εκπαίδευση, γελάτε και ενοχλείτε τους/τις υπόλοιπους/-ες.
- ✓ **Το καλό παιδί:** Είσαι το καλό παιδί της τάξης. Παρακολουθείς προσεκτικά τι λέει ο/η εκπαιδευτής/-ρια. Εκφράζεις τις απόψεις σου ευγενικά και τις πιο πολλές φορές συμφωνείς με τον/την εκπαιδευτή/-ρια.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Διάρκεια**2 ώρες +**

- (η διάρκεια εξαρτάται από τον αριθμό των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων που υπάρχουν στην ομάδα και τις Συναντήσεις που θα συντονίσουν)

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/-ριες:

- να μάθουν να σχεδιάζουν τις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής
- να έχουν την ευκαιρία να εξασκηθούν στο συντονισμό Συναντήσεων.

Υλικά

Όλα τα υλικά που θα χρειάζονταν οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων αν συντόνιζαν μια πραγματική Συνάντηση αλληλοδιδασκτικής

Προετοιμασία

Δεν είναι εφικτό να προτείνουμε κάτι συγκεκριμένο για αυτή τη δραστηριότητα, καθώς η προετοιμασία θα εξαρτηθεί από τις παροχές κάθε σχολείου ή προγράμματος νέων, καθώς και από τα ενδιαφέροντα και τις ιδέες των ίδιων των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας, θα ήταν καλό οι συντονιστές/-ριες να έχουν κάνει αρκετή από την προπαρασκευαστική δουλειά ως προς τον εντοπισμό των ομάδων νέων ατόμων που μπορούν να συμμετάσχουν στις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής.

Προτεινόμενη βήμα-προς-βήμα διαδικασία

Με βάση την προπαρασκευαστική δουλειά που θα έχουν κάνει οι συντονιστές/-ριες, και πιθανώς οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, (π.χ. στην Ισπανία οι ίδιοι/-ες οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων βρήκαν άτομα από τα σχολεία τους για να συμμετάσχουν στις Συναντήσεις που θα πραγματοποιούσαν) η δραστηριότητα αυτή πρέπει να δομηθεί γύρω από:

- 1) την οργάνωση της προετοιμασίας των Συναντήσεων (σε ποιους/-ες θα γίνουν, πότε, πού, ποια θέματα θα καλύψουν, τι υλικά χρειάζονται, ποιες προετοιμασίες πρέπει να γίνουν, π.χ. πώς πρέπει να τοποθετηθούν τα έπιπλα της αίθουσας, αν πρέπει να παρίστανται καθηγητές/-ριες κ.λπ.). Ο/Η συντονιστής/-ρια καλό θα είναι να δώσει γραπτά αυτές τις πληροφορίες στους/στις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων. Ο/η συντονιστής/-ρια πρέπει επίσης να δώσει στους εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων τα βήμα-προς-βήμα Σχέδια των επιλεχθέντων δραστηριοτήτων
- 2) τη συμφωνία για το ρόλο κάθε εκπαιδευτή/-ριας συνομηλίκων, δηλαδή ποιο άτομο θα συντονίσει ποιο τμήμα.
- 3) τη συμφωνία για το ρόλο του/της συντονιστή/-ριας. Χρειάζεται να βρίσκεται στην αίθουσα κατά τη διάρκεια της Συνάντησης; Αν ναι, ποιος θα είναι ο ρόλος του/της και πότε θα πρέπει να παρέμβει;
- 4) την εξάσκηση για τις Συναντήσεις, που θα κάνουν μεταξύ τους (οι συντονιστές/-ριες πρέπει να παροτρύνουν τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να ανατροφοδοτούνται μεταξύ τους, όπως έγινε στη Δραστηριότητα 4.3)
- 5) περισσότερη εξάσκηση (εφόσον χρειάζεται)!

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Περιεχόμενα

Πώς θα επιλέξετε τους/τις νέους/-ες που θα πάρουν μέρος στις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής	84
Υποδείγματα Συναντήσεων αλληλοδιδασκτικής	84
Αξιολόγηση των Συναντήσεων αλληλοδιδασκτικής	84
Συνάντηση απολογισμού των συντονιστών/-ριών με τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων και συνέχιση της δράσης	84
Υποδείγματα Συναντήσεων αλληλοδιδασκτικής	84
Τι γνώμη έχεις για την συνάντηση;	86

ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΝΕΟΥΣ/-ΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΡΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Σε πολλές περιπτώσεις την επιλογή των ατόμων που θα συμμετάσχουν στις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής την αναλαμβάνει το σχολείο ή το πρόγραμμα νέων. Ως μια γενική οδηγία, οι ομάδες αυτές ιδανικά θα πρέπει να αποτελούνται από άτομα ίδιας ηλικίας ή λίγο νεότερα από τους/τις ίδιους/-ες τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων και θα πρέπει να μπορούν να αφιερώσουν τουλάχιστον μία ολόκληρη ώρα για τη Συνάντηση.

Ένας άλλος τρόπος να επιλέξετε τα άτομα που θα συμμετάσχουν είναι να βοηθήσετε τους/τις ίδιους/-ες τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να επιστρατεύσουν νέους/-ες σε εθελοντική βάση. Αυτό μπορεί να γίνει φτιάχνοντας διαφημιστικές αφίσες ή κάνοντας 5λεπτες παρεμβάσεις στις τάξεις όπου ο μαθητές/-ριες θα παροτρύνονται να συμμετάσχουν στις Συναντήσεις.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Κάποιες φορές ίσως οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων να έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν ολόκληρο το Πρόγραμμα Youth4Youth, δηλαδή τις Συναντήσεις 1-3, αλλά συνήθως οι χρονικές πιέσεις που υπάρχουν (ιδίως στα σχολεία) δεν επιτρέπουν στους/στις νέους/-ες να αφιερώσουν περισσότερες από μία ή δύο διδακτικές ώρες για τη συμμετοχή τους. Οι ακόλουθες συναντήσεις έχουν υλοποιηθεί με επιτυχία στις χώρες που συμμετείχαν στη διαμόρφωση του Youth4Youth. [βλέπε σελίδα 85.](#)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Ο καλύτερος τρόπος αξιολόγησης των Συναντήσεων αυτών είναι με ένα σύντομο ανώνυμο ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται στα τελευταία 5 λεπτά της Συνάντησης από τα άτομα που συμμετείχαν. Ακολουθεί ένα δείγμα: [Ακολουθεί ένα δείγμα στη σελίδα 86.](#)

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ/-ΡΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ/-ΡΙΕΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Για τους εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων, το πιο σημαντικό κομμάτι όλης της εμπειρίας είναι να έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν και να σκεφτούν όσα έμαθαν με τον/τη συντονιστή/-ριά τους, αλλά και μεταξύ τους. Πρέπει να προβλεφθεί συγκεκριμένος χρόνος για συζήτηση και για να γιορτάσουν οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων το επίτευγμά τους.

Σχετικά με τη συνέχιση, οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων είναι πολύ πιθανό να θέλουν να συνεχίσουν την υλοποίηση Συναντήσεων και, με την υποστήριξη των συντονιστών/-ριών, των καθηγητών/-ριών και/ή των εργαζόμενων στο αντίστοιχο πρόγραμμα νέων, μπορούν να διεκδικήσουν με ενεργό τρόπο τη συνέχιση του προγράμματος Youth4Youth στο σχολείο τους ή το πρόγραμμα νέων... μπορεί ακόμα και να βοηθήσουν να διαδοθεί το πρόγραμμα σε άλλους φορείς.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

5

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

2 ΩΡΕΣ

Γενικό θέμα της δραστηριότητας	Δραστηριότητα	Διάρκεια
Εισαγωγή	Σύντομη ενημέρωση για το Πρόγραμμα από τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων	5 λεπτά
Η φυλακή του φύλου	Δραστηριότητα 1.2	60 λεπτά
Έμφυλος εκφοβισμός στο σχολικό περιβάλλον	Δραστηριότητα 2.2	50 λεπτά
Σύντομη αξιολόγηση από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες	Ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται ανώνυμα	5 λεπτά

5

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

1 ΩΡΑ

Γενικό θέμα της δραστηριότητας	Δραστηριότητα	Διάρκεια
Εισαγωγή	Σύντομη ενημέρωση για το Πρόγραμμα από τους/τις εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων	5 λεπτά
Η φυλακή του φύλου (τροποποιημένη για μικρότερη διάρκεια)	Δραστηριότητα 1.2	50 λεπτά
Σύντομη αξιολόγηση από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες	Ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται ανώνυμα	5 λεπτά

5

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

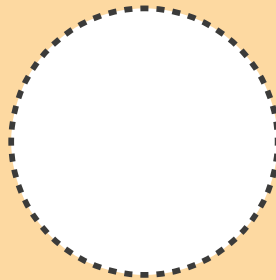
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
Η περίπτωση των εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων της Ισπανίας

Νέοι/-ες εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων που συμμετείχαν στο Youth4Youth στην Ισπανία επινόησαν το δικό τους Σχέδιο Συνάντησης που επέτρεπε σε μεγάλο αριθμό εκπαιδευτών/-ριών συνομηλίκων να συνεργαστούν για την παρουσίαση μιας δραστηριότητας σε μία και μόνο ομάδα. Με τη βοήθεια των καθηγητών/-ριών τους και των συντονιστών/-ριών του Youth4Youth, οι εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων έγραψαν τρία μικρά παιχνίδια ρόλων που απεικόνιζαν διαφορετικά σενάρια ΕΒ, τα οποία έπαιξαν μπροστά στο κοινό τους. Μετά από κάθε σενάριο ακολουθούσε συζήτηση.

Με την προσέγγιση αυτή, υπήρξε χώρος για 9 εκπαιδευτές/-ριες συνομηλίκων: ένας/μία έκανε την εισαγωγή, επτά έπαιξαν στο θεατρικό παιχνίδι (κάθε ομάδα «ηθοποιών» συντόνισε στη συνέχεια τη συζήτηση) και ένας/μία έκανε τη σύνοψη και παρουσίασε τα μηνύματα της δραστηριότητας. Η Συνάντηση χρειάστηκε πολύ συντονισμό και σχεδιασμό, αλλά είχε τεράστια επιτυχία!

ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ;

Βάλε μέσα στον κύκλο το πρόσωπο που δείχνει πως αισθανόσουν κατά τη διάρκεια της συνάντησης (Αν θέλεις, μπορείς να σχεδιάσεις και περισσότερα από ένα πρόσωπα!)

ενθουσιασμό

νέα γνώση

δυσάρεσκεια

έκπληξη

αησυχία

Σύγχυση

θυμό

ωραία!

ευχαρίστηση

βαρεμάρα

Πες μας ένα πράγμα που έμαθες:

Σε ευχαριστούμε! 😊

**ΚΑΛΛΙ-
ΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙ-
ΟΤΗΤΑ**

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ**

Περιεχόμενα

Τι είναι Καλλιτεχνική δραστηριότητα;	88
Συμβουλές για τον συντονισμό της Καλλιτεχνικής δραστηριότητας	88
Τι χρειάζεται να σκεφτούν οι συντονιστές/-ριες πριν ξεκινήσουν την Καλλιτεχνική δραστηριότητα με τους/τις μαθητές/-ριες;	88
Φύλλο Εργασίας για το Συντονισμό της Καλλιτεχνικής Δραστηριότητας	89
Παραδείγματα καλλιτεχνικών έργων από άτομα που συμμετείχαν στο Youth 4 Youth	90

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ;

Σκοπός της καλλιτεχνικής δραστηριότητας είναι να δώσει στους/στις μαθητές/-ριες την ευκαιρία να συνεργαστούν με στόχο τη δημιουργία ενός καλλιτεχνικού έργου που θα μεταφέρει τα μηνύματα του Youth4Youth στην ομάδα των συνομηλίκων τους, στους γονείς τους ή σε άλλα μέλη της κοινότητας. Το έργο μπορεί να παρουσιαστεί σε συγκεκριμένες εκδηλώσεις ή να εκτεθεί μόνιμα στο σχολείο, το κέντρο νεότητας ή σε άλλο δημόσιο χώρο.

Η καλλιτεχνική δραστηριότητα είναι ένας άλλος τρόπος, λιγότερο άμεσος από τις Συναντήσεις αλληλοδιδασκτικής, να δοθεί η ευκαιρία σε νέους/-ες να επηρεάσουν και να αλλάξουν το περιβάλλον τους. Και στις πέντε χώρες που εφαρμόστηκε το Youth4Youth, η δημιουργικότητα των νέων που συμμετείχαν είχε ως αποτέλεσμα εντυπωσιακά εργαλεία ευαισθητοποίησης, κάποια από τα οποία απεικονίζονται σε αυτό το εγχειρίδιο. Τα είδη καλλιτεχνικών έργων που έχουν δημιουργήσει οι μαθητές/-ριες στο πλαίσιο του Youth4Youth δεν είναι μόνο αφίσες, αλλά περιλαμβάνουν:

- Ψηφιακές ιστορίες (κινούμενα σχέδια ή ταινίες μικρού μήκους)
- Εκθέσεις φωτογραφίας
- Αφίσες με κολάζ, φωτογραφίες ή ζωγραφιές
- Αφίσες με αποκόμματα εφημερίδων με θέματα σχετικά με την έμφυλη βία
- Σύνθεση στίχων ή τραγουδιών
- Συγγραφή διηγημάτων ή άρθρων για ενημερωτικά δελτία ή ιστότοπους
- Δημιουργία και ανέβασμα θεατρικών έργων
- Δημιουργία ενημερωτικών φυλλαδίων σχετικά με την έμφυλη βία
- Παρεμβάσεις στο τοπικό ραδιόφωνο ή συνεντεύξεις στα ΜΜΕ

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΥΝ ΟΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ/-ΡΙΕΣ ΠΡΙΝ ΞΕΚΙΝΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΜΕ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΕΣ/-ΡΙΕΣ;

Πριν ξεκινήσετε την Καλλιτεχνική δραστηριότητα, καλό θα ήταν να έχετε αποφασίσει:

- ✓ Πώς θα βοηθήσετε τους/τις μαθητές/-ριες να καταλήξουν στα μηνύματα που θέλουν να μεταδώσουν με το έργο τους (φροντίζοντας τα μηνύματα αυτά να είναι σαφή, εύληπτα και σχετικά με το ζήτημα της ΕΒ).
- ✓ Αν και πώς θα προβληθεί περαιτέρω το έργο των μαθητών/-ριών ώστε να προσεγγίσει ένα πιο ευρύ νεανικό κοινό (π.χ. εκθέσεις σε μέρη όπου συχνάζει νεολαία, προβολή στα ΜΜΕ, χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, παρουσίαση στον ιστότοπο του προγράμματος κ.λπ).
- ✓ Τι υλικά είστε σε θέση να παρέχετε στους/στις μαθητές/-ριες (π.χ. χαρτί, γραφική ύλη, χρώματα, περιοδικά, φορητούς υπολογιστές, κάμερες, επαγγελματική υποστήριξη για το ανέβασμα θεατρικών ή τη δημιουργία ταινιών μικρού μήκους κ.λπ.).
- ✓ Πώς θα βοηθήσετε τους/τις μαθητές/-ριες να ολοκληρώσουν την Καλλιτεχνική δραστηριότητα μέσα στον προσδιορισμένο χρόνο της Συνάντησης (αν είναι απαραίτητο).

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Κάντε με τους/τις μαθητές/-ριες καταιγισμό ιδεών προκειμένου να βρείτε τα μηνύματα που θέλετε να περάσετε: Παροτρύνετέ τους/τις να θυμηθούν τις Συναντήσεις του Youth4Youth και να σκεφτούν τι τους έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ή ποια ζητήματα ήταν ιδιαίτερα σημαντικά και θα ήθελαν να τα τονίσουν. Ζητήστε τους να σκεφτούν ποιες ήταν οι λανθασμένες αντιλήψεις που είχαν οι ίδιοι/-ες πριν το Youth4Youth και τους μύθους που θα ήθελαν να βοηθήσουν τους/τις συνομηλικούς/-ές τους να καταρρίψουν (Σημείωση. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το παρακάτω φύλλο εργασίας για να καθοδηγήσετε τη συζήτηση).

Τονίστε ότι το έργο τέχνης δίνει την ευκαιρία να τραβήξουν την προσοχή του κόσμου σε ζητήματα που σχετίζονται με την ΕΒ: Οι μαθητές/-ριες πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτή τη δραστηριότητα σαν ευκαιρία να πετύχουν αλλαγές και να την πάρουν στα σοβαρά!

Ενθαρρύνετε τις δημιουργικές τους ιδέες: Δεν υπάρχουν όρια στα πράγματα που μπορούν να δημιουργήσουν οι μαθητές/-ριες (αρκεί να μην είναι κάτι προσβλητικό και να έχετε τα κατάλληλα υλικά!).

Αναγνωρίστε τα μοναδικά τους ταλέντα: Τονώστε την αυτοπεποίθησή τους και το ενδιαφέρον τους να συμμετάσχουν στην Καλλιτεχνική δραστηριότητα (δεν χρειάζεται να είναι ο Πικάσο ή η Φρίντα Κάλο).

Η Καλλιτεχνική δραστηριότητα δίνει μια θαυμάσια ευκαιρία στα πιο ντροπαλά και «κλειστά» μέλη της ομάδας να εκφραστούν.

Ενθαρρύνετε τη χρήση πολλών μέσων: Μπορείτε να παρακινήσετε τους/τις νέους/-ες να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο με το οποίο αισθάνονται άνετα (εκτυπώσεις, αφίσες, κολάζ, ζωγραφική, θεατρικό παιχνίδι, μουσική, βίντεο, χορό, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαδίκτυο κ.λπ.) για να προσεγγίσουν το κοινό τους. Μπορείτε επίσης να δώσετε παραδείγματα από τη χρήση διαφόρων μέσων για να τους/ τις βοηθήσετε να φανταστούν πώς μπορεί κάθε μέσο να μεταδώσει τα μηνύματά τους.

Αν και η ομαδική δουλειά πρέπει να ενθαρρύνεται, σεβαστείτε την επιθυμία κάποιων μαθητών/-ριών να δουλέψουν μόνοι/-ες στη δραστηριότητα αυτή: Κάποιοι άνθρωποι είναι πιο δημιουργικοί και μπορούν να εκφραστούν καλλιτεχνικά μόνο όταν δουλεύουν μόνοι τους.

Δώστε τους χρόνο: Δώστε χρόνο να κατεβάσουν ιδέες, να συζητήσουν, να φανταστούν, να προετοιμαστούν και να δημιουργήσουν. Για την Καλλιτεχνική δραστηριότητα δεν έχουμε συμπεριλάβει χρονικό πλαίσιο. Κατά την εφαρμογή του Youth4Youth στην Κύπρο, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Ισπανία και την Ιταλία, οι Συναντήσεις της Καλλιτεχνικής δραστηριότητας κράτησαν από 1 έως 3 ώρες. Σε κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε επιπλέον χρόνος και υποστήριξη για να προλάβουν οι μαθητές/-ριες να ολοκληρώσουν το έργο στον καθορισμένο χρόνο της Συνάντησης, αν και πολλοί/-ές προτίμησαν να δουλέψουν στο σπίτι.

Φροντίστε να ξέρουν την προθεσμία για την ολοκλήρωση του έργου και τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύετε να το εκθέσετε: Είναι σημαντικό οι μαθητές/-ριες να αισθάνονται ότι το έργο τους θα χρησιμοποιηθεί με κάποιο τρόπο και να αισθάνονται ότι έχουν δεσμευτεί (και ότι είναι προσωπικά υπόλογοι/-ες) για να το τελειώσουν εγκαίρως!

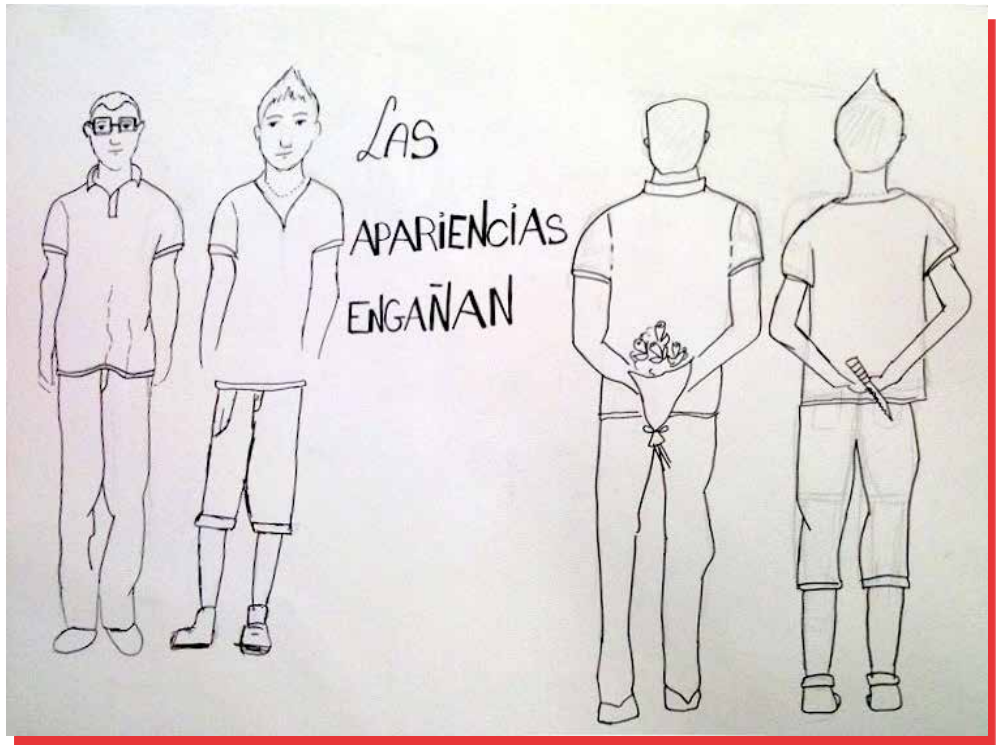

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

- EP1** Αν σκεφτείτε τις Συναντήσεις του Youth4Youth που παρακολουθήσατε, τι σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;
- EP2** Αν σκεφτείτε όλα τα ζητήματα που συζητήσαμε κατά τη διάρκεια των Συναντήσεών μας, ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά που αφορούν περισσότερο τους νέους ανθρώπους της ηλικίας σας; Αν έπρεπε να διαλέξετε τρία, ποια θα ήταν αυτά;
- EP3** Αν σκεφτείτε τις αντιλήψεις που είχατε πριν από τις Συναντήσεις μας, ποιες θα λέγατε ότι άλλαξαν, έστω και λίγο;
- EP4** Υπάρχουν κάποιοι μύθοι σχετικά με το πώς βιώνουν την ΕΒ οι νέοι/-ες που θα έπρεπε να καταρριφθούν;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΠΟ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΟ YOUTH 4 YOUTH

- 1 'Η εμφάνιση παραπλανεί' Αφίσα απο Ισπανία
- 2 'Μην πεις ότι ήταν απο ατύχημα' καθώς μπορεί να μετατραπεί σε 'εκφοβισμό'. Αφίσα απο Λιθουανία
- 3 'Σταμάτησε την σιωπή' Αφίσα απο Ιταλία
- 4 'Λέμε Όχι στην έμφυλη βία' Αφίσα απο Ελλάδα
- 5 'Μην ρομαντικοποιείς τη βία' Αφίσα απο Κύπρο

4

5

1

2

3

4

5

A

Έλενα

Η «Έλενα» είναι ένα διήγημα που γράφτηκε στο πλαίσιο της Καλλιτεχνικής δραστηριότητας από μια ομάδα κοριτσιών που συμμετείχαν στο Youth4Youth στην Ιταλία. Οι μαθήτριες δούλεψαν σε μικρές ομάδες φτιάχνοντας σύντομες ιστορίες για τις επιπτώσεις της ΕΒ στους νέους ανθρώπους, οι οποίες παρουσιάστηκαν αργότερα σε μια έκθεση με τα αποτελέσματα των εργαστηρίων Youth4Youth.

Ξέρω την Έλενα από επτά χρονών και ποτέ δεν ήμασταν τόσο απομακρυσμένες. Ήταν μια λαμπερή κοπέλα που της άρεσε να διασκεδάζει με τις φίλες της, αλλά από τότε που γνώρισε τον Διονύση έχει παραμερίσει τους πάντες για να είναι μαζί του.

Συναντήθηκαν πριν από έξι μήνες στο πάρτι κάποιου φίλου και από τότε έγιναν αχώριστοι. Όλοι νομίζουν ότι είναι ένα ευτυχισμένο ζευγάρι, αλλά τον τελευταίο καιρό μια σκιά σκοτεινιάζει τα μάτια της Έλενας, σαν να κρύβει κάποιο μυστικό.

Ένα πρωί είδα μια μελανιά στον ώμο της, που η μπλούζα της δεν κατάφερε να την καλύψει ολόκληρη. Τρόμαξα, αλλά μου είπε ότι δεν υπήρχε λόγος να ανησυχώ, είχε απλώς πέσει ενώ έκανε σκέιτ. Ένωσα ανακούφιση.

Η αλήθεια αποκαλύφθηκε την επόμενη εβδομάδα, όταν αποφάσισα να πάω να τη δω απροειδοποίητα.

Χτύπησα το κουδούνι, αλλά η Έλενα έκανε αρκετή ώρα να μου ανοίξει. Εκλαιγε και πάγωσε μόλις άκουσε τη φωνή του Διονύση μέσα από το σπίτι. Μπήκα μέσα για να την ηρεμήσω ενώ ο Διονύσης, μόλις με είδε, έφυγε λέγοντας ένα αδιάφορο και απόμακρο αντίο.

Όταν μείναμε μόνες στο διαμέρισμα, η Έλενα μου είπε τι είχε περάσει τους τελευταίους μήνες. Σοκαρίστηκα, αλλά ήξερα ότι έπρεπε να είμαι δυνατή για χάρη της. Την έπεισα να μιλήσει στους γονείς της. Τις πρώτες εβδομάδες τα πράγματα ήταν πολύ άσχημα: όλο άγχος και κλάματα, αλλά η Έλενα ήταν αρκετά γενναία ώστε να χωρίσει με τον Διονύση, με την υποστήριξη όλων μας.

Έχουν περάσει δύο μήνες και τώρα έχει επιτέλους ξεπεράσει τους φόβους της κι έχει ξαναγίνει όπως την ήξερα.

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1) Παρακαλούμε σημειώσε ποια από τα ακόλουθα βίωσες κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου, βάζοντάς τα σε κύκλο.

Χάρηκα	Ήταν πρόκληση για μένα	Δυσανεστήθηκα	Με κάλυψε πλήρως
Ήταν έκπληξη για μένα	Απογοητεύτηκα	Διασκέδασα	Προβληματίστηκα
Ενδυναμώθηκα	Αναθεώρησα κάποια δικά μου πιστεύω και αντιλήψεις	Βαρέθηκα/Επληξα	Συμμετείχα ενεργά
Με ενδιέφερε	Στρεσαρίστηκα	Με ενέπνευσε	Δεν με ενδιέφερε
Πιέστηκα, λόγω χρόνου	Ενθουσιάστηκα	Κουράστηκα	Ένιωθα άνετα/χαλαρά

2) Παρακαλούμε σημειώσε πόσο ικανοποιημένος/-η είσαι από το Εργαστήριο που παρακολούθησες, βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό της απάντησης που εκφράζει καλύτερα τη γνώμη σου.

	Διαφωνώ απόλυτα				Συμφωνώ απόλυτα	
Το Εργαστήριο ικανοποίησε τις προσδοκίες μου	1	2	3	4	5	
Τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν ενδιαφέροντα						
Τα θέματα που συζητήθηκαν αφορούν άμεσα την καθημερινότητα των συνομήλικών μου	1	2	3	4	5	
Ο τρόπος που υλοποιήθηκε το Εργαστήριο ενθάρρυνε την ενεργό συμμετοχή μου	1	2	3	4	5	
Οι διάφορες ασκήσεις ενίσχυσαν/αύξησαν τις γνώσεις μου	1	2	3	4	5	
Το Εργαστήριο ενθάρρυνε τη συζήτηση και την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων	1	2	3	4	5	
Απόλαυσα τις δραστηριότητες του Εργαστηρίου	1	2	3	4	5	
Ο/Η συντονιστής/-τρια ήταν καλά προετοιμασμένος/-η	1	2	3	4	5	
Ο χρόνος που αφιερώθηκε σε κάθε συνάντηση ήταν αρκετός	1	2	3	4	5	
Υπήρχε αρκετός χρόνος για συζήτηση						
Οι θεωρητικές γνώσεις που παρείχε η εκπαίδευση ήταν ικανοποιητικές	1	2	3	4	5	

3) Σε ποιο βαθμό θα έλεγες ότι το Εργαστήριο σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα θέματα που αφορούν τα στερεότυπα των φύλων και την έμφυλη βία;

10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

4) Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που έμαθες;

.....

.....

.....

.....

.....

5) Γράψε τουλάχιστον 3 πράγματα που σου άρεσαν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου, και γιατί ξεχώρισες αυτά τα 3 πράγματα συγκεκριμένα;

.....

.....

.....

.....

Μου άρεσαν γιατί .....

.....

.....

6) Και τι δε σου άρεσε και τόσο; Για ποιο λόγο;

.....

.....

.....

.....

Δεν μου άρεσε γιατί .....

.....

.....

.....

 [Long URL](#) - Original URL
[Short URL](#) - The same URL shortened

Anagnostopoulos, D. (2007) School Staff Responses to Gender-Based Bullying as Moral Interpretation: An Exploration Study, Educational Press

Barter, C. et al. (2009) Partner Exploitation and Violence in Teenage Intimate Relationships, NSPCC

Carroll, J. L. (2010) Sexuality Now: Embracing Diversity. Third Edition, Wadsworth - Cengage Learning Publishers, Pacific Grove, CA

Council of Europe (2007) Gender Matters – A Manual on Addressing GBV Affecting Young People, downloaded from: <http://eycb.coe.int/gendermatters/>

Council of Europe (2008) Final Activity Report: Task Force to Combat Violence Against Women, Including Domestic Violence, downloaded from: http://coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/final_Activity_report.pdf, <http://goo.gl/Ny5Yo>

Council of Europe (2011) Committee of Ministers' Explanatory Report: Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, downloaded from: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2011\)49&Language=lanEnglish&Ver=final](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2011)49&Language=lanEnglish&Ver=final), <http://goo.gl/DPUH4>

Currie, C. et al. (2008) Inequalities in Young People's Health, HBSC International Report from the 2005/2006 Survey

Díaz-Aguado, M. J. (coord.) (2011) Igualdad y Prevención de la Violencia de Género en la Adolescencia. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad Centro de Publicaciones

European Anti-Violence Network (2010) Master Package: GEAR against IPV - Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence, downloadable from: <http://gear-ipv.eu>

European Commission Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men (2010) Opinion Report "Breaking Gender Stereotypes in the Media", downloaded from: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/opinions_advisory_committee/2010_12_opinion_on_breaking_gender_stereotypes_in_the_media_en.pdf, <http://goo.gl/3IHQW>

European Commission Eurostat Service (data from October 2010) Gender Pay Gap in Europe, sourced from: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics, <http://goo.gl/n32Un>

European Commission's Network to Promote Women in Decision-making in Politics and the Economy (July 2011) Working Paper "The Quota-instrument: Different Approaches Across Europe", downloaded from:

http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/quota-working_paper_en.pdf, <http://goo.gl/DHToj>

European Parliament (2009) Resolution of 26 November 2009 on the Elimination of Violence Against Women, sourced from: <http://europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2009-0098&language=EN>, <http://goo.gl/2TH2k>

European Youth Centre Budapest, Online Compasito Manual on Human Rights Education, downloaded from: <http://eycb.coe.int/compasito/>

Gómez, J. (2004) El Amor en la Sociedad del Riesgo: Una Tentativa Educativa (Love in a High Risk Society), El Roure, Barcelona

Hagemann-White, C. et al. (2010) Review of Research on Factors at Play in Perpetration, Publications Office of the European Union

Huuki, T. (2003) Popularity, Real Lads and Violence on the Social Field of School, Chapter from: Gendered and Sexualised Violence in Educational Environments, 2nd Edition, University of Oulu Press

Instituto Nazionale di Statistica (2006) Violence and Abuse Against Women Inside and Outside the Family, sourced from: <http://istat.it/en/archive/34562>, <http://goo.gl/2QbDu>

Livingstone, S. et al. (2011) Risks and safety on the internet: The perspective of European children. LSE, London: EU Kids Online

Mediterranean Institute of Gender Studies, MIGS (2008a), Fourth Report: Causes of Image-based Violence among the Adolescent Population in the Republic of Cyprus and Values that Contribute to its Prevention, Daphne II project: Secondary Education Schools and Education in Values. [Project Ref 2005-1-127-Y], downloaded from: <http://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/daphne-ii-fourth-report.pdf>, <http://goo.gl/J0R1y>

Mediterranean Institute for Gender Studies, MIGS (2008b) Date Rape Cases among Young Women: Strategies for Support and Intervention, University of Nicosia Press, downloaded from: <http://medinstgenderstudies.org/past-projects/date-rape-cases-among-young-women/>, <http://goo.gl/6JFxi>

Mediterranean Institute of Gender Studies, MIGS (2010) REACT to Domestic Violence: Building a Support System for Victims of Domestic Violence, downloaded from: http://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/REACT_ENG.pdf, <http://goo.gl/TIwVY>

Mediterranean Institute of Gender Studies, MIGS (2010) Daphne III project: Perspective: Peer Education Roots for School Pupils to Enhance Consciousness of Tackling and Impeding Women Violence in Europe, downloaded from: <http://medinstgenderstudies.org/current-projects/perspective-peer-education-roots-for-school-pupils-to-enhance-consciousness-of-tackling-and-impeding-women-violence-in-europe/>, <http://goo.gl/n1MJr>

Purvaneckienė, G. (1996) Violence against Women: Victim Survey Report Main Findings, downloaded from: http://unece.org/fileadmin/DAM/stats/gender/vaw/surveys/Lithuania/VAW_Report_Lithuania.pdf, <http://goo.gl/A69DU>

Rigby, K. (2002) New perspectives on bullying. London & Philadelphia: Jessica Kingsley.

Tammi, L. (2003) Telling it like it is: An Introduction to Peer Education and Training. Article 12, Angus, Scotland

UNICEF (2006) World Report on Violence Against Children Chapter 4: Violence Against Children in Schools and Educational Settings

Valls, R. et al. (2008) Gender Violence Amongst Teenagers: Socialisation and Prevention, Violence Against Women 14(7), 759-785

Voicu, M. et al. (2008), Housework's Division in 24 European Societies: A Cross-National Comparison, The Institute for Sociology, Slovak Academy of Science

Warwick, L. et al. (2004) Homophobia, Sexual Orientation and Schools: a Review and Implications for Action, University of London

Φορέας Υλοποίησης στην Κύπρο:

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS)

Επικοινωνία:

46 Λεωφόρος Μακεδονίτισσας, 1703 Λευκωσία

Tel.: 22 351274 ext. 115/114

info@medinstgenderstudies.org

www.medisntgenderstudies.org